

300.

Traktat pokoju

między Polską a Rosją i Ukrainą podpisany w Rydze dnia 18 marca 1921 roku.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
NACZELNIK PAŃSTWA POLSKIEGO JÓZEF PIŁSUDSKI

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

W dn. 18 marca 1921 r. podpisany został między Polską z jednej strony a Rosją i Ukrainą z drugiej, traktat pokojowy o następującem brzmieniu:

POLSKA z jednej a ROSJA i UKRAINA z drugiej strony powodowane pragnieniem położenia kresu wynikłej między niemi wojnie i dążąc do zawarcia, na podstawie podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 roku Umowy o przedwstępnych warunkach pokoju, ostatecznego, trwałego, honorowego i na wzajemnem porozumieniu opartego pokoju, postanowiły wszcząć rokowania pokojowe — i w tym celu wyznaczyły w charakterze swoich pełnomocników:

RZĄD RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Jana Dąbskiego, oraz
Stanisława Kauzika,
Edwarda Lechowicza,
Henryka Strasburgera i
Leona Wasilewskiego

RZĄD ROSYJSKIEJ SOCJALISTYCZNEJ FEDERACYJNEJ REPUBLIKI RAD

w swoim własnem imieniu i z upoważnienia

RZĄDU BIAŁORUSKIEJ SOCJALISTYCZNEJ REPUBLIKI RAD

o r a z

RZĄD UKRAIŃSKIEJ SOCJALISTYCZNEJ REPUBLIKI RAD

Adolfa Joffego, oraz
Jakóba Haneckiego,
Emanuela Kwiringa,
Jura Kociubińskiego i
Leonida Oboleńskiego.

Wymienieni pełnomocnicy zjechali się w Rydze i po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie, zgodzili się na postanowienia następujące:

РОССИЯ и УКРАИНА с одной стороны и ПОЛЬША с другой, руководимые желанием прекратить возникшую между нами войну и на основе подписанного 12 октября 1920 г. Договора о прелиминарных условиях мира заключить окончательный, прочный, почетный и основанный на взаимном соглашении мир, решили вступить в мирные переговоры, для чего назначили своими уполномоченными:

**ПРАВИТЕЛЬСТВО РОССИЙСКОЙ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ
ФЕДЕРАТИВНОЙ СОВЕТСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

за себя и по полномочию
**ПРАВИТЕЛЬСТВА БЕЛОРУССКОЙ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ
СОВЕТСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

и

**ПРАВИТЕЛЬСТВО УКРАИНСКОЙ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ
СОВЕТСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

Адо́льфа Абрамовича Ио́ффе, а также Якова Станиславовича Ганецкого, Эммануила Ионовича Квиринга, Юрия Михайловича Коцюбинского и Леонида Леонидовича Оболенского

и

**ПРАВИТЕЛЬСТВО ПОЛЬСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

Яна Домбского, а также Станислава Каузика, Эдуарда Леховича, Генриха Страсбургера и Леона Василевского.

Означенные уполномоченные, с'ехавшись в г. Риге, по взаимном пред'явлении своих полномочий, признанных достаточными и составленными в надлежащей форме, согласились в нижеследующем:

УКРАЇНА й РОСІЯ з одної сторони й ПОЛЬША з другої, бажаючи припинити війну, що між ними повстала, й на підставі підписаного жовтня 12-го дня 1920 року Договору про преліминарні умови миру скласти остаточний, міцний, почетний мир, що спірався б на взаємну згоду, вирішили розпочати мирові переговори й для цієї мети призначили своїми уповноваженими:

**УРЯД УКРАЇНСЬКОЇ
СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ РАДЯНСЬКОЇ
РЕСПУБЛІКИ**

й

**УРЯД РОСІЙСЬКОЇ
СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ФЕДЕРАТИВНОЇ
РАДЯНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ**

за себе й по уповноваженню
**УРЯДУ БІЛОРУСЬКОЇ
СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ РАДЯНСЬКОЇ
РЕСПУБЛІКИ**

Адо́льфа Абрамовича Ио́ффе, а також Якова Станиславовича Ганецкого, Емануїла Іоновича Квірінга, Юрія Михайловича Коцюбинського й Леоніда Леонідовича Оболенського

й

УРЯД ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Яна Домбського, а також Станислава Каузика, Едуарда Леховича, Генриха Страсбургера й Леона Василевського.

Згадані уповноважені, зібравшись у м. Ризі, після взаємного пред'явлення своїх уповноважень, визнаних достаточними й складеними в належній формі, ухвалили нижчелісуюче:

A r t y k u ł I.

Obie układające się strony oświadczają, że stan wojny pomiędzy nimi ustaje.

A r t y k u ł II.

Obie układające się strony, zgodnie z zasadą stanowienia narodów o sobie, uznają niepodległość Ukrainy i Białorusi oraz zgadzają się i postanawiają, że wschodnią granicę Polski, a więc granicę między Polską z jednej a Rosją, Białorusią i Ukrainą z drugiej strony, stanowi linja:

wzdłuż rzeki Dźwiny (Zap. Dwina) od granicy Rosji z Łotwą aż do punktu, w którym granica byłej gubernji Wileńskiej styka się z granicą byłej gubernji Witebskiej;

dalej granicą byłych gubernji Wileńskiej i Witebskiej do drogi, łączącej w. Drozdy z m. Orzechowno (Oriechowno), pozostawiając drogę i m. Orzechowno po stronie Polski;

dalej, przecinając kolej żelazną koło m. Orzechowna i skręcając na południowy zachód, biegnie wzdłuż drogi żelaznej, pozostawiając stację Zahacie (Zagatje) po stronie Polski, w. Zahacie po stronie Rosji, a w. Stelmactowo (Stolmachowo) po stronie Polski (na mapie wieś nieoznaczona);

dalej wzdłuż wschodniej granicy byłej gubernji Wileńskiej do punktu, w którym schodzą się powiaty: Dziśnieński, Lepelski i Borysowski;

dalej wzdłuż granicy byłej gubernji Wileńskiej na przestrzeni około jednej wiorsty do skreću jej na zachód koło z. Scsncwiec (na mapie nie oznaczono);

Статья I.

Обе договаривающиеся стороны объявляют состояние войны между ними прекращенным.

Статья II.

Обе договаривающиеся стороны, согласно принципа самоопределения народов, признают независимость Украины и Белоруссии, а также соглашаются и постанавляют, что восточную границу Польши, т. е. границу между Россией, Белоруссией и Украиной с одной стороны и Польшей с другой, составляет линия:

по реке Зап. Двина от границы России с Латвией до пункта, в котором граница бывшей Виленской губернии сходится с границей бывшей Витебской губернии;

далее по границе бывших Виленской и Витебской губерний до дороги, соединяющей д. Дрозды, с м. Орховно, оставляя дорогу у м. Орховно на стороне Польши;

далее, пересекая жел. дорогу у м. Орховно и сворачивая на юго-запад, идет вдоль жел. дороги, оставляя ст. Загаттье на стороне Польши, д. Загаттье на стороне России, а д. Стольмахово (на карте нет), на стороне Польши;

далее вдоль восточной границы бывшей Виленской губернии до пункта, в котором сходятся уезды: Диснинский, Лепельский и Борисовский;

далее по границе бывшей Виленской губернии на протяжении около одной версты до поворота ее на запад у з. Сосновец (на карте нет);

Артикул I.

Обидві укладаючі Договір сторони оповіщають стан війни між ними припиненим.

Артикул II.

Обидві укладаючі Договір сторони, згідно з принципом самовизначення народів, визнають незалежність України й Білорусі, а також згоджуються й ухвалюють, що східну границю Польщі, цеб-то границю між Україною, Росією й Білоруссю з одної сторони й Польщею з другої, означає лінія:

Рікою Зах. Двина від границі Росії з Латвією до пункта, де границя колишньої Виленської губернії сходиться з границею колишньої Вітебської губернії;

далі границею колишніх Виленської й Вітебської губерній до шляху, що сполучає с. Дрозди з м. Орховно (Орховно), залишаючи шлях і м. Орховно на боці Польщі;

далі, перетинаючи залізницю біля м. Орховно й повертаючи на південний захід, іде вздовж залізниці, залишаючи ст. Загаття (Загаттье) на боці Польщі, с. Загаття на боці Росії, а с. Стельмахово (Стольмахово) на боці Польщі (на мапі немає);

дали вздовж східної границі колишньої Виленської губернії до пункта, де сходяться повіти: Диснинський, Лепельський і Борисовський;

далі границею колишньої Виленської губернії протягом біля одної верстви до повороту її на захід при з. Сосновець (на мапі немає);

dalej linią prostą do źródeł rzeczki Czernicy (Czernica) na wschód od Hornowa (Gornowa), potem wzdłuż rzeczki Czernicy do w. Wielkiej Czernicy (B. Czernica), pozostawiając ją po stronie Białorusi;

dalej na południowy zachód wpoprzek jeziora Miadziół (Miadzi'ół), stamtąd do w. Zarzeczyck (Zarieczick), pozostawiając tę ostatnią oraz w. Chmieleszczyznę (Chmieleszczizna) po stronie Białorusi, a w. Starosiele (Starosielje) i w. Turowszczyznę (Turowszczizna) po stronie Polski;

dalej na południowy zachód do rzeki Wilji (Wilja) aż do ujścia do niej ze wschodu bezimiennej rzeczki na zachód od Drohomicz (Drogomiczi), pozostawiając po stronie Białorusi wsie: Uhły (Ugły), Wolbarowicze (Wolbarowiczi), Borowe (Borowyje), Szunowkę (Szunowka), Beztrock (Biestrock), Daleką (Dalekaja), Klaczkówkę (Klaczkowski), Zazantów (Ziazantow) i Maciejowce (Matwiejewcy), a po stronie Polski wsie: Komajsk, Raszkówkę (Raszkowa), Osowę (Osowa), Kusk, Wardomicze (Wardomiczi), Sołone (Sołonoje) i Milcz (Milcza);

dalej rzeką Wilją aż do traktu, idącego na południe od m. Dołhinowa (Dołginow);

dalej na południe do w. Baturyna (Boturino), pozostawiając po stronie Białorusi cały trakt i wsie: Rahozin (Ragozin), Tokary (Tokari), Połosy i Hłuboczany (Hłuboczany), a po stronie Polski wsie: Owsianiki, Czarnorucze (Czernoruczje), Żurawę (Zurawa), Ruszczyce (Ruszi-cy), Zaciemień (Zatiemje), Borki, Czerwiaki i Baturyn (Boturino);

dalej na m. Radoszkowicze (Radoszkowiczi), pozostawiając po stronie Białorusi wsie: Papysze (Papyszi), Sieliszcze, Podworany (Podworani), Trusowicze (Trusowiczi) północne, Doszki, Cyganowo, Dworzyszczce (Dworiszczce) i Czyrewicze (Czirewiczzi), a po stronie Polski wsie: Łukawiec (Łunkowiec), Mordasy, Rubce (Rubcy), Ławcowicze (Ławcowiczi) północne i południowe, Budźki (Bucki), Klimonty, Wielkie Bakszty (B. Bakszty) i m. Radoszkowicze (Radoszkowiczi);

dalej po rzece Wiązówce (Wiazowka) do w. Lipienie (Lipieni), pozostawiając ostatnią po stronie Polski, stąd na południowy zachód, przecinając kolej i pozostawiając st. Radoszkowicze (Radoszkowiczi) po stronie Białorusi;

далее по прямой линии к верховьям речки Черница, что к востоку от Горнова, затем по речке Черница до д. Б. Черница, оставляя последнюю на стороне Белоруссии;

далее на юго-запад через середину озера Мядзіол, оттуда к д. Зар'вичик, оставляя последнюю и д. Хм'левщина на стороне Белоруссии, а д. д. Староселье и Туровщина на стороне Польши;

далее к юго-западу до реки Вилія у впадения в нее с востока без'мянной речки (к западу от Дрогомичи), оставляя на стороне Белоруссии д. д. Угли, Вольбаровичи, Боровые, Шуновка, Бестроцк, Далекая, Клячковск, Зязантов и Матв'евцы, а на стороне Польши д. д. Комайск, Рашкова, Осова, Куськ, Вардомичи, Солоное и Мильча;

далее по реке Вилія до тракта идущего на юг от м. Долгиновъ;

далее на юг до д. Ботурино, оставляя на стороне Белоруссии весь тракт и д. д. Рогозинъ, Токарі, Полосы и Глубочаны, а на стороне Польши д. д. Овсяники, Черноручье, Журава, Рушицы, Затемъ, Борки, Червяки и Ботурино;

далее на м. Радошковичи, оставляя на стороне Белоруссии д. д. Папыши, Селище, Подворани, Трусовичи северные, Дошки, Цыганово, Дворище и Чиревичи, а на стороне Польши д. д. Лунковець, Мордасы, Рубцы, Лавповичи северные и южные, Буцки, Климонты, Б. Бакшты и м. Радошковичи;

далее по реке Вязовка до д. Липени, оставляя последнюю на стороне Польши, оттуда на юго-запад, пересекая жел. дорогу и оставляя ст. Радошковичи на стороне Белоруссии;

далі простою лінією до верховини річки Черница (Черница), що на схід від Горнова, далі річкою Черница до с. В. Черница (Б. Черница), залишаючи останнє на боці Білорусі;

далі на південний захід через середину озера Мядзіол, звідти до с. Зар'чицького (Зар'вичикъ), залишаючи останнє й с. Хм'левщизну (Хм'левщина) на боці Білорусі, а с. с. Староселля (Староселье) й Туровщизна на боці Польщі;

дали на південний захід до річки Вілії при вливі в неї зі сходу річки без назви (на захід від Дрогомичі), залишаючи на боці Білорусі с. с. Угли, Вольбаровичі, Борові (Боровые), Шуновка, Бестроцьк, Далекє (Далекая), Клячковськ, Зязантов і Матв'ївці (Матв'євцы), а на боці Польщі—с. с. Комайськ, Рашкова, Осова, Куськ, Вардомичі, Солонє (Солоное) й Мильча;

далі річкою Вилія до тракту, що йде на південь від м. Долгинов;

далі на південь до с. Ботурино, залишаючи на боці Білорусі увесь тракт і с. с. Рогозин, Токарі, Полоси й Глубочани, а на боці Польщі с. с. Овсяники, Черноручча (Черноручье), Журава, Рушиці, Затем'є, Борки, Червяки й Ботурино;

далі на м. Радошковичі, залишаючи на боці Білорусі с. с. Папиші, Селище, Подворани, Трусовичі північні, Дошки, Циганово, Дворище й Чиревичі, а на боці Польщі с. с. Лунковець, Мордаси, Рубці, Лавповичі північні й південні, Буцьки, Климонти. В. Бакшти (Б. Бакшты) й м. Радошковичі;

далі річкою Вязовка до с. Липені, залишаючи останнє на боці Польщі, звідти на південний захід, перетинаючи залізницю й залишаючи ст. Радошковичі на боці Білорусі;

dalej na wschód od m. Rakowa (Rakow), pozostawiając po stronie Białorusi wsie: Większyce (Więszcizi), Dołżenie (Dołżeni), Mietkowę (Mietkowa), W. Borozdynkę (B. Borozdyńka) i Kozielszczyznę (Kozielszczizna), a po stronie Polski wsie: Szypowały (Szipowały), Macewicze (Macewiczi), Stary Raków (S. Rakow), Kuczkuny i m. Raków (Rakow);

dalej do m. Wołmy (Wołma), pozostawiając po stronie Białorusi wsie: Wielkie Sióło (Wielikoje sióło), Malawkę (Malawka), Łukasze (Łukaszi) i Szczepki, a po stronie Polski wsie: Duszkowo (Duszkowa), Chimorydy (Chimaridy), Jankowce (Jankowcy) i m. Wołmę (Wołma);

dalej wzdłuż traktu od m. Wołmy do m. Rubieżewicz (Rubieżewiczi), pozostawiając ten trakt i miasteczko po stronie Polski;

dalej na południe do karczmy bezimiennej w punkcie przecięcia kolei żelaznej Baranowicze — Mińsk i traktu N. Swierzeń — Mińsk (według mapy 10 wiorstowej nad literą „M” w wyrazie Miezinowka, zaś według mapy 25 wiorstowej przy Kołosowie), pozostawiając karczmę po stronie Polski, przyczem po stronie Białorusi pozostają wsie: Papki, Żywica (Żiwica), Połoniewicze (Połoniewiczi) i Osinówka (Osinowka), zaś po stronie Polski wsie: Lichacze (Lichaczi) i Rożanka;

dalej do środka drogi między Nieświeżem (Nieswiż) a Cimkowiczami (Timkowiczi) na zachód od Kukowicz (Kukowiczi), pozostawiając wsie: Swerynowo (Swerinowo), Kutiec, Łuninę (Łunina), Jażwinę (Jazwina) północną, Bieliki, Jażwin (Jazwin), Rymasze (Rymaszi) i Kukowicze (wszystkie trzy) po stronie Białorusi, a po stronie Polski wsie: Kul, Buczne (Bucznoje), Dwianopol, Żurawy, Posieki, Juszewicze (Juszewiczi), Lisuny północne i południowe, Sułtanowszczyznę (Sułtanowszczizna) i Pleszewicze (Pleszewiczi);

dalej w połowie drogi między Kleckiem (Kleck) a Cimkowiczami (między wsiami Puzowo i Prochody), pozostawiając po stronie Białorusi wsie: Rajówkę (Rajuwka), Sawicze (Sawiczi), Żarakowce (Żarakowcy) i Puzowo, zaś po stronie Polski wsie: Marusin, Smolicze (Smoliczi) wschodnie, Lecieszyn (Lecieszin) i Prochody;

dalej do szosy Warszawsko-Moskiewskiej, przecinając ją na zachód od w. Filipowicz (Filipowiczi) zachodnich, pozostawiając w. Ciechowę

далее на восток от м. Раковъ, оставляя на стороне Белоруссии д. д. Векшичи, Должени, Мѣткова, Б. Бороздынька и Козельщина, а на стороне Польши д. д. Шиповалы, Мацевичи, С. Раковъ, Кучкуны и м. Раковъ;

далее до м. Волма, оставляя на стороне Белоруссии д. д. Великое село, Малявка, Лукаши и Щепки, а на стороне Польши д. д. Душкова, Химарида, Янковцы и м. Волма;

далее вдоль тракта от м. Волма до м. Рубежевичи, оставляя тракт и местечко на стороне Польши;

далее на юг к без'имянной корчме в пункте пересечения жел. дороги Минск—Барановичи и тракта Минск—Н. Свержень (по 10-ти верстной карте над буквою „М“ в слове Мезиновка, а по 25-ти верстной карте у „Колосово“), оставляя корчму на стороне Польши, при этом на стороне Белоруссии остаются д. д. Папки, Живица, Полоневичи и Осиновка, а на стороне Польши д. д. Лихачи и Рожанка;

далее к середине дороги между Несвижем и Тимковичи (на запад от Куковичи), оставляя д. д. Свериново, Кутецъ, Лунина, Язина северная, Бѣлики, Язинъ, Рымаши и Куковичи (все три) на стороне Белоруссии, а на стороне Польши д. д. Куль, Бучное, Двянополь, Журавы, Посѣки, Юшевичи, Лисуны северные и южные, Султановщина и Плѣшевичи;

далее к середине дороги между Клецком и Тимковичи (между д. д. Пузово и Проходы), оставляя на стороне Белоруссии д. д. Раювка, Савичи, Зароковци и Пузово, а на стороне Польши д. д. Марусинъ, Смоличи восточные, Лецѣшинъ и Проходы;

далее к Московско—Варшавскому шоссе, пересекая его к западу от д. Филиповичи западные,

далі на схід від м. Раков, залишаючи на боці Білорусі с. с. Бикшичі, Должени, Міткове (Мѣткова), В. Бороздиньку (Б. Бороздынька) і Козельщина, а на боці Польщі с. с. Шиповали, Мацевичі, С. Раков, Кучкуни й м. Раков;

далі до м. Волма, залишаючи на боці Білорусі с. с. Велике село, Малявка, Лукаші й Щепки, а на боці Польщі с. с. Душкова, Химарида, Янковці й м. Волма;

далі вздовж тракту від м. Волма до м. Рубежевичі, залишаючи тракт і містечко на боці Польщі;

далі на південь до коршми без назви в пункті перетину залізниці Минск—Барановічі й тракту Минск—Н. Свержень (на 10-ти верстній мапі над літерою „М“ в слові Мезиновка, а на 25-ти верстній мапі біля „Колосово“), залишаючи коршму на боці Польщі, при чому на боці Білорусі залишаються с. с. Папки, Живиця (Живица), Полоневичі й Осиновка, а на боці Польщі с. с. Лихачі й Рожанка;

далі до середини шляху між Несвижем і Тимковичі (на захід від Куковичі), залишаючи с. с. Свериново, Кутецъ, Лунина, Язина північна, Білики (Бѣлики), Язин, Римаши й Куковичі (всі три) на боці Білорусі, а на боці Польщі с. с. Куль, Бучне (Бучное), Двянополь, Журави, Посіки (Посѣки), Юшевичі, Лисуни північні й полудневі, Султановщина й Плѣшевичі (Плѣшевичи);

далі до середини шляху між Клецком і Тимковичі (між с. с. Пузово й Проходи), залишаючи на боці Білорусі с. с. Раювка, Савичі, Зароковці й Пузово, а на боці Польщі с. с. Марусин, Смоличі східні, Лецѣшин (Лецѣшинъ) і Проходи;

далі до Московсько-Варшавського шоссе, перетинаючи його на захід від с. Филиповичі захі-

(Ciechowa) po stronie Białorusi, a w. Jodczyce (Jodczicy) po stronie Polski;

dalej na południe do rzeki Moroczy (Morocz') przy w. Choropolu (Choropol), pozostawiając wsie: Stare Mokranys (St. Mokranys), Zadworze (Zadworje), Mokranys i Choropol po stronie Białorusi, a wsie: Ciecierowiec, Ostaszki, Łozowicze (Łozowiczi) i Nowe Mokranys (N. Mokranys) po stronie Polski;

dalej wzdłuż rzeki Moroczy aż do ujścia jej do rzeki Słuczcy (Słucz') mińskiej;

dalej wzdłuż rzeki Słuczcy aż do ujścia jej do rzeki Prypeci (Pripiat');

dalej w ogólnym kierunku na w. Bereźce (Bierezcy), pozostawiając wsie: Lubowicze (Lubowiczi), Chilczyce (Chilczicy) i Bereźce po stronie Białorusi, a wsie: Łutki północne i południowe po stronie Polski;

dalej wzdłuż drogi na w. Bukczę (Bukcza), pozostawiając drogę i w. Bukczę po stronie Białorusi, a w. Kormę (Korma) po stronie Polski;

dalej w ogólnym kierunku do kolei Sarny-Olewska, przecinając ją między st. Ostki i st. Snowidowicze (Snowidowiczi), pozostawiając po stronie Ukrainy wsie: Wojtkowicze (Wojtkowiczi), Sobiczyn (Sobiczin), Michałówkę (Michajłowka) i Budki Snowidowickie (Budki Snow.), a po stronie Polski wsie: Radziwiłowicze (Radziwiłowiczi), Raczków (Raczkow), Białowiskę (Białowizska), Białowiz (Białowiza) i Snowidowicze (Snowidowiczi);

dalej w ogólnym kierunku do w. Myszakówki (Myszakowka), pozostawiając po stronie Ukrainy wsie: Majdan Hołyszewski (Majdan Hołyszewskij), Zaderewie (Zadierewje), Marjampol, Żołyń, Klonowę (Klonowaja) i Rudnię Klonowską (Rudnia Klen.), a po stronie Polski wsie: Derć (Diert'), Okopy, Netrebę (Nietrewa), Woniacze, Perelysiankę (Perelysianka), Nową Hutę (Now. Guta) i Myszakówkę (Myszakowka);

dalej do ujścia rzeki Korczyka (Korczyk), pozostawiając w. Młynek (Młynok) po stronie Ukrainy;

dalej w górę rzeki Korczyka, pozostawiając m. Korzec (Koriec—N. Miasto) po stronie Polski;

dalej w kierunku ogólnym do w. Milatyna (Milatin), pozostawiając po stronie Ukrainy wsie: Poddubce (Poddubcy), Kilikijów (Kilikijew),

оставляя д. Цѣхова на стороне Белоруссии, а д. Иодчицы на стороне Польши;

далее на юг до реки Морочь у д. Хорополь, оставляя д. д. Ст. Мокрани, Задворье, Мокрани и Хорополь на стороне Белоруссии, а д. д. Цецеровецъ, Осташки, Лозовичи и Н. Мокрани на стороне Польши;

далее вниз по реке Морочь до впадения ее в реку Случь (минский);

далее вниз по реке Случь до впадения ее в реку Припять; далее в общем направлении на д. Березцы, оставляя д. д. Любовичи, Хильчицы и Березцы на стороне Белоруссии, а д. д. Лутки северные и южные на стороне Польши;

далее вдоль дороги на д. Букча, оставляя дорогу и д. Букча на стороне Белоруссии, а д. Корма на стороне Польши;

далее в общем направлении к жел. дороге Олевск—Сарны, пересекая ее между ст. Остки и ст. Сновидовичи, оставляя на стороне Украины д. д. Войтковичи, Собичин, Михайловка и Будки Снов., а на стороне Польши д. д. Радзивилловичи, Рачковъ, Бѣловижская, Бѣловижа и Сновидовичи;

далее в общем направлении на д. Мышаковка, оставляя на стороне Украины д. д. Майдан Голишевскій, Задеревье, Мар'ямполь, Жолны, Кленовая и Рудня Клен., а на стороне Польши д. д. Дерть, Окопы, Нетрева, Воняче, Перелысянка, Нов. Гута и Мышаковка;

далее к устью реки Корчикъ, оставляя д. Млынокъ на стороне Украины;

далее вверх по реке Корчикъ, оставляя м. Корець (Н. Мѣсто), на стороне Польши;

далее в общем направлении на д. Милятинъ, оставляя д. д. Поддубцы, Киликѣвъ, Должки, Параѣвка, Улапановка и Марьяновка

дні, залишаючи с. Ціхово (Цѣхова) на боці Білорусі, а с. Йодчиці на боці Польщі;

далі на південь до річки Морочь при с. Хорополь, залишаючи с. с. Ст. Мокрани, Задвір'я (Задворье), Мокрани й Хорополь на боці Білорусі, а с. с. Цецеровець, Осташки, Лозовичі й Н. Мокрани на боці Польщі;

далі вниз річкою Морочь до вливу її в річку Случь (Минська);

далі вниз річкою Случь до вливу її в річку Припять;

далі в загальнім напрямі на с. Березці, залишаючи с. с. Любовичі, Хильчиці й Березці на боці Білорусі, а с. с. Лутки північні й полудневі на боці Польщі;

дали вздовж шляху на с. Букча, залишаючи шлях і с. Букча на боці Білорусі, а с. Корма на боці Польщі;

далі в загальнім напрямі до залізниці Олевськ-Сарни, перетинаючи її між ст. Остки й ст. Сновидовичі, залишаючи на боці України с. с. Войтковичі, Собичин, Михайлівка й Будки Снов., а на боці Польщі с. с. Радзивилловичі, Рачков, Біловизьке (Бѣловижская), Біловиже (Бѣловижа) й Сновидовичі;

далі в загальнім напрямі на с. Мишаковка, залишаючи на боці України с. с. Майдан Голишевський, Задеревля (Задеревье), Мар'ямполь, Жовні (Жолны), Кленове й Рудня Клен., а на боці Польщі с. с. Дерть, Окопи, Нетрева, Воняче, Перелысянка, Нов. Гута й Мишаковка;

далі до гирла річки Корчик, залишаючи с. Млинок на боці України;

далі в-гору річкою Корчик, залишаючи м. Корець (Н. Мѣсто) на боці Польщі;

далі в загальнім напрямі на с. Милятин, залишаючи с. с. Піддубці (Поддубцы), Киликѣв, Довжки (Должки), Параївка, Улап'я

Dołżki, Narajówkę (Parajewka), Ułaszanówkę (Ułapjanowka) i Marjanówkę (Marjanowka), a wsie: Bohdanówkę (Bogdanowka), Czernicę (Czernica), Kryłów (Kryłow), Majków (Majkowo), Dołhę (Dołga), Friderland (Friderland), Porębę Kuraską (Kurażskij-porub) i Miłatyn po stronie Polski;

dalej wzdłuż drogi z w. Miłatyna do m. Ostroga (Ostrog), pozostawiając wsie: Moszczanówkę (Moszczanowka), Krzywini (Kriwin) i Solowje po stronie Ukrainy, a wsie: Moszczanicę (Moszczanica), Bodówkę (Bodowka), Wilbowno, miasto Ostróg i drogę po stronie Polski;

dalej w górę rzeki Wilji (Wilja) do w. Chodaki, która zostaje po stronie Polski;

dalej w kierunku ogólnym do m. Białozórki (Biełozorka), pozostawiając po stronie Ukrainy wsie: Wielką Borowicę (B. Borowica), Stepanówkę (Stiepanowka), Bajmaki północne i południowe, Liski, Siwki, Wołoski, m. Jampol, wsie: Didkowce (Diedkowcy), Wiązowiec (Wiazowiec) i Krzywczyki (Kriwczyki), a po stronie Polski wsie: Bołożówkę (Bołożewka), Sadki, Obory, Szkrobotówkę (Szkrobotowka), Pańkowce (Pańkowcy), Grzybowę (Gribowa), Łysohorę (Łysogorka), Mołodźków (Mołod'ków) i m. Białozórkę (Biełozorka);

dalej do rzeki Zbrucza (Zbrucz), pozostawiając drogę i w. Szczasnówkę (Szczasnowka) po stronie Polski;

dalej wzdłuż rzeki Zbrucza do ujścia jej do rzeki Dniestru (Dniestr).

Granica powyższa jest opisana podług mapy wydania rosyjskiego (w skali 10 wiorst w calu angielskim), dołączonej do Traktatu niniejszego, i wyznaczona na niej czerwoną barwą. W razie różnicy między tekstem i mapą będzie rozstrzygał tekst (Załącznik № 1 — mapa*).

Sztuczna zmiana poziomu wody na granicznych rzekach i jeziorach, powodująca zmianę biegu na odcinkach, stanowiących linię graniczną, albo też zmianę średniego poziomu wody na terytorjum strony drugiej, nie jest dopuszczalna.

Na granicznych odcinkach rzek obu układającym się stronom służy prawo wolnej żeglugi i spławu.

*) Na mapie, dołączonej do niniejszego numeru Dziennika Ustaw (załącznik 1), granica oznaczona została czarną linią kropkowaną. *Red. Dziennika Ustaw.*

на стороне Украины, а д. д. Богдановка, Черница, Крыловъ, Майково, Долга, Фридерландъ, Куражскій порубъ и Милятинъ на стороне Польши;

далее вдоль дороги из д. Милятинъ в г. Острогъ, оставляя д. д. Мощановка, Кривинъ и Соловье на стороне Украины, а д. д. Мошаница, Бодовка, Вильбовно г. Острогъ и дорогу на стороне Польши;

далее вверх по реке Вилія до д. Ходаки, которая остается на стороне Польши;

далее в общем направлении на м. Бѣлозорка, оставляя на стороне Украины д. д. Б. Боровица, Степановка, Баймаки северные и южные, Лиски, Сивки, Волоски, м. Ямполь, д. д. Дѣтковцы, Вязовць и Кривчики, а на стороне Польши д. д. Боложевка, Садки, Объры, Шкроботовка, Паньковцы, Грибова, Лисогорка, Молодьковъ, и м. Бѣлозорка;

далее к реке Збручъ, оставляя дорогу и д. Щасновка на стороне Польши;

далее вдоль реки Збручъ, до впадения ее в реку Днѣстръ.

Вышеозначенная граница описана на карте русского издания (в масштабе 10 верст в одном английском дюйме), прилагаемой к настоящему Договору, на которой и нанесена красной краской. В случае разногласия между текстом и картой решающее значение имеет текст. (Приложение № 1 карта).

Искусственное изменение уровня воды на пограничных реках и озерах, влекущее за собой изменение направления на участках пограничных или изменение среднего уровня воды на территории другой стороны, — не допускается.

На пограничных участках рек обоим договаривающимся сторонам предоставляется право свободного судоходства и сплава.

нівка й Мар'янівка на боці України, а с. с. Богданівка, Черниця (Черниця), Крилов, Майково, Довге (Долга), Фрідерлянд, Куразький поруб і Милятин на боці Польщі;

далі вздовж шляху з с. Милятин на м. Острог, залишаючи с. с. Мощановка, Кривин і Солов'є на боці України, а с. с. Мошаниця, Бодовка, Вільбовно, м. Острог і шлях на боці Польщі;

далі в-гору річкою Вілія до с. Ходаки, котре залишається на боці Польщі;

далі в загальнім напрямі на м. Білозорка (Бѣлозорка), залишаючи на боці України с. с. В. Боровиця (Б. Боровица), Степанівка, Баймаки північні й полудневі Лиски, Сивки, Волоски, м. Ямполь, с. с. Дідківці (Дѣтковцы), Вязовець і Кривчики, а на боці Польщі с. с. Боложевка, Садки, Обори, Шкроботовка, Паньковці, Грибова, Лисогорка, Молодько, і м., Білозорка;

далі до річки Збруч, залишаючи шлях і с. Щасновка на боці Польщі;

далі вздовж річки Збруч до вливу її в ріку Дністер.

Вищезазначену границю описано згідно мапи російського видання (в масштабі 10 верст на один англійський дюйм), що додається до цього Договору й намічено її червоною фарбою. На випадок різниці між текстом і мапою рішаюче значіння має текст. (Додаток ч. I мапа).

Штучної зміни рівня води на пограничних реках і озерах, що тягне за собою зміну напрямку на пограничних ділянках, або зміни середнього рівня води на території другої сторони, не дозволяється.

На пограничних ділянках рік обоим укладаючі Договір сторони мають право вільної плавби й сплаву.

Szczegółowe wyznaczenie i przeprowadzenie na miejscu powyższej granicy państwowej oraz ustawienie znaków granicznych należy do Mieszanej Komisji Granicznej, powołanej na podstawie artykułu I Umowy o przedwstępnych warunkach pokoju z dnia 12 października 1920 roku i zgodnie z Protokołem Dodatkowym w przedmiocie wykonania artykułu powyższego, podpisanym w Rydze dnia 24 lutego 1921 roku.

Przy ustalaniu granicy Mieszana Komisja Graniczna kieruje się następującymi zasadami:

- a) Przy określaniu granicy, przebiegającej wzdłuż rzeki, rozumie się przy rzekach żeglownych i spławnych nurt głównego koryta, a przy rzekach nieżeglownych i niespławnych — środkową linię największego ramienia.
- b) W wypadkach, gdy granica oznaczona została liniami bliżej nieokreślonymi i brak jest dokładnych wskazówek, należy przy wyznaczaniu jej w terenie brać pod uwagę lokalne potrzeby gospodarcze oraz przynależność etnograficzną. W wypadkach, gdy przynależność etnograficzna jest sporną, ustala się ją na wniosek Podkomisji Granicznych przez zbadanie opinii ludności. Grunta indywidualnych posiadaczy należy włączać do całości gospodarczych najbliższych wsi.
- c) W wypadkach, gdy granica określona jest przy pomocy wyrażenia „pozostawiając daną wieś po czyjejs stronie”, należy wieś tę pozostawić po danej stronie granicy wraz ze wszystkimi gruntami, jakie do niej należały do czasu objęcia danego terenu przez Polskę, unikając pozostawiania szachownic.
- d) W wypadkach, gdy granica oznaczona jest drogą, sama droga przyłączona zostaje do tej strony, po której znajdują się obiekty, bezpośrednio przez nią łączone.

Подробное установление и проведение в натуре вышеуказанной государственной границы, как и постанова пограничных знаков возлагаются на Смешанную Пограничную Комиссию, образованную на основании статьи I Договора о прелиминарных условиях мира от 12 октября 1920 года и согласно дополнительного Протокола об исполнении вышеуказанной статьи, подписанного в Риге 24 февраля 1921 года.

При установлении границы Смешанная Пограничная Комиссия руководствуется следующими положениями:

- a) При определении границы на участках, проходящих вдоль рек, прохождение границы принимается: на судоходных и сплавных реках — по фарватеру главного рукава, а на реках не судоходных и не сплавных — на середине главного рукава.
- b) В случаях, когда граница обозначена условными линиями и не дано более точных указаний, при проведении ее в натуре принимаются во внимание местные хозяйственные нужды, а также этнографическая принадлежность. В случаях спорности этнографической принадлежности, последняя по инициативе Пограничных Подкомиссий устанавливается опросом населения. Земли единоличных владельцев следует включать в состав хозяйственных единиц ближайших селений.
- c) В случаях, когда граница определена выражением „оставляя такое-то селение на такой-то стороне“, — оно должно быть оставляемо на этой стороне границы со всеми принадлежавшими ему до занятия Польшей района земельными участками, избегаая черезполосицы.
- c) В случаях, когда граница обозначена дорогой, сама дорога присоединяется к той стороне, на которой находятся оба непосредственно соединяемые ею селения.

Детальне встановлення й переведення на місці згаданої державної границі а також установка пограничних знаків, покладаються на Мішану Пограничну Комісію, створену на підставі артикула I Договору про преліминарні умови миру від жовтня 12-го дня 1920 року і згідно з Додатковим Протоколом про виконання згаданого артикула, підписаного в Ризі лютого дня 1921 року.

При встановленні границі Мішана Погранична Комісія керується такими засадами:

- a) При окресленні границі на ділянках, що проходять вздовж рік, за напрям границі вважається: на плавних і сплавних річках — фарватер головної протоки, а на річках не плавних і не сплавних — середина головної протоки.
- b) В разі, коли границю означено умовними лініями й немає точніших вказівок, при переведенні її на місці беруться на увагу місцеві господарчі потреби, а також етнографічна приналежність. У випадках суперечної етнографічної приналежності, остання встановлюється допитом населення з ініціативи Пограничних Підкомісій. Землі індивідуальних власників належить включати в склад господарчих одиниць найближчих селищ.
- c) У випадках, коли границю означено висловом „залишаючи те чи інше селище на тім чи іншій боці“, — воно мусить бути залишене на даннім боці границі разом з усіма земельними ділянками, які належали йому до часу посідання району Польщею, уникаючи черезполосиці.
- d) У випадках, коли границю окреслено шляхом, цей шлях прилучається до тої сторони, де містяться обидва селища, безпосередньо ним сполучені.

- e) W wypadkach, gdy granica określona jest przy pomocy wyrażenia „pozostawiając stację kolejową”, granica na miejscu przeprowadzona zostaje, zależnie od warunków topograficznych, od półtora do trzech kilometrów od wyjściowego semaforu (lub, o ile go niema, — od wyjściowej zwrotnicy), uwzględniając zachowanie całości jednostek gospodarczych, przylegających do linii kolejowej.

Każda z układających się stron zobowiązuje się wycofać, nie później niż w ciągu 14 dni po podpisaniu Traktatu niniejszego, wojska i administrację z tych miejscowości, które przy obecnym opisie granicy uznane zostały za przynależne stronie drugiej. W miejscowościach, leżących na samej linii granicznej, o ile w Traktacie niniejszym nie zaznaczono ich przynależności do tej lub innej strony, istniejące obecnie władze administracyjne i graniczne pozostają nadal aż do przeprowadzenia granicy na miejscu i określenia przynależności tych miejscowości przez Mieszaną Komisję Graniczną; poczem władze te winny być wycofane na swe terytorjum z zachowaniem zasad, podanych w § 9 Umowy o rozejmie z dnia 12 października 1920 roku.

Sprawę archiwów, związanych z terytorjum Polski, rozstrzyga artykuł XI Traktatu niniejszego.

Artykuł III.

Rosja i Ukraina zrzekają się wszelkich praw i pretensji do ziem, położonych na zachód od granicy, oznaczonej w artykule II Traktatu niniejszego. Ze swej strony Polska zrzeka się na rzecz Ukrainy i Białorusi wszelkich praw i pretensji do ziem, położonych na wschód od tej granicy.

Obie układające się strony zgadzają się, że o ile w skład ziem, położonych na zachód od oznaczonej w artykule II Traktatu niniejszego granicy, wchodzi terytorja sporne między Polską a Litwą, — sprawa przynależności

е) В случаях, когда граница определена выражением „оставляя железнодорожную станцию“, — граница в натуре проводится, в зависимости от топографических условий, от полутора до трех километров от выходного семафора (а если такового нет, то от выходной стрелки), соблюдаясь с сохранением цельности прилегающих к железной дороге хозяйственных единиц.

Каждая из договаривающихся сторон обязуется вывести — не позже, чем в течение 14-ти дней после подписания настоящего Договора — войска и администрацию из тех местностей, кои при настоящем описании границы признаны относящимися к другой стороне. В местностях, лежащих на самой пограничной линии, посколькo в настоящем Договоре не обозначена их принадлежность к той или другой стороне, существующие теперь административные и пограничные власти остаются и впредь до проведения границы в натуре и определения принадлежности этих местностей Смешанной Пограничной Комиссией; после чего эти власти должны быть отведены на свою территорию с соблюдением правил, изложенных в § 9 Договора о перемирии от 12 октября 1920 года.

Вопросы об архивах, связанных с территорией Польши, разрешаются статьей XI настоящего Договора.

Статья III.

Россия и Украина отказываются от всяких прав и притязаний на земли, расположенные к западу от границы, описанной в статье II настоящего Договора. Со своей стороны Польша отказывается в пользу Украины и Белоруссии от всяких прав и притязаний на земли, расположенные к востоку от этой границы.

Обе договаривающиеся стороны соглашаются, что посколькo в состав земель, расположенных к западу от границы, описанной в статье II насто-

е) У випадках, коли границю означено висловом „залишаючи залізничну станцію“, — граница переводиться на місці, в залежності від топографічних умов, від півтора до трьох кілометрів од вихідного семафора (а коли його немає то від вихідної стрілки), зважаючи на заховання суцільності господарчих одиниць, що підходять до залізниці.

Кожда з укладаючих Договір сторін обов'язується вивести — не пізніш як протягом 14 днів після підписання цього Договору — військo й адміністрацію з тих місцевостей, які цим окресленням границі визнані належними до другої сторони. В місцевостях, що лежать на самій пограничній лінії, оскільки в цьому Договорі не визначено їх належності до тої чи другої сторони, існуюча в цей мент адміністративна й погранична влада залишається й на далі до переведення границі на місці й визначення приналежності цих місцевостей Мішаною Пограничною Комісією; після чого ця влада повинна бути одведена на свою територію, додержуючись правил, викладених в § 9 Договору про замирення від жовтня 12-го дня 1920 року.

Питання про архиви, звязані з територією Польщі, розв'язуються артикулом XI цього Договору.

Артикул III.

Україна й Росія відмовляються від усяких прав і претензій на землі, що лежать на захід від границі, окресленої в артикулі II цього Договору. З свого боку Польша відмовляється на користь України й Білорусі від усяких прав і претензій на землі, що лежать на схід від цієї границі.

Обидві укладаючі Договір сторони погоджуються на тім, що оскільки в склад земель, які лежать на захід від границі, визначеної в артикулі II

tych terytorjów do jednego z tych dwóch państw należy wyłącznie do Polski i Litwy.

Artykuł IV.

Z poprzedniej przynależności części ziem Rzeczypospolitej Polskiej do byłego Imperjum Rosyjskiego nie wynikają dla Polski w stosunku do Rosji żadne zobowiązania i obciążenia, z wyjątkiem przewidzianych w Traktacie niniejszym.

Zarówno, z poprzedniej łącznej przynależności do byłego Imperjum Rosyjskiego, nie wynikają żadne wzajemne zobowiązania i obciążenia, z wyjątkiem przewidzianych w Traktacie niniejszym, między Polską a Białorusią i Ukrainą.

Artykuł V.

Obie układające się strony zapewniają sobie nawzajem całkowite poszanowanie suwerenności państwowej i powstrzymanie się od jakiegokolwiek mieszania się do wewnętrznych spraw strony drugiej, w szczególności od agitacji, propagandy i wszelkiego rodzaju interwencji lub od ich popierania.

Obie układające się strony zobowiązują się nie tworzyć i nie popierać organizacji, mających na celu walkę zbrojną z drugą układającą się stroną, bądź czyniących zamach na jej całość terytorjalną, bądź przygotowujących obalenie jej ustroju państwowego lub społecznego drogą gwałtu, jak również organizacji, przypisujących sobie rolę rządu strony drugiej lub części jej terytorjum. Wobec tego strony zobowiązują się nie zezwalać na przybywanie na swem terytorjum takich organizacji, ich urzędowych przedstawicielstw i innych organów, wzbronić werbowania wojskowego oraz wwozu

ящего Договора, входят территорий, спорные между Польшей и Литвой, — вопрос о принадлежности этих территорий к одному или другому из названных государств подлежит разрешению исключительно между Польшей и Литвой.

Статья IV.

Из прежней принадлежности части земель Польской Республики к бывшей Российской Империи не вытекает для Польши по отношению к России никаких обязательств и обременений, за исключением предусмотренных настоящим Договором.

Равным образом из прежней совместной принадлежности к бывшей Российской Империи не вытекает никаких взаимных обязательств и обременений, за исключением предусмотренных настоящим Договором, между Украиной, Белоруссией и Польшей

Статья V.

Обе договаривающиеся стороны взаимно гарантируют полное уважение государственного суверенитета другой стороны и воздержание от всякого вмешательства в ее внутренние дела, в частности от агитации, пропаганды и всякого рода интервенций, либо их поддержки.

Обе договаривающиеся стороны обязуются не создавать и не поддерживать организаций, имеющих целью вооруженную борьбу с другой договаривающейся стороной, либо покушающихся на ее территориальную целость, либо подготовляющих ниспровержение ее государственного или общественного строя путем насилия, равно как и организаций, приписывающих себе роль правительства другой стороны или части ее территории. В виду этого стороны обязуются не разрешать пребывания на своей территории таких организаций, их официальных представителей и иных органов, запретить вербовку, равно как ввоз на свою

цього Договору, входять території, суперечні для Польщі й Литви, — питання про приналежність цих територій до одної чи другої з названих держав належить до розв'язання виключно Польщею й Литвою.

Артикул IV.

З попередньої приналежності частини земель Польської Республіки до колишньої Російської не виникає для Польщі що-до Росії ніяких зобов'язань і обтяжень, за винятком передбачених цим Договором.

Так само з попередньої спільної приналежності до колишньої Російської Імперії не впливає ніяких взаємних зобов'язань і обтяжень, за винятком передбачених цим Договором, між Україною, Білоруссю й Польщею.

Артикул V.

Обидві укладаючі Договір сторони взаємно гарантують повну пошану державного суверенітету другої сторони й утримання від усякого втручання в її внутрішні справи, зокрема від агітації, пропаганди й усякого роду інтервенцій або сприяття цьому.

Обидві укладаючі Договір сторони обов'язуються не створювати й не підтримувати організацій, які мають своєю метою збройну боротьбу з другою стороною, або чинять замах на її територіальну цілість, або підготовляють повалення її державного чи громадського ладу шляхом насильства, так само як і організацій, що надають собі ролю уряду іншої сторони або частини її території. Зважаючи на це сторони обов'язуються не дозволяти перебування на своїй території подібних організацій, їх офіційних представництв і інших органів, заборонити вербування а також увоз на свою територію й перевозку че-

na swe terytorjum i przewozu przez swe terytorjum sił zbrojnych, broni, amunicji i wszelkiego rodzaju materiałów wojennych, przeznaczonych dla tych organizacji.

Artykuł VI.

1. Wszystkie osoby, które ukończyły lat 18 i w chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego znajdują się na obszarze Polski, a w dniu 1 sierpnia 1914 roku posiadały obywatelstwo byłego Imperjum Rosyjskiego i są zapisane, lub mają prawo być zapisanemi do ksiąg ludności stałej byłego Królestwa Polskiego, lub były zapisane do gminy miejskiej lub wiejskiej, albo do jednej z organizacji stanowych na ziemiach byłego Imperjum Rosyjskiego, jakie wchodzi w skład Polski, mają prawo zgłosić życzenie w przedmiocie opcji obywatelstwa rosyjskiego lub ukraińskiego. Od byłych obywateli byłego Imperjum Rosyjskiego innych kategorii, znajdujących się w chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego na terytorjum Polski, takie zgłoszenie nie jest wymagane.

2. Byli obywatele byłego Imperjum Rosyjskiego, którzy ukończyli lat 18, znajdują się w chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego na obszarze Rosji lub Ukrainy i są zapisani lub mają prawo być zapisanymi do ksiąg ludności stałej byłego Królestwa Polskiego, lub byli zapisani do gminy miejskiej lub wiejskiej, albo do jednej z organizacji stanowych na ziemiach byłego Imperjum Rosyjskiego, jakie wchodzi w skład Polski, będą uważani za obywateli polskich, jeśli w przewidzianym w artykule niniejszym trybie opcji wyrażą odpowiednie życzenie.

Również uważane będą za obywateli polskich osoby, które ukończyły lat 18 i znajdują się na obszarze Rosji lub Ukrainy, jeśli w przewidzianym w artykule niniejszym trybie opcji wyrażą odpowiednie życzenie i udowodnią, że pochodzą od uczestników walk o niepodległość Polski w okresie od

территорию и провоз через свою территорию вооруженных сил, оружия, боевых припасов, аммуниции и всякого рода военных материалов, предназначенных для этих организаций.

Статья VI.

1. Все лица достигшие 18-ти летнего возраста к моменту ратификации настоящего Договора находящиеся на территории Польши, а к 1 августа 1914 года бывшие подданными Российской Империи, приписанные либо имеющие право быть приписанными к книгам постоянного народонаселения бывшего Царства Польского, а также те, которые были приписаны к одному из городских, сельских или сословных обществ на территории бывшей Российской Империи, входящей в состав Польши, — вправе заявить о своем желании оптировать гражданство российское или украинское. Находящиеся к моменту ратификации настоящего Договора на территории Польши бывшие подданные Российской Империи других категорий не нуждаются в таком заявлении.

2. Бывшие подданные Российской Империи, достигшие 18-ти летнего возраста, к моменту ратификации настоящего Договора находящиеся в пределах России и Украины, кои приписаны или имеют право быть приписанными к книгам постоянного народонаселения бывшего Царства Польского, а также те, кои были приписаны к одному из городских, сельских или сословных обществ на территории бывшей Российской Империи, входящей в состав Польши, будут считаться гражданами Польши, если они в установленном настоящей статьёй порядке оптации выразят на это свое желание.

Равным образом будут считаться польскими гражданами лица, достигшие 18-ти летнего возраста, которые находятся на территории России и Украины, если они в установленном настоящей статьёй порядке оптации

рез свою територію збройних сил, зброї, бойових припасів, амуніції й усякого роду військових матеріалів, призначених для цих організацій.

Артикул VI.

1. Всі особи, які достигли 18-ти літнього віку й до менту ратифікації цього Договору перебувають на території Польщі, а до 1-го серпня 1914 року були підданими Російської Імперії, приписані або мають право бути приписаними в книги постійного народонаселення колишнього Царства Польського, а також ті, що були приписані до одної з мійських, сільських або станових установ на території колишньої Російської Імперії, яка увіходить у склад Польщі, — мають право зробити заяву про своє бажання оптувати громадянство українське чи російське.

Колишні піддані Російської Імперії інших категорій, що перебувають до менту ратифікації цього Договору на території Польщі, такої заяви не потребують.

2. Колишні піддані Російської Імперії, що досягли 18-ти літнього віку до менту ратифікації цього Договору й перебувають у межах України й Росії, приписані або мають право бути приписаними в книги постійного народонаселення колишнього Царства Польського, а також ті, що були приписані до одної з мійських, сільських або станових установ на території колишньої Російської Імперії, яка увіходить в склад Польщі, будуть уважатися громадянами Польщі, коли вони забажають цього порядком оптації, встановленим цим артикулом.

Так само будуть уважатися польськими громадянами особи, що досягли 18-ти літнього віку, які перебувають на території України або Росії, коли вони порядком оптації, встановленим даним артикулом, забажають цього

1830 do 1865 roku, lub że są potomkami osób, które—nie dalej niż w trzecim pokoleniu — stale zamieszkiwały na terytorjum dawnej Rzeczypospolitej Polskiej, oraz udowodnią, że one same swą działalnością, używaniem języka polskiego jako mowy potocznej i wychowywaniem swego potomstwa zaznaczyły w sposób oczywisty przywiązanie swe do narodowości polskiej.

3. Przepisy o opcji stosują się również do osób, odpowiadających wymaganiom punktów 1 i 2 artykułu niniejszego, o ile osoby te znajdują się poza granicami Polski, względnie Rosji i Ukrainy, i nie są obywatelami państwa, w którym przebywają.

4. Wybór męża rozciąga się na żonę i dzieci do lat 18, o ile pomiędzy małżonkami nie nastąpi w tym przedmiocie porozumienie odmienne. Jeśli małżonkowie nie mogą się porozumieć, żona ma prawo samodzielnego wyboru obywatelstwa; w tym wypadku wybór żony rozciąga się na dzieci przez nią wychowywane.

W razie śmierci obojga rodziców wybór odkłada się do dojścia dziecka do lat 18 i od tej daty liczą się wszystkie terminy ustalone w artykule niniejszym. Za innych niezdolnych do działań prawnych wyboru dokona zastępca prawny.

5. Oświadczenia o wyborze obywatelstwa winny być składane przed konsulem lub innym przedstawicielem urzędowym tego państwa, za którem dana osoba się oświadcza, w terminie rocznym od chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego; dla osób zamieszkałych na Kaukazie i w Rosji Azjatyckiej termin ten przedłuża się do 15 miesięcy. Oświadczenia te będą w tych samych terminach składane właściwym urzędom tego państwa, w którem osoba ta się znajduje.

выразят на это свое желание и докажут, что они являются либо потомками лиц, принимавших участие в борьбе за независимость Польши в период 1830—1865 годов, либо потомками, — не далее третьего поколения, — лиц, которые постоянно проживали на территории бывшей Речи Посполитой, и вместе с тем докажут, что они сами своею деятельностью, употреблением польского языка, как разговорного, и воспитанием своего потомства ясно засвидетельствовали свою приверженность к польской нации.

3. Постановления об оптации распространяются также на лиц, удовлетворяющих требованиям п. п. 1 и 2 настоящей статьи, если эти лица находятся вне границ России, Украины и Польши и не являются гражданами государства, в котором пребывают.

4. Выбор мужа распространяется на жену и детей моложе 18-ти лет, поскольку между супругами не состоялось иного соглашения на сей предмет. Если супруги не могут прийти к соглашению, то жена пользуется правом самостоятельного выбора гражданства; в этом случае выбор жены распространяется и на детей, воспитываемых ею.

В случае смерти обоих родителей оптация откладывается до достижения ребенком 18-ти летнего возраста и с этого момента исчисляются все сроки, установленные настоящей статьей. За других недееспособных лиц оптация производится их юридическими представителями.

5. Заявления об оптации должны быть поданы консульским либо иным официальным представителям государства, в пользу которого высказывается данное лицо, в годичный со дня ратификации настоящего Договора срок; для лиц, проживающих на Кавказе и в Азиатской России, срок этот продолжается до 15-ти месяцев. Означенные заявления в те же сроки подаются и соответственным органам государства, где проживает данное лицо.

и доведуть, що вони є або нащадками осіб, які брали участь в боротьбі за незалежність Польщі в часи 1830—1865 років, або нащадками, — не далі третього покоління, — осіб, які постійно мешкали на території колишньої Річі Посполитої, і разом з цим доведуть, що вони самі своєю діяльністю, вживанням польської мови, як розмовної і вихованням своїх нащадків ясно засвідчили свою відданість до польської нації.

3. Постанови про оптацію поширюються також на осіб, що задовольняють вимоги п. п. 1 і 2 данного артикула, коли ці особи перебувають по-за межами України, Росії й Польщі й котрі не є громадянами держави, в якій перебувають.

4. Вибір чоловіка поширюється на жінку й дітей молодших 18-ти років, оскільки між подружжам не відбулося іншого щодо цього порозуміння. Коли подружжя не може дійти до порозуміння, то жінка користується правом самостійного вибору громадянства; в цьому випадку вибір жінки поширюється й на дітей, виховуваних нею.

В випадку смерті обох батьків оптація відкладається до досягнення дитиною 18-ти літнього віку і з цього часу вираховуються всі термини, встановлені данним артикулом. За інших недієздатних осіб оптація переводиться їх правними представниками.

5. Заяви про оптацію повинно подавати консульским або иншим офіціальным представникам держави, за котору данна особа висловлюється, протягом року з дня ратифікації цього Договору; для осіб, які перебувають на Кавказі і в Азіатській Росії, термін цей продовжується до 15-ти місяців. Означені заяви в той самий термін подаються й до відповідних органів держави, де перебуває данна особа.

Obie układające się strony zobowiązują się w ciągu jednego miesiąca od dnia podpisania Traktatu niniejszego wydać i ogłosić oraz podać sobie wzajemnie do wiadomości przepisy, określające władze, powołane do przyjmowania oświadczeń o wyborze obywatelstwa. Strony zobowiązują się również podawać sobie do wiadomości w terminach trzechmiesięcznych w drodze dyplomatycznej spisy osób, które złożyły oświadczenia o wyborze obywatelstwa, z wymienieniem oświadczeń uznanych za ważne i oświadczeń uznanych za nieważne.

6. Osoby, składające oświadczenie o wyborze obywatelstwa, nie nabywają przez to przynależności obranej.

Gdy osoba, która złożyła oświadczenie o wyborze obywatelstwa, odpowiada warunkom, wyszczególnionym w punktach 1 i 2 artykułu niniejszego, konsul lub inny przedstawiciel urzędowy państwa, na którego rzecz dokonywa się wybór, wydaje o tem decyzję i przesyła odnośne zaświadczenie wraz z dokumentami optanta do Ministerstwa (Komisarjatu Ludowego Spraw Zagranicznych. W terminie jednomiesięcznym od dnia przesłania zaświadczenia Ministerstwo (Komisarjat Ludowy) Spraw Zagranicznych bądź komunikuje wymienionemu przedstawicielowi sprzeciw co do jego decyzji, i wówczas sprawę rozstrzyga się w drodze dyplomatycznej, bądź też uznaje decyzję przedstawiciela i przesyła mu zaświadczenie o wyjściu optanta z poprzedniego obywatelstwa oraz wszystkie inne dokumenty optanta, oprócz dokumentu na prawo pobytu.

Nieotrzymanie w terminie jednomiesięcznym zawiadomienia Ministerstwa (Komisarjatu Ludowego) Spraw Zagranicznych uważa się za zgodę na decyzję przedstawiciela.

W razie jeżeli osoba optująca odpowiada wszystkim wymienionym w punktach 1 i 2 warunkom, państwo, na którego rzecz dokonywa się opcja, nie ma prawa odmówić przyjęcia do obywatelstwa osoby optującej, zaś państwo, w którym dana osoba przebywa, nie ma prawa odmówić zwolnienia z obywatelstwa.

Обе договаривающиеся стороны обязуются в течение одного месяца со дня подписания настоящего Договора издать и опубликовать, а также довести до взаимного сведения правила, определяющие, какие органы призваны принимать заявления об оптации. Вместе с тем стороны обязуются каждые 3 месяца доводить до взаимного сведения дипломатическим путем списки лиц, от которых поступили заявления об оптации, с сообщением, какие заявления признаны правильными, какие нет.

6. Лица, сделавшие заявления об оптации, не приобретают этим еще прав избираемого гражданства.

Если лицо, сделавшее заявление об оптации, удовлетворяет требованиям п. п. 1 и 2 настоящей статьи, консульский или иной официальный представитель государства, в пользу которого совершается оптация, составляет о сем постановление, о чем препровождает в Народный Комиссариат (Министерство) Иностранных Дел удостоверение вместе с документами оптанта. Народный Комиссариат (Министерство) Иностранных Дел в течение месячного со дня передачи срока либо сообщает означенному представителю свое несогласие с его постановлением, и тогда вопрос разрешается дипломатическим путем, либо признает постановление представителя и препровождает последнему документ о выходе лица оптировавшего из прежнего гражданства, со всеми другими его документами, кроме вида на жительство. Неполучение сообщения Народного Комиссариата (Министерства) Иностранных Дел в месячный срок признается за согласие с постановлением представителя.

В случае, если оптирующий удовлетворяет всем указанным в п. п. 1 и 2 настоящей статьи требованиям — государство, в пользу которого совершается оптация, не имеет права отказать в принятии в гражданство оптирующему, а государство, в котором данное лицо проживает, не имеет права отказать в выходе из гражданства.

Обидві укладаючі Договір сторони обов'язуються протягом одного місяця з дня підписання цього Договору видати й оголосити, а також подати до взаємного відому правила, якими визначаються органи, що приймають заяви про оптацію. Разом із цим сторони обов'язуються кожні три місяці подавати до взаємного відому дипломатичним шляхом списки осіб, котрі склали заяви про оптацію, з повідомленням, які заяви визнані правильними і які такими не визнані.

6. Особи, що склали заяви про оптацію, цим не набувають ще права вибране громадянство.

Коли особа, склавши заяву про оптацію, задовольняє вимогам п. п. 1 й 2 цього артикула, консульський або інший офіційний представник держави, на користь котрої відбувається оптація, складає про те постанову й надсилає до Народного Комісаріату (Міністерства) Закордонних Справ посвідчення разом з документами оптанта. Народній Комісаріат (Міністерство) Закордонних Справ протягом місячного з дня передачі терміну або оповіщає означеного представника про свою незгоду з його постановою, і тоді питання розв'язується дипломатичним шляхом, або визнає постанову представника й пересилає йому документ про вихід особи, що оптувала з попереднього громадянства з усіма іншими документами оптанта, крім документу на мешкання. Неодержання повідомлення Народного Комісаріату (Міністерства) Закордонних Справ у місячний термін значить як згода з постановою представника.

В разі, коли оптант задовольняє всім в п. п. 1 й 2 цього артикула вимогам, — держава, на користь котрої відбувається оптація, не має права відмовити оптантові у вступі в громадянство, а держава, де данна особа перебуває, не має права відмовити у виході з громадянства.

Decyzje konsula lub innego urzędowego przedstawiciela państwa, na którego rzecz dokonywa się wybór, winny zapaść w terminie najwyżej dwumiesięcznym od chwili otrzymania zgłoszenia wyboru; termin ten dla osób, przebywających na Kaukazie i w Rosji Azjatyckiej, przedłuża się do trzech miesięcy.

Dokonanie wyboru wolne jest od stemplowych, paszportowych i wszelkich innych opłat, oraz od opłat za publikację.

7. Osoby, które ważnie dokonały wyboru, będą mogły wyjechać bez przeszkód do państwa, na którego rzecz wybór został dokonany. Wszakże, rząd państwa, w którym osoby te przebywają, może zażądać, aby skorzystały one z przysługującego im prawa wyjazdu; wyjazd winien wówczas nastąpić w przeciągu 6 miesięcy od dnia zawiadomienia.

Optanci mają prawo zachować lub likwidować prawnie posiadane mienie ruchome i nieruchome; w razie wyjazdu mogą wywieść je ze sobą według norm, ustalonych w Załączniku № 2 do Traktatu niniejszego. Mienie, przekraczające ustalone dla wywozu normy i pozostawione, będzie mogło być wywiezione później, z chwilą polepszenia warunków transportu. Wywóz mienia będzie wolny od wszelkich ceł i opłat.

8. Do chwili ważnie dokonanej opcji optanci podlegają wszystkim prawom, obowiązującym w tem państwie, w którym przebywają; po jej dokonaniu uważani są za cudzoziemców.

9. Gdy osoba, która dokonała ważnie wyboru, znajduje się bądź pod śledztwem lub sądem, bądź też odbywa karę, będzie wówczas pod strażą wraz z aktami sprawy wysłana do państwa, na którego rzecz dokonała wyboru, jeśli państwo to wydania jej zażąda.

10. Osoby, które ważnie dokonały wyboru, uznane będą pod każdym względem za obywateli tego państwa, na którego rzecz dokonały wyboru, i wszelkie bez wyjątku prawa i przywileje, przyznane /obywatelom tego

Консульський або інший офіційний представитель государства, в пользу которого совершается оптация, должен вынести решение не позже, чем в 2-х месячный срок со дня получения заявления об оптации; в отношении лиц, проживающих на Кавказе и в Азиатской России, этот срок увеличивается до 3-х месяцев.

Производство оптации освобождено от гербовых, паспортных и всяких иных сборов, а также плат за публикацию.

7. Лица, законно совершившие оптацию, имеют право беспрепятственного выезда в государство, в пользу которого они оптировали. Однако же правительство государства, в котором они проживают, может потребовать, чтобы эти лица осуществили предоставленное им право выезда; в этом случае выезд должен последовать в течение 6-ти месяцев со дня уведомления.

Оптанты имеют право сохранить или ликвидировать законно принадлежащее им движимое и недвижимое имущество; в случае выезда могут вывезти его с собой, согласно норм, установленных в приложении № 2 к настоящему Договору. Имущество, остающееся сверх разрешенной к вывозу нормы, может быть вывезено впоследствии при улучшении условий транспорта. Вывоз имущества освобождается от всяких пошлин и обложений.

8. До момента законно совершенной оптации оптирующие подчиняются всем законам, существующим в том государстве, где они проживают; после этого — признаются иностранцами.

9. Если лицо, законно совершившее оптацию, находится под следствием или судом, либо отбывает наказание — оно, по требованию государства, в пользу которого совершена оптация, высылается в это государство со всем делом производством и под стражей.

10. Лица, законно совершившие оптацию, во всех отношениях признаются гражданами того государства, в пользу которого они оптировали,

Консульский или иной официальный представитель державы, на користь котрої відбувається оптація, повинен зробити ухвалу не пізніш як за 2-х місячний термін з дня отримання заяви про оптацію; що-до осіб, які перебувають на Кавказі і в Азіатській Росії, цей термін збільшується до 3-х місяців.

Переведення оптації вільне від гербових, паспортних і всіляких інших оплат, а також від оплат за публикацію.

7. Особи, що законно виконали оптацію, мають право на вільний виїзд до держави, на користь котрої вони оптували. Але разом з тим уряд держави, де вони перебувають, може зажадати, щоб ці особи виконали дане їм право виїзду; на цей випадок виїзд мусить бути здійснений протягом 6-ти місяців з дня повідомлення.

Оптанты мають право зберегти чи зліквідувати законно належне їм рухоме й нерухоме майно; в разі виїзду, можуть вивезти його з собою, згідно з нормами, встановленими Додатком до цього Договору за ч. 2. Майно, що залишається по-над дозволену до вивозу норму, може бути вивезене згодом при поліпшенні умов транспорту. Вивіз майна звільняється від усяких оплат і мита.

8. До часу законно виконаної оптації оптанты підлягають усім законам, що існують в тій державі, де вони перебувають; після цього вони визнаються як чужоземці.

9. Коли особа, що законно виконала оптацію, перебуває під слідством або судом, або одбуває кару — її, після вимоги держави, на користь котрої переведено оптацію, висилається до цієї держави з усім діловодством і під охороною.

10. Особи, що законно виконали оптацію, в усіх відношеннях визнаються громадянами тої держави, на користь котрої вони оптували, й усі

państwa bądź Traktatem niniejszym, bądź umowami przyszłemi, będą przysługiwały w równej mierze optantom tak, jak gdyby już w chwili ratyfikacji i Traktatu niniejszego byli obywatelami państwa, na którego rzecz optują.

Artykuł VII.

1. Rosja i Ukraina zapewniają osobom narodowości polskiej, znajdującym się w Rosji, Ukrainie i Białorusi, na zasadzie równouprawnienia narodowości, wszystkie prawa, zabezpieczające swobodny rozwój kultury i języka oraz wykonywanie obrządków religijnych. Wzajemnie Polska zapewnia osobom narodowości rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej, znajdującym się w Polsce, wszystkie te prawa.

Osoby narodowości polskiej, znajdujące się w Rosji, Ukrainie i Białorusi, mają prawo, w ramach ustawodawstwa wewnętrznego, pielegnować swój język ojczysty, organizować i popierać własne szkolnictwo, rozwijać swoją kulturę i tworzyć w tym celu stowarzyszenia i związki. Z tych samych praw, w ramach ustawodawstwa wewnętrznego, korzystać będą osoby narodowości rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej, znajdujące się w Polsce.

2. Obie układające się strony zobowiązują się nawzajem nie mieszać się bezpośrednio ani pośrednio do spraw ustroju i życia Kościoła oraz związków wyznaniowych, znajdujących się na terytorjum strony drugiej.

3. Kościoły i stowarzyszenia religijne, do których należą osoby narodowości polskiej w Rosji, Ukrainie i Białorusi, mają prawo, w granicach prawodawstwa wewnętrznego, samodzielnie urządzać swoje wewnętrzne życie kościelne.

Wyżej wzmiankowane kościoły i stowarzyszenia religijne mają prawo, w granicach prawodawstwa wewnętrznego, użytkowania i nabywania ma-

и все без исключения права и привилегии, предоставленные настоящим Договором, либо последующими договорами гражданам этого государства, на равных правах признаются и за оптировавшими так, как если бы они были гражданами этого государства уже в момент ратификации настоящего Договора.

Статья VII.

1. Польша предоставляет лицам русской, украинской и белорусской национальности, находящимся в Польше, на основе равноправия национальностей, все права, обеспечивающие свободное развитие культуры, языка и выполнения религиозных обрядов. Взаимно Россия и Украина обеспечивают лицам польской национальности, находящимися в России, Украине и Белоруссии, все те же права.

Лица русской, украинской и белорусской национальности в Польше имеют право, в пределах внутреннего законодательства, культивировать свой родной язык, организовать и поддерживать свои школы, развивать свою культуру и образовывать с этой целью общества и союзы. Этими же правами, в пределах внутреннего законодательства, будут пользоваться лица польской национальности, находящиеся в России, Украине и Белоруссии.

2. Обе договаривающиеся стороны взаимно обязуются ни прямо, ни косвенно не вмешиваться в дела, касающиеся устройства и жизни церкви и религиозных обществ, находящихся на территории другой стороны.

3. Церкви и религиозные общества, к которым принадлежат лица польской национальности в России, Украине и Белоруссии, имеют право, в пределах внутреннего законодательства, самостоятельно устраивать свою внутреннюю церковную жизнь.

Вышеозначенные церкви и религиозные общества имеют право, в пределах внутреннего законодательства,

без винятку права й привилеї, видані цим Договором або будуть видані дальшими договорами громаđянам цієї держави в рівній мірі визнаються й за оптантами так, як би вони були громаđянами цієї держави уже в мент ратифікації цього Договору.

Артикул VII.

1. Польша дає особам української, російської й білоруської національностей, що перебувають в Польщі, на підставі рівноправности національностей, всі права, які забезпечують вільний розвиток культури, мови й виконання релігійних обрядів. Так само Україна й Росія забезпечують особам польської національности, що перебувають на Україні, в Росії і в Білорусі всі ті самі права.

Особи української, російської й білоруської національностей в Польщі мають право, в межах внутрішнього законодавства, культивувати свою рідну мову, організувати й підтримувати свої школи, розвивати свою культуру й закладати з цією метою товариства й спілки. Цими самими правами, в межах внутрішнього законодавства, будуть користуватися особи польської національности, що перебувають на Україні, в Росії і в Білорусі.

2. Обидві укладаючі Договір сторони взаємно зобов'язуються ні безпосередньо, ні посередньо не втручатися в справи, що торкаються впорядкування в життя церкви й релігійних товариств, які знаходяться на території другої сторони.

3. Церкви й релігійні товариства, до яких належать особи польської національности на Україні, в Росії й Білорусі, мають право, в межах внутрішнього законодавства, самостійно впорядковувати своє внутрішнє життя.

Вищеозначені церкви й релігійні товариства мають право, в межах внутрішнього законодавства, користу-

jątku ruchomego i nieruchomego, koniecznego do wykonywania obrządków religijnych oraz utrzymywania duchowieństwa i instytucji kościelnych.

Na tych samych zasadach mają one prawo korzystania z kościołów i instytucji, koniecznych do wykonywania obrządków religijnych.

Z tych samych praw korzystają osoby narodowości rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej w Polsce.

Artykuł VIII.

Obie układające się strony zrzekają się wzajemnie zwrotu swych kosztów wojennych, t. j. wydatków państwowych na prowadzenie wojny między nimi, jak również odszkodowania za straty wojenne, t. j. za straty, które były wyrządzone im lub ich obywatelom na terenie operacji wojennych przez działania i zarządzenia wojenne w czasie wojny polsko — rosyjsko-ukraińskiej.

Artykuł IX.

1. Układ o repatrjacji, zawarty między Polską a Rosją i Ukrainą w wykonaniu artykułu VII Umowy o przedwstępnych warunkach pokoju z dnia 12 października 1920 roku, podpisany w Rydze dnia 24 lutego 1921 roku, pozostaje w mocy.

2. Rozrachunek i wypłata rzeczywistych kosztów utrzymania jeńców wojennych winny następować w terminach trzechmiesięcznych. Sposób obliczania i wysokość tych kosztów ustalają Komisje Mieszane, przewidziane we wspomnianym powyżej Układzie o repatrjacji.

3. Obie układające się strony zobowiązują się szanować i odpowiednio utrzymywać groby jeńców wojennych, zmarłych w niewoli, a także groby żołnierzy, oficerów i innych wojskowych, poległych na polu bitew, a pochowanych na ich terytorjum. Strony zobowiązują się pozwalać w przyszłości

пользоваться и приобретать движимое и недвижимое имущество, необходимое для выполнения религиозных обрядов, а также содержания духовенства и церковных учреждений.

На тех же основаниях они имеют право пользования храмами и учреждениями, необходимыми для выполнения религиозных обрядов.

Этим же правами пользуются лица русской, украинской и белорусской национальности в Польше.

Статья VIII.

Обе договаривающиеся стороны взаимно отказываются от возмещения своих военных расходов, т. е. государственных расходов на ведение войны между ними, равно как и от возмещения военных убытков, т. е. убытков, которые во время российско-украинско-польской войны были причинены им или их гражданам на театре военных действий военными операциями и мероприятиями.

Статья IX.

1. Соглашение о репатриации заключенное между Россией и Украиной с одной стороны и Польшей с другой во исполнение статьи VII Договора о прелиминарных условиях мира от 12 октября 1920 года, подписанное в г. Риге 24 февраля 1921 года, — остается в силе.

2. Расчет и выплата действительных расходов на содержание военнопленных должны производиться каждые 3 месяца. Способ расчета и сумма издержек устанавливаются Смешанными Комиссиями, предусмотренными вышеупомянутым Соглашением о репатриации.

3. Обе договаривающиеся стороны обязуются чтить и соответственно содержать могилы военнопленных, умерших в плену, а также могилы солдат, офицеров и иных военнослужащих, погибших в боях и похороненных на их территориях. Стороны обя-

ваться й набувати рухоме й нерухоме майно, потрібне для виконання релігійних обрядів, а рівно для утримання духовенства й церковних установ.

На тих самих підставах вони мають право користування храмами й установами, потрібними для виконання релігійних обрядів.

Цими самими правами користуються особи української, російської, й білоруської національностей у Польщі.

Артикул VIII.

Обидві укладаючі Договір сторони взаємно відмовляються від звороту своїх військових видатків, цеб-то державних видатків, на провадження війни між ними, так само як і від звороту військових страт, цеб-то страт, котрі було зроблено їм або їх громадянам під час україно-російсько-польської війни на терені військових акцій військовими операціями й заходами.

Артикул IX.

1. Угода про репатріацію, уложена між Україною й Росією з одної сторони й Польщею з другої у виконання артикула VII Договору про преліминарні умови миру від жовтня 12-го дня 1920 року, підписана в Ризі лютого 24-го дня 1921 року застається в силі.

2. Розрахунок і виплата дійсних видатків на утримання військовополонених повинні відбуватися кожні три місяці. Спосіб розрахунку й сума витрат встановлюються Мішаними Комісіями, передбаченими вищезгаданою Угодою про репатріацію.

3. Обидві укладаючі Договір сторони обов'язуються шанувати й відповідно утримувати могили військовополонених, що померли в полоні, а також могили солдатів, офіцерів і інших військових службовців, що загинули в боях і поховані на їх те-

na wnoszenie, po porozumieniu się z władzami lokalnymi, pomników na grobach, jak również zezwalać na ekshumację i przewóz zwłok do kraju ojczystego według taryfy ulgowej, z uwzględnieniem przepisów własnego ustawodawstwa oraz wymagań zdrowia publicznego.

Przepisy powyższe stosują się również do wszystkich grobów i zwłok zakładników, jeńców cywilnych, osób internowanych, wygnańców, uchodźców i emigrantów.

4. Obie układające się strony zobowiązują się wzajemnie dostarczać sobie aktów zejścia osób wyżej wymienionych oraz podawać sobie do wiadomości liczbę i miejsce grobów wszystkich osób zmarłych i pochowanych bez stwierdzenia ich tożsamości.

Artykuł X.

1. Każda z układających się stron zapewnia obywatelom strony drugiej zupełną amnestję za zbrodnie i przestępstwa polityczne.

Przez zbrodnie i przestępstwa polityczne rozumie się czyny, skierowane przeciwko ustrojowi lub bezpieczeństwu państwa, jakoteż wszelkie czyny, popełnione na korzyść strony drugiej.

2. Amnestja rozciąga się również na czyny, ścigane w drodze administracyjnej lub innej pozasądowej, oraz na wykroczenia przeciwko przepisom, obowiązującym jeńców wojennych i osoby internowane, oraz wogóle obywateli strony drugiej.

3. Zastosowanie amnestji w myśl punktów 1 i 2 artykułu niniejszego pociąga za sobą zobowiązanie nie wszczynania nowych dochodzeń, umorzenia postępowania wszczętego oraz nie wykonywania kar już wymierzonych.

4. Wstrzymanie wykonania kar może nie powodować wypuszczenia na wolność; w tym jednak wypadku osoby te winny być natychmiast wydane władzom ich państwa wraz ze wszystkimi aktami.

зуються внаслідок цього разрешать, по соглашению с местными властями, постановку памятников на могилах, равно как разрешать эксгумацию и вывоз на родину останков покойных по льготному тарифу и при соблюдении постановлений и правил внутреннего законодательства и требований народного здравоохранения.

Вышеизложенные постановления относятся ко всем могилам и останкам заложников, гражданских пленных, лиц интернированных, беженцев и эмигрантов.

4. Договаривающиеся стороны взаимно обязуются выдавать свидетельства о смерти вышеперечисленных лиц, а также довести до сведения о количестве и местонахождении могил всех похороненных без установления их личности.

Статья X.

1. Каждая из договаривающихся сторон предоставляет гражданам противной стороны полную амнистию за всякие политические преступления и проступки.

Под политическими преступлениями и проступками понимаются деяния, направленные против государственного строя или безопасности государства, равно как и все деяния, совершенные в пользу другой стороны.

2. Амнистия распространяется равным образом на деяния, преследуемые в административном или ином внесудебном порядке, а также и на проступки против правил, обязательных для военнопленных, гражданских интернированных и вообще граждан противной стороны.

3. Применение амнистии, согласно п. п. 1 и 2 настоящей статьи, влечет за собой обязательство не возбуждать новых преследований, начатые же — прекратить, а уже присужденные наказания не приводить в исполнение.

4. Приостановление приведения в исполнение наказаний может и не иметь своим последствием освобождения

в риторіях. Сторони обов'язуються в будучому дозволяти, в порозумінню з місцевою владою, постановку пам'ятників на могили, а також дозволяти эксгумацію й вивіз до батьківщини останків покійних згідно льготному тарифу й при застереженні постанов і правил внутрішнього законодавства й вимог народньої охорони здоровля.

Вищезгадані постанови стосуються до всіх могил і останків закладників, цивільних полонених, осіб інтернованих, біженців й емігрантів.

4. Укладаючі Договір сторони взаємно зобов'язуються видати свідчення про смерть вищеперелічених осіб, а також подати до відому про кількість і місце могил усіх похованих без встановлення їх особистості.

Артикул X.

1. Кожда з укладаючих Договір сторін дає громадянам другої сторони повну амністію за всілякі політичні злочини й провини.

Під політичними злочинами й провинами розуміються вчинки, скеровані проти державного ладу або безпечности держави, так само як і всі вчинки, виконані на користь другої сторони.

2. Рівним чином амністія поширається на вчинки, переслідувані административним або іншим по-за судовим порядком, а також на провини проти правил, обов'язкових для військовополонених, цивільних інтернованих і взагалі для громадян другої сторони.

3. Застосування амністії, згідно з п. п. 1 й 2 цього артикула тягне за собою зобов'язання не порушувати нових переслідувань, початі — припинити, а кар вже присуджених не виконувати.

4. Затримання виконання кар може й не мати своїм наслідком звільнення від замкнення, але в цім разі підбні

Jeśli jednak dana osoba oświadczy, iż nie życzy sobie powrotu do ojczyzny, lub władze ojczyste nie zgodzą się na jej przyjęcie, osoba ta może być ponownie pozbawiona wolności.

5. Osoby, pociągnięte do odpowiedzialności, lub znajdujące się pod śledztwem albo pod sądem za przestępstwa prawa pospolitego, a również odbywające karę za te przestępstwa, będą na żądanie państwa, którego są obywatelami, natychmiast wydane wraz ze wszystkimi aktami.

6. Przewidziana w artykule niniejszym amnestja rozciąga się na wszystkie powyżej wymienione czyny, popełnione do chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego.

Wykonanie wyroków śmierci za czyny wyżej wymienione wstrzymuje się z chwilą podpisania Traktatu niniejszego.

Artykuł XI.

1. Rosja i Ukraina zwracają Polsce następujące przedmioty, wywiezione do Rosji lub Ukrainy od 1 stycznia 1772 roku z terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej:

- a) wszelkie trofea wojenne (naprzykład chorągwie, sztandary, wszelkie znaki wojskowe, działa, broń, regalja pułkowe i t. p.), jak również trofea zabrane od roku 1792 Narodowi Polskiemu w jego walce o niepodległość przeciw carskiej Rosji. Nie podlegają zwrotowi trofea polsko-rosyjsko-ukraińskiej wojny 1918 — 1921 roku;
- b) biblioteki, księgozbiory, archeologiczne i archiwalne zbiory, dzieła, sztuki, zabytki oraz wszelkiego rodzaju zbiory i przedmioty o war-

дения из заключения, но в этом случае таковые лица должны быть немедленно выданы властям своего государства со всем делопроизводством.

Однако, если данное лицо заявит о своем нежелании вернуться на родину, или же если отечественная власть откажется его принять, то таковое лицо может быть подвергнуто вновь заключению.

5. Лица, привлеченные к ответственности, либо находящиеся под следствием или под судом за уголовные преступные деяния, а равно лица, отбывающие наказания за эти деяния, будут, по требованию государства, гражданами которого, они являются, немедленно выданы со всем делопроизводством.

6. Предусмотренная в настоящей статье амнистия распространяется на все вышеуказанные деяния, совершенные до момента ратификации настоящего Договора.

Приведение в исполнение смертных приговоров за вышеуказанные деяния приостанавливается с момента подписания настоящего Договора.

Статья XI.

1. Россия и Украина возвращают Польше следующие предметы, вывезенные в Россию или Украину со времени 1 января 1772 года с территории Польской Республики:

a) всякие военные трофеи (например—знамена, штандарты, всякие военные знаки, орудия, оружие, полковые регалии и т. п.), а также и трофеи, взятые, начиная с 1792 года, у Польского Народа в его борьбе против царской России за свою независимость. Не подлежат возврату трофеи российско-украинско-польской войны 1918—1921 годов;

b) библиотеки, книжные, археологические и архивные собрания, произведения искусства, предметы, имеющие историческую, национальную, художествен-

особи повинні бути негайно видані владі їх держави з усім діловодством.

Але коли данна особа заявит про своє небажання повернутися до батьківщини або коли влада батьківщини відмовиться її прийняти, особа та може бути замкнена знов.

5. Особи, що притягнені до відповідальности або що перебувають під слідством чи під судом за карні злочини, рівно-ж особи, що одбувають кару за ці злочини, будуть, після вимоги держави, громадянами котрої вони є, негайно видані з усім діловодством.

6. Передбачена цим артикулом амністія поширюється на всі вищевказані вчинки, виконані до менту ратифікації данного Договору.

Виконання смертних вироків за вищевказані вчинки припиняється з менту підписання цього Договору.

Артикул XI.

1. Україна й Росія повертають Польщі слідуєчі речі, вивезені до України або Росії за час з 1-го січня 1772 року з території Польської Республики:

a) всілякі військові трофеї (наприклад—прапори, штандарти, всілякі військові знаки, гармати, зброю, полкові регалії й ин.) а також і трофеї, забрані у Польского Народу починаючи з 1792 року в його боротьбі з царською Росією за свою незалежність. До повороту не належать трофеї українсько-російсько-польської війни 1918—1921 років;

b) книгозбірні, книжні, археологічні й архивні збірки, мистецькі твори, стародавні речі а також всякого роду колекції й речі, що мають історичну,

tości historycznej, narodowej, artystycznej, archeologicznej, naukowej lub wogóle kulturalnej.

Zbiory i przedmioty, omówione pod literami a i b punktu niniejszego, podlegają zwrotowi bez względu na to, wśród jakich okoliczności lub z jakich rozporządzeń ówczesnych władz były wywiezione i bez względu na to, do jakiej osoby prawnej lub fizycznej należały pierwotnie lub po wywozie.

2. Obowiązek zwrotu nie rozciąga się:

- a) na przedmioty, które wywiezione zostały z terytorjum, położonego na wschód od granic Polski, ustalonych przez Traktat niniejszy, o ile zostanie dowiedzione, że przedmioty te stanowią produkt kultury białoruskiej lub ukraińskiej i że dostały się w swoim czasie do Polski nie w drodze dobrowolnej transakcji lub spadkobrania;
- b) na przedmioty, które dostały się na terytorjum Rosji lub Ukrainy od prawowitego właściciela drogą dobrowolnej transakcji bądź spadkobrania albo też zostały wywiezione na terytorjum Rosji lub Ukrainy przez ich prawowitego właściciela.

3. Gdyby w Polsce znalazły się zbiory i przedmioty kategorii, omówionej pod literami a i b punktu 1 artykułu niniejszego, wywiezione z Rosji lub Ukrainy w tym samym okresie, ulegają one zwrotowi Rosji i Ukrainie na zasadach, wymienionych w punktach 1 i 2 artykułu niniejszego.

4. Rosja i Ukraina zwracają Polsce wywiezione z terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej poczynszy od 1 stycznia 1772 roku i odnoszące się do terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej archiwa, registratury, archiwalja, akta, dokumenty, rejestry, mapy, plany i rysunki, jak również płyty i klisze, tłoki

ную, архелогическую и научную или вообще культурную ценность.

Собрания и предметы, упомянутые под литерами *a* и *b* сего пункта настоящей статьи, возвращаются независимо от того, при каких обстоятельствах или по каким распоряжениям тогдашних властей они были вывезены, а также независимо от того, какому юридическому или физическому лицу они принадлежали первоначально или после вывоза.

2. Обязательство возвращения не распространяется:

- a)* на предметы, вывезенные с территорий, расположенных на восток от границы Польши, установленной настоящим Договором, поскольку будет доказано, что эти предметы составляют продукт культуры белорусской либо украинской и что они в свое время попали в Польшу не путем добровольной сделки либо наследования;
- b)* на предметы, которые попали на территорию России или Украины путем добровольной сделки или наследования от законного их владельца, либо же были вывезены на территорию России или Украины самим их законным владельцем.

3. Если бы в Польше нашлись коллекции или предметы категорий, перечисленных под литерами *a* и *b* пункта 1 сей статьи, вывезенные из России и Украины за тот же период времени, то они подлежат возврату России и Украине на началах, изложенных в п. п. 1 и 2 настоящей статьи.

4. Россия и Украина возвращают Польше вывезенные с территории Польской Республики, начиная с 1 января 1772 года, и относящиеся к территории Польской Республики архивы, регистратуры, архивные материалы, дела, документы, реестры, карты, планы и чертежи, равно как печатные доски и клише, оттиски печатей и печати и т. п. всяких органов и учреж-

національну, мистецьку, археологічну й наукову чи взагалі культурну цінність.

Збірки й речі, згадані за літерами *a* й *b* цього пункту повертаються незалежно від того, при яких обставинах або згідно з якими распоряженнями тогочасної влади їх було вивезено, а також незалежно від того, якій правній чи фізичній особі спочатку чи після вивозу вони належали.

2. Обов'язок повороту не поширюється:

- a)* на речі, вивезені з територій, що лежать на схід від границі Польщі, встановленої цим Договором, оскільки буде доведено, що ці речі становлять продукт культури української або білоруської і що вони в свій час дістались Польщі не шляхом доброї волі або спадкуваннями;
- b)* на речі, що дістались на територію України або Росії шляхом доброї волі або спадкуваннями від законного їх власника, або були вивезені на територію України й Росії самим їх законним власником.

3. Якби в Польщі знайшлися колекції або речі категорій, перелічених за литерами *a* й *b* пункту 1 цього артикула, вивезені з України чи Росії за той самий період часу, го вони належать до повороту Україні й Росії згідно з засадами, викладеними, в п. п. 1 й 2 цього артикула.

4. Україна й Росія повертають Польщі вивезені з території Польської Республіки, починаючи з 1-го січня 1772 року й належні до території Польської Республіки архиви, реєстратури, архивні матерьяли, акти, документи, реєстри, мапи, пляни й рисунки, рівно-ж друкарські дошки й клише, відбитки печаток і печатки й ин. всіляких органів і установ дер-

pieczętno, pieczęcie i t. p. wszelkich urzędów, instytucji państwowych, samorządowych, społecznych i duchownych.

Te jednak z wyżej wymienionych przedmiotów, które aczkolwiek nie odnoszą się w całości do terytorjum obecnej Rzeczypospolitej Polskiej, lecz nie mogą być podzielone, będą zwrócone Polsce.

5. Rosja i Ukraina przekazują Polsce powstałe w okresie od 1 stycznia 1772 roku do 9 listopada 1918 roku podczas zarządu rosyjskiego ziemiami, które wchodzą w skład Rzeczypospolitej Polskiej, archiwa, registry, archiwa, akta, dokumenty, rejestry, mapy, plany i rysunki instytucji ustawodawczych, centralnych, prowincjonalnych i lokalnych organów wszystkich ministerstw, urzędów oraz zarządów, jak również ciał samorządowych, instytucji społecznych i publicznych, o ile przedmioty powyższe odnoszą się do terytorjum obecnej Rzeczypospolitej Polskiej i znajdują się faktycznie na terytorjum Rosji lub Ukrainy.

Gdyby w Polsce znalazły się przedmioty, wymienione w tym punkcie, a odnoszące się do terytorjów, pozostających przy Rosji lub Ukrainie, Polska zobowiązuje się przekazać je Rosji i Ukrainie na tych samych zasadach.

6. Postanowienia punktu 5 artykułu niniejszego nie rozciągają się:

- a) na archiwa, registry i t. d., dotyczące walki po roku 1876 byłych władz carskich z ruchami rewolucyjnymi w Polsce, a to do czasu zawarcia osobnej umowy pomiędzy obiema stronami o zwrocie ich Polsce;
- b) na przedmioty, stanowiące tajemnicę wojskową, a odnoszące się do okresu po roku 1870.

7. Obie układające się strony, zgadzając się, że usystematyzowane, naukowo opracowane i zamknięte kolekcje, stanowiące podstawę zbioru o wszechświatowym znaczeniu kulturalnym, nie powinny podlegać zburzeniu, stanowią, co następuje: jeżeli usunięcie jakiegokolwiek przedmiotu, podlegającego na zasadzie punktu 1 b artykułu niniejszego zwrotowi do Polski

дений государственных, самоуправлений, общественных и духовных.

Те же из вышеперечисленных предметов, которые, хотя и не относятся целиком к территории нынешней Польской Республики, но не могут быть разделены, возвращаются Польше.

5. Россия и Украина передают Польше образовавшиеся в период с 1 января 1772 года до 9 января 1918 года во время российского управления землями, входящими в состав Польской Республики, — архивы, регистратуры, архивные материалы, дела, документы, реестры, карты, планы и чертежи законодательных учреждений, центральных, областных и местных органов всех министерств, ведомств и учреждений, поскольку вышеуказанные предметы относятся к территории нынешней Польской Республики и поскольку фактически окажутся на территории России и Украины.

Если бы в Польше нашлись предметы, перечисленные в этом пункте, относящиеся к территориям, остающимся (за Россией и Украиной), — Польша на тех же основаниях обязуется передать их России и Украине.

6. Постановления пункта 5 настоящей статьи не распространяются:

a) на архивы, регистратуры и т. п., относящиеся к борьбе после 1876 года бывших царских властей с революционным движением в Польше, впрямь до особого соглашения договаривающихся сторон о возврате их Польше;

b) на предметы, являющиеся военными секретными, относящиеся ко времени посла 1870 года.

7. Обе договаривающиеся стороны соглашаясь, что систематизированные, научно-обработанные и представляющие законченное целое коллекции, являющиеся основой сокровищниц мирового культурного значения, не должны подлежать разрушению, постановляют нижеследующее: если изъятие какого либо предмета, подле-

жавших, самоврядування, громадських і духовних.

А ті з вищеперелічених речей, котрі хоч і не стосуються цілком до території теперішньої Польської Республіки, але не можуть бути поділені, повертаються Польщі.

5. Україна й Росія передають Польщі архиви, реєстратури, архивні матерьяли, акти, документи, реєстри, мапи, плани й рисунки законодавчих установ, центральних, провінціальних і місцевих органів усіх міністерств, відомств і управлінь, а також самоврядувань, громадських і публічних установ, що створились в період з 1-го січня 1772 року до 9-го листопаду 1918 року під час російського керування землями, які входять в склад Польської Республіки, оскільки вищевказані речі стосуються до території теперішньої Польської Республіки й оскільки вони фактично знайдуться на території України й Росії.

Коли б у Польщі знайшлися речі, перелічені в цьому пункті, що стосуються до територій, які залишаються за Україною й Росією, — Польша на тих самих підставах обов'язується передати їх Україні й Росії.

6. Постанови пункту 5 цього артикула поширюються:

a) на архиви, реєстратури й ин., що стосуються до боротьби після 1876 року колишньої царської влади з революційним рухом у Польщі — до особливої угоди укладаючих Договір сторін про поворот їх до Польщі;

b) на речі, що є військово-секретні й стосуються до часу після 1870 року.

7. Обидві укладаючі Договір сторони, погоджуючись на тім, що систематизовані, науково-опрацьовані й становлячі вікінчено-ціле колекції, котрі є основою скарбниці світового культурного значіння — не повинні руйнуватися, ухвалюють нижчелідує: якби усунення якоїбудь річі, що належить на підставі п. 1-б цю-

mogłyby zburzyć całość takiej kolekcji — to przedmiot ten, wyjąwszy wypadek ścisłego jego związku z historją lub kulturą Polski, powinien pozostać na miejscu za zgodą obu stron Komisji Mieszanej, przewidzianej w punkcie 15 artykułu niniejszego, za ekwiwalent w przedmiocie równej wartości naukowej lub artystycznej.

8. Obie układające się strony oświadczają gotowość zawarcia umów specjalnych, dotyczących zwrotu, wykupu lub wymiany przedmiotów kategorii, wymienionych w punkcie 1 b) artykułu niniejszego, w wypadkach, gdy przedmioty te przeszły na terytorjum strony drugiej w drodze dobrowolnej tranzakcji lub spadkobrania, o ile przedmioty te stanowią dorobek kulturalny strony zainteresowanej.

9. Rosja i Ukraina zobowiązują się reewakuować do Polski następujące przedmioty, ewakuowane do Rosji lub Ukrainy przymusowo lub dobrowolnie z terytorjum Rzeczypospolitej Polski od 1 sierpnia n. st. 1914 r., t. j. od początku wojny światowej, do 1 października n. st. 1915 roku, a należące do państwa lub jego instytucji, ciał samorządowych, do instytucji, społecznych lub publicznych i wogóle wszelkich osób prawnych lub fizycznych:

- a) wszelkiego rodzaju archiwa, registratury, akta, dokumenty, rejestry, księgi rachunkowe i handlowe, pisma i korespondencje, instrumenty miernicze i pomiarowe, płyty i klisze, tłoki pieczętne, mapy, plany i sysunki z ich szkicami i pomiarami, z wyjątkiem przedmiotów, mających obecnie cechę tajemnicy wojskowej i należących do instytucji wojskowych;
- b) biblioteki, księgozbiory, archiwalne i artystyczne zbiory, ich inwentarze, katalogi i materiał biblijograficzny, dzieła sztuki, zabytki oraz wszelkie zbiory i przedmioty o charakterze historycznym,

жащего на основании п. 1-*b* настоящей статьи возвращению Польше, могло бы разрушить целостность такой коллекции, то предмет этот, кроме случаев его тесной связи с историей или культурой Польши, с согласия обеих сторон в Смешанной Комиссии, предусмотренной в п. 15 настоящей статьи, должен оставаться на месте за эквивалент в виде предмета равного научного или художественного значения.

8 Обе договаривающиеся стороны выражают готовность заключить специальные соглашения, касающиеся возвращения, выкупа или обмена предметов категорий, перечисленных в п. 1-*b* настоящей статьи, в случаях, когда предметы эти попали на территорию другой стороны путем добровольной сделки или наследования, поскольку эти предметы являются культурным достоянием заинтересованной стороны.

9. Россия и Украина обязуются эвакуировать в Польшу следующие предметы, эвакуированные в Россию или Украину принудительно или добровольно с территории Польской Республики, начиная с 1 августа н. ст. 1914 года, т. е. с начала мировой войны, по 1 октября н. ст. 1915 года, и принадлежавшие государству или его учреждениям, самоуправлениям, общественным и публичным учреждениям и вообще всяким юридическим или физическим лицам:

- a) всякого рода архивы, регистратуры, акты, документы, реестры, бухгалтерские и торговые книги, делопроизводство и переписку, землемерные и измерительные приборы, печатные доски и клише, печати, карты, планы и чертежи с их эскизами и измерениями, за исключением имеющих в настоящее время характер военной тайны и принадлежавших военным учреждениям;
- b) библиотеки, книжные, архивные и художественные собрания, их описи, каталоги и библиографический материал, произведе-

го артикула повороту до Польщі, могло-б порушити суцільність такої колекції, то ця річ, крім випадків її тісного звязку з історією або культурою Польщі, за порозумінням обох сторін у Мішаній Комісії, передбаченій у п. 15 цього артикула, повинна залишатися на місці за еквівалент у формі річи рівного наукового або мистецького значіння.

8. Обидві укладаючі Договір сторони висловлюють згоду уложити спеціальні угоди, що торкаються повороту, викупу або обміну річей категорій, перелічених в п. 1-*b* цього артикула, в випадках, коли речі ці дістались на територію другої сторони шляхом добровільної умови або спадкування, оскільки ці речі є культурною вартістю зацікавленої сторони.

9. Україна й Росія обов'язуються реевакуювати до Польщі слідуючі речі, евакуовані на Україну або до Росії примусово або доброю волею з території Польської Республіки, починаючи з 1-го серпня н. ст. 1915 року і що належали державі або її установам, самоврядуванням, громадським і публичним установам і взагалі всяким правним або фізичним особам:

- a) всякого роду архивы, реэстратуры, акты, документи, реестры, бухгалтерські й торговельні книги, діловодство й листування, землемірне й обмірне приладдя, друкарські дошки й кліше, печатки, мапи, пляни й рисунки з їх ескізами й вимірами, за винятком тих, що мають у наші часи характер військової тайни й належали військовим установам;
- b) книгозбірні, книжні, архивні й мистецькі збірки, їх описи, катальоги й бібліографічний матеріал, мистецькі твори, ста-

narodowym, naukowym, artystycznym lub wogóle kulturalnym, dzwony i wszelkie przedmioty kultu religijnego wszystkich wyznań;

- c) naukowe i szkolne laboratorja, gabinety i zbiory, naukowe i szkolne pomoce, instrumenty i przyrządy, a także wszelki takiż materiał pomocniczy i doświadczalny.

Podlegające reewakuacji wymienione w punkcie niniejszym pod literą c) przedmioty mogą być zwrócone i nie w naturze, lecz w odpowiednim ekwiwalencie, ustalonym za zgodą obu stron Komisji Mieszanej, przewidzianej w punkcie 15 artykułu niniejszego. Wszakże przedmioty powstałe przed rokiem 1870, lub też ofiarowane przez Polaków, mogą być zwrócone nie w naturze, lecz w odpowiednim ekwiwalencie jedynie za zgodą obu stron wyżej wymienionej Komisji Mieszanej.

10. Obie układające się strony zobowiązują się wzajemnie reewakuować na tych samych zasadach zbiory i przedmioty, wymienione w punkcie 9 artykułu niniejszego, ewakuowane dobrowolnie lub przymusowo na terytorjum drugiej strony po dniu 1 października n. st. 1915 roku.

11. Przedmioty, wymienione w punktach 9 i 10 artykułu niniejszego, nie będące własnością państwa lub instytucji państwowych, winny być reewakuowane na żądanie rządów, oparte na deklaracjach właścicieli, w celu oddania właścicielom.

12. Przedmioty, wymienione w punktach 9 i 10 artykułu niniejszego, podlegają zwrotowi, o ile rzeczywiście znajdują się lub okażą się w zawiadywaniu rządowych lub społecznych instytucji państwa zwracającego.

ния искусства, предметы древности, а равно всякие собрания и предметы, имеющие исторический, национальный, научный, художественный или вообще культурный характер, колокола и всякие предметы религиозного культа всех исповеданий;

- с) научные и учебные лаборатории, кабинеты и собрания, научные и учебные пособия, инструменты и приборы, а также всякие этого же рода вспомогательные и испытательные материалы.

Подлежащие реэвакуации — перечисленные под литерой с в настоящем пункте — предметы могут быть возвращаемы и не в натуре, а возмещены в соответственном эквиваленте, устанавливаемом по соглашению обеих сторон в Смешанной Комиссии, предусмотренной в п. 15 настоящей статьи. Однако, предметы, возникшие до 1870 года или же жертвованные поляками, могут быть возвращены в соответственном эквиваленте только при соглашении обеих сторон в вышеупомянутой Смешанной Комиссии.

10. Обе договаривающиеся стороны взаимно обязуются на тех же основаниях реэвакуировать собрания и предметы, перечисленные в п. 9 настоящей статьи, эвакуированные добровольно или принудительно на территорию другой стороны после 1 октября н. ст. 1915 года.

11. Перечисленные в п. п. 9 и 10 настоящей статьи предметы, не принадлежащие государству или государственному учреждению, должны быть реэвакуированы по требованию правительства, основанному на заявлениях собственников, для передачи по принадлежности.

12. Перечисленные в п. п. 9 и 10 настоящей статьи предметы подлежат возврату, поскольку фактически находятся или окажутся в ведении правительственных или общественных учреждений возвращающего государства.

родовні речі, а також всілякі збірки й речі, що мають історичний, національний, науковий, мистецький або взагалі культурний характер, дзвони і всілякі речі релігійного культу всіх вірувань;

- с) наукові й шкільні лабораторії, кабінети й збірки, наукові й шкільні підручники, інструменти й приладдя, а також всілякі цього роду досвідні й допомагальні матеріали.

Належні до реєвакуації — перелічені за літерою с в цім пункті — речі можуть повертатися й не натурою, а відшкодовані відповідним еквівалентом, який встановлюється після порозуміння обох сторін в Мішаній Комісії, передбаченій в п. 15 цього артикула. Але речі, походженням до 1870 року або подаровані поляками, можуть бути повернуті й не натурою, а відшкодовані відповідним еквівалентом лише за згодою обох сторін у вищезгаданій Мішаній Комісії.

10. Обидві укладаючі Договір сторони взаємно зобов'язуються на тих самих підставах реєвакувати збірки й речі, перелічені в п. 9 цього артикула, евакуовані доброю волею або примусово на територію другої сторони після 1-го жовтня н. ст. 1915 року.

11. Перелічені в п. п. 9 й 10 цього артикула речі, що не належать державі або державним установам, належить реєвакувати після вимоги уряду, опертої на заяви власників, для передачі по приналежності.

12. Перелічені в п. п. 9 й 10 цього артикула речі належать до повероту, оскільки фактично знаходяться або будуть у віданню урядових або громадських установ держави, що повертає.

Obowiązek udowodnienia, że przedmiot uległ zniszczeniu lub zaginął, ciąży na państwie zwracającym.

Jeżeli przedmioty, wymienione w punktach 9 i 10 artykułu niniejszego, znajdują się w posiadaniu osób trzecich, fizycznych lub prawnych, winny im być odebrane w celu reewakuacji.

Również winny być reewakuowane na żądanie właściciela przedmioty, wymienione w punktach 9 i 10 artykułu niniejszego, znajdujące się w jego posiadaniu.

13. Koszty, związane ze zwrotem i reewakuacją w obrębie własnego terytorjum do granicy państwowej, ponosi państwo zwracające.

Zwrot i reewakuacja winny być dokonane bez względu na zakazy lub ograniczenia wywozu i nie będą obciążone żadnymi poborami i opłatami.

14. Każda z układających się stron zobowiązuje się wydać stronie drugiej mienie kulturalne lub artystyczne, ofiarowane lub zapisane do 7 listopada. n. st. 1917. roku przez obywateli lub instytucje strony drugiej swemu państwu lub jego instytucjom społecznym, naukowym i artystycznym, o ile te darowizny lub zapisy były dokonane z zachowaniem ustaw obowiązujących w danym państwie.

Obie układające się strony zastrzegają sobie prawo zawierania w przyszłości umów specjalnych w sprawie wydania wyżej wymienionych darowizn i zapisów, działających po 7 listopada 1917 roku.

15. Dla wprowadzenia w życie postanowień artykułu niniejszego utworzona zostanie, nie później jak w ciągu 6 tygodni od chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego, Specjalna Komisja Mieszana na zasadach równości, z siedzibą w Moskwie, składająca się z 3 przedstawicieli z każdej strony i niezbędnych ekspertów.

Komisja ta w działalności swojej kierować się powinna Instrukcją, stanowiącą załącznik № 3 do Traktatu niniejszego.

Обязательство доказать, что предмет погиб или исчез, возлагается на возвращающее государство.

Если указанные в п. п. 9 и 10 настоящей статьи предметы находятся во владении третьих лиц, физических или юридических, они должны быть от них отобраны в целях их реэвакуации.

Равным образом должны быть реэвакуированы по требованию владельцев предметы, перечисленные в п. п. 9 и 10 настоящей статьи и находящиеся в их владении.

13. Расход по возвращению и реэвакуации в пределах собственной территории до государственной границы несет возвращающее государство.

Возврат и реэвакуация должны быть произведены независимо от запрещений или ограничений вывоза и не будут обтягчены никакими пошлинами и налогами.

14. Каждая из договаривающихся сторон обязуется выдать другой культурные или художественные ценности, принесенные в дар или завещанные до 7 ноября н. с. 1917 года гражданами или учреждениями другой стороны своему государству или его общественным, научным и художественным организациям, если это дарение или завещание произведено с соблюдением законов данной страны.

Обе договаривающиеся стороны оставляют за собою право заключать впоследствии особые соглашения по вопросу о передаче вышеуказанных дарений или завещаний, совершенных после 7 ноября н. ст. 1917 года.

15. Для проведения в жизнь постановлений сей статьи создается не позже 6-ти недель с момента ратификации настоящего Договора Специальная Смешанная Комиссия на паритетных началах, состоящая из 3-х представителей и необходимых экспертов с каждой стороны, с местопребыванием в г. Москве.

Комиссия эта в своей деятельности должна руководствоваться Инструкцией, составляющей Приложение № 3 к настоящему Договору.

Обов'язок довести, що річ загинула або знищена, покладається на державу, що повертає.

Коли показані в п. п. 9 й 10 цього артикула речі знаходяться як власність третіх осіб, фізичних або правних, вони повинні бути від них забрані з метою їх реєвакуації.

Так само повинні бути реєвакуовані після вимоги власників речі, перелічені в п. п. 9 й 10 цього артикула й перебуваючі в їх володінні.

13. Видатки в справі повороту й реєвакуації в межах власної території до державної границі несе держава, що повертає.

Поворот і реєвакуація повинні бути переведені незалежно від заборон або обмежень вивозу й не будуть обтяжені ніяким митом і платежами.

14. Кожда з укладаючих Договір сторін обов'язується видати другій культурні або мистецькі цінності, подаровані або заповіджені до 7 листопаду н. ст. 1917 року громадянами або установами другої сторони своїй державі або її громадським, науковим і мистецьким організаціям, коли цей подарунок чи заповіт переведено з застереженням законів цієї країни.

Обидві укладаючі Договір сторони залишають за собою право укладати згодом окремі угоди в справі питання про передачу вищезгаданих подарунків чи заповітів, виконаних після 7 листопаду н. ст. 1917 року.

15. Для переведення в життя постанов цього артикула створюється не пізніше 6-ти тижнів з менту ратифікації цього Договору Спеціальна Мішана Комісія на паритетних засадах, складена з 3-х представників і потрібних експертів з кожної сторони, з місцеперебуванням у м. Москві.

Комісія ця в своїй діяльності керується Інструкцією, що складає Додаток ч. 3 до цього Договору.

Artykuł XII.

Obie układające się strony uznają, że mienie państwowe wszelkiego rodzaju, znajdujące się na terytorjum jednego z układających się państw, albo podlegające reewakuacji do tego państwa na podstawie Traktatu niniejszego, stanowi jego niesporną własność. Za mienie państwowe uważa się wszelkiego rodzaju mienie oraz prawa majątkowe samego państwa, jakoteż wszelkich instytucji państwowych, mienie i prawa majątkowe, apanażowe, gabinetowe, pałacowe, wszelkiego rodzaju mienie i prawa majątkowe byłego cara rosyjskiego i członków byłego domu carskiego, wreszcie wszelkiego rodzaju mienie i prawa majątkowe nadane przez byłych carów rosyjskich.

Obie układające się strony zrzekają się wzajemnie wszelkiego rozrachunku z tytułu rozdziału majątku państwowego, o ile Traktat niniejszy odmiennie nie stanowi.

Na rzecz Rządu Polskiego przechodzą wszystkie prawa i roszczenia skarbu rosyjskiego, obciążające wszelkiego rodzaju mienie, znajdujące się w granicach Polski, oraz wszystkie roszczenia do osób fizycznych i prawnych, jeżeli prawa te i roszczenia podlegają wykonaniu na terytorjum Polski, i przytem tylko w wysokości nieumorzonej przez wzajemne roszczenia dłużników, oparte na punkcie 2 artykułu XVII Traktatu niniejszego i podlegające zarachowaniu.

Dokumenty i akty, stwierdzające wskazane w tym artykule prawa, przekazuje Rząd Rosyjski — o ile znajdują się one w faktycznem jego posiadaniu — Rządowi Polskiemu. W wypadku niemożności wykonania tego w terminie jednego roku od dnia ratyfikacji Traktatu niniejszego, dokumenty te i akty uznaje się za zaginione.

Статья XII.

Обе договаривающиеся стороны признают, что государственное имущество всякого рода, находящееся на территории одного из договаривающихся государств или подлежащее на основании настоящего Договора реэвакуации в это государство, составляет его неоспоримую собственность. Государственным имуществом признается имущество права всякого рода как самого государства, так и всяких государственных учреждений, имущество и имущественные права удельные, кабинетские, дворцовые, всякого рода имущество и имущественные права бывшего царя и членов бывшего царствующего дома, наконец всякого рода имущество и имущественные права, пожалованные бывшими царями.

Обе договаривающиеся стороны взаимно отказываются от всяких расчетов по разделу государственного имущества, поскольку настоящий Договор не постановляет иного.

К Польскому Правительству переходят все права и требования Российской казны, лежащие на каких бы то ни было имуществах, находящихся в пределах Польши, и все требования на лиц физических и юридических, если таковые права и требования подлежат осуществлению и исполнению на территории Польши, и притом лишь в размере, не погашаемом встречными требованиями, дебиторов, вытекающими из пункта 2 статьи XVII настоящего Договора и подлежащими зачету.

Документы и акты, удостоверяющие указанные в сей статье права, передаются Российским Правительством, — поскольку они находятся в его фактическом владении, — Польскому Правительству. В случае невозможности исполнения этого в годичный со дня ратификации настоящего Договора срок, таковые документы и акты признаются утраченными.

Артикул XII.

Обидві укладаючі Договір сторони визнають, що всякого роду державне майно, яке знаходиться на території одної з укладаючих Договір держав або належить до реєвакуації цієї державі на підставі даного Договору, становить її безперечну власність. Державним майном означуться майно й усякого роду право на майно як самої держави, так і всяких державних установ, майно й право на майно удільне, кабинетове, палацове, всякого роду майно й право на майно колишнього царя й членів колишнього царського дому, врешті всякого роду майно й право на майно, надані колишніми царями.

Обидві укладаючі Договір сторони взаємно відмовляються від усяких розрахунків що-до поділу державного майна, оскільки цей Договір не ухвалює іншого.

До Польського Уряду переходять усі права й вимоги російської скарбниці, що лежать на всякого роду майні, яке знаходиться в межах Польщі й усі вимоги на осіб фізичних і правних, коли подібні права й вимоги належать до здійснення й виконання на території Польщі й притому лише в розмірі, що не уморюється зустрічними вимогами дебіторів, які випливають з пункту 2 артикула XVII цього Договору й належать до зарахування.

Документи й акти, стверджуючі вказані в цім артикулі права, передаються Російським Урядом, — оскільки вони знаходяться в його фактичній володінні, — Польському Урядові. В випадку неможливості виконати це за роковий з дня ратифікації цього Договору термін, подібні документи й акти вважаються страченими.

A r t y k u ł X I I I .

Z tytułu uznanego przez Umowę o przedwstępnych warunkach pokoju z 12 października 1920 roku aktywnego udziału ziem Rzeczypospolitej Polskiej w życiu gospodarczem byłego Imperjum Rosyjskiego—Rosja i Ukraina zobowiązują się wypłacić Polsce trzydzieści milionów rubli złotych w złotych monetach albo sztabach nie później, niż w ciągu jednego roku od chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego.

A r t y k u ł X I V .

1. Reewakuacja majątku państwowego kolejowego z Rosji i Ukrainy do Polski będzie dokonana według zasad następujących:

- a) Tabor kolei szerokości ogólnoeuropejskiej ma być zwrócony Polsce w naturze w ilości i na warunkach, wskazanych w Załączniku № 4 do Traktatu niniejszego.
- b) Tabor kolei szerokotorowych oraz tabor kolei szerokości ogólnoeuropejskiej, przeróbiony w Rosji i Ukrainie do dnia podpisania Traktatu niniejszego na szerokotorowy, pozostaje w Rosji i Ukrainie w ilości i na warunkach, wskazanych w Załączniku № 4 do Traktatu niniejszego.
- c) Inne, poza taborem, mienie kolejowe częściowo zwraca się Polsce w naturze, częściowo pozostaje w Rosji i Ukrainie w ilości i na warunkach, wskazanych w Załączniku № 4 do Traktatu niniejszego.

Wartość mienia kolejowego, wskazanego wyżej pod literami *a*, *b*, *c* — obie strony ustalają na sumę dwudziestu dziewięciu milionów rubli złotych.

2. Obie układające się strony zobowiązują się wzajemnie zwrócić sobie na ogólnych zasadach, przewidzianych w artykule XV Traktatu niniejszego.

Статья XIII.

В силу признанного Договором о прелиминарных условиях мира от 12 октября 1920 года активного участия земель Польской Республики в хозяйственной жизни бывшей Российской Империи, — Россия и Украина обязуются уплатить Польше тридцать миллионов золотых рублей в золотых монетах или слитках не позже, чем в годичный срок с момента ратификации настоящего Договора.

Статья XIV.

1. Реевакуация государственного железнодорожного имущества из России и Украины в Польшу будет произведена на следующих основаниях:

- a) Подвижной состав железных дорог общеевропейской колеи возвращается Польше в натуре в количестве и на условиях, указанных в Приложении № 4 к настоящему Договору.
- b) Подвижной состав железных дорог широкой колеи, а также подвижной состав железных дорог общеевропейской колеи, переделанный в России и Украине до дня подписания настоящего Договора на ширококолейный, остается в России и Украине в количестве и на условиях, указанных в Приложении № 4 к настоящему Договору.
- c) Остальное, кроме подвижного состава, железнодорожное имущество частью возвращается Польше в натуре, частью же остается в России и Украине в количестве и на условиях, указанных в Приложении № 4 к настоящему Договору.

Стоимость железнодорожного имущества, упомянутого выше под литерами *a*, *b* и *c*, обе стороны определяют суммой в двадцать девять миллионов золотых рублей.

2. Обе договаривающиеся стороны взаимно обязуются на общих

Артикул XIII.

В силу признанной Договором о прелиминарных условиях мира от 12-го дня 1920 року активной участи земель Польської Республіки в господарчій життю колишньої Російської Імперії, — Україна й Росія обов'язуються виплатити Польщі тридцять мільонів золотих рублів золотою монетою або злитками не пізніше як за роковий термін з менту ратифікації цього Договору.

Артикул XIV.

1. Реевакуация державного залізничного майна з України й Росії до Польщі буде переводитися на таких підставах:

- a) Рухомий склад залізниць загальноєвропейської колії повертається Польщі натурою в кількості й на умовах, указаних в Додатку ч. 4 до цього Договору.
- b) Рухомий склад ширококолейних залізниць а також рухомий склад залізниць загальноєвропейської колії, перебудованих на Україні і в Росії до дня підписання цього Договору на ширококолейний, залишається на Україні і в Росії в кількості й на умовах, указаних в Додатку ч. 4 до цього Договору.
- c) Решта залізничного майна, крім рухомого складу, по-части повертається Польщі натурою, по-части залишається на Україні і в Росії в кількості й на умовах, указаних в Додатку ч. 4 до цього Договору.

Вартість залізничного майна, згаданого вище за літерами *a*, *b*, *c*, обидві сторони означають сумою в двадцять дев'ять мільонів золотих рублів.

2. Обидві укладаючі Договір сторони взаємно зобов'язуються на за-

szego, państwowe mienie rzeczne (statki, mechanizmy, urządzenia techniczne i nadbrzeżne oraz inne mienie transportu rzecznoego), a także mienie zarządów szosowych, o ile zarówno jedno jak i drugie mienie znajduje się lub okaże się w zawiadywaniu instytucji rządowych lub społecznych państwa zwracającego.

Wprowadzenie w życie postanowień punktu niniejszego oraz rozstrzygnięcie wszelkich związanych z tem spraw przekazuje się Mieszanej Komisji Reewakuacyjnej, przewidzianej w artykule XV Traktatu niniejszego.

A r t y k u ł X V .

1. Rosja i Ukraina zobowiązują się na żądanie Rządu Polskiego, oparte na deklaracjach właścicieli, reewakuować do Polski w celu oddania właścicielom mienie ciał samorządowych, zarządów miejskich, instytucji, osób fizycznych i prawnych, ewakuowane dobrowolnie lub przymusowo z terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej do Rosji i Ukrainy od 1 sierpnia n. st. 1914 roku, t. j. od początku wojny światowej, do 1 października n. st. 1915 r.

2. Obie układające się strony zobowiązują się wzajemnie reewakuować na żądanie rządu drugiej strony, oparte na deklaracjach właścicieli, mienie ciał samorządowych, instytucji, osób fizycznych i prawnych, ewakuowane dobrowolnie lub przymusowo na terytorjum strony drugiej po 1 października n. st. 1915 roku.

3. Mienie, wymienione w punktach 1 i 2 artykułu niniejszego, podlega reewakuacji, o ile rzeczywiście znajduje się lub okaże się w zawiadywaniu rządowych lub społecznych instytucji państwa zwracającego.

Obowiązek udowodnienia, że przedmiot uległ zniszczeniu lub zginął, ciąży na państwie zwracającym.

основаниях, предусмотренных в статье XV настоящего Договора, возвратить друг другу государственное речное имущество (суда, снаряды, береговые устройства и прочее имущество речного транспорта), а также имущество шоссейных управлений, поскольку и то и другое имущество находится или окажется в ведении правительственных или общественных учреждений возвращающего государства.

Проведение в жизнь постановлений настоящего пункта, равно как и разрешение всех связанных с этим вопросов возлагается на Смешанную Комиссию, предусмотренную статьей XV настоящего договора.

Статья XV.

1. Россия и Украина обязуются по требованию Польского Правительства, основанному на заявлениях собственников, реэвакуировать в Польшу для передачи по принадлежности имущество органов самоуправления, городских управлений, учреждений, лиц физических и юридических, эвакуированное добровольно или принудительно с территории Польской Республики в Россию и Украину с 1 августа н. ст. 1914 года, т. е. с начала мировой войны, до 1 октября н. ст. 1915 года.

2. Обе договаривающиеся стороны взаимно обязуются реэвакуировать по требованию правительства противной стороны, основанному на заявлениях собственников, имущество органов самоуправления, учреждений, лиц физических и юридических, эвакуированное на территорию другой стороны добровольно или принудительно после 1 октября н. ст. 1915 года.

3. Имущество, поименованное в п. п. 1 и 2 настоящей статьи, подлежит реэвакуации, поскольку оно действительно находится или окажется в ведении правительственных или общественных учреждений возвращающего государства.

Обязательство доказать, что предмет погиб или исчез, возлагается на возвращающее государство.

гальних підставах, передбачених в артикулі XV цього Договору, повернути одна другій державне річне майно (судна, знаряддя, берегові приладдя й інше майно річного транспорту), а також майно шоссейних управлінь, оскільки те й друге майно знаходиться або буде знаходитися в віданню урядових або громадських установ держави, що повертає.

Переведення в життя постанов цього пункту, так само як і розв'язання всіх зв'язаних з цим питань покладається на Мішану Реевакуаційну Комісію, передбачену артикулом XV цього Договору.

Артикул XV.

1. Україна й Росія обов'язуються після вимоги польського уряду, опертої на заяви власників, реєкувати до Польщі для передачі власникам майно органів самоврядування, мійських управлінь, установ, осіб фізичних і правних, евакуоване доброю волею або примусово з території Польської Республіки на Україну й до Росії з 1-го серпня н. ст. 1914 року, цеб-то з початку світової війни, до 1-го жовтня н. ст. 1915 року.

2. Обидві укладаючі Договір сторони взаємно зобов'язуються реєкувати після вимоги уряду другої сторони, опертої на заяви власників, майно органів самоврядування, установ, осіб фізичних і правних, евакуоване на територію другої сторони доброю волею або примусово після 1-го жовтня н. ст. 1915 року.

3. Майно, вказане в п. п. 1 й 2 цього артикула належить до реєкуації, оскільки воно дійсно знаходиться або буде знаходитися в віданню урядових або громадських установ держави, що повертає.

Обов'язок довести, що річ загинула чи знищена, покладається на державу, що повертає.

O ile wymienione w punktach 1 i 2 artykułu niniejszego mienie stanowi środki produkcji i znajdowało się uprzednio w zawiadywaniu instytucji rządowych albo społecznych państwa zwracającego, później zaś uległo zniszczeniu lub zginęło nie wskutek siły wyższej (*vis maior*), rząd państwa zwracającego obowiązany jest dać odpowiedni ekwiwalent za te przedmioty.

Jeżeli mienie wskazane w punktach 1 i 2 artykułu niniejszego znajduje się w posiadaniu osób trzecich, fizycznych i prawnych, winno być im odebrane w celu reewakuacji.

Również winno być reewakuowane na żądanie właścicieli mienie, wskazane w punktach 1 i 2 artykułu niniejszego, znajdujące się w ich posiadaniu.

4. Mienie podlegające reewakuacji na zasadzie punktów 1, 2 i 3 artykułu niniejszego może być, za zgodą stron, zwrócone i nie w naturze, a w odpowiednim ekwiwalencie.

5. Z tytułów, związanych z ewakuowaniem mieniem, winien być dokonany w ciągu 18 miesięcy od dnia ratyfikacji Traktatu niniejszego całkowity wzajemny rozrachunek między właścicielami reewakuowanego mienia a rządem państwa zwracającego.

W szczególności rozrachunek ten będzie obejmował z jednej strony wydane na ewakuację subsydja, pożyczki i otwarte kredyty, z wyjątkiem zabezpieczonych papierami wartościowymi, z drugiej zaś strony — wydatki związane z ewakuacją oraz należności za surowce, półfabrykaty, towary i kapitały, zabrane przez państwo zwracające; do rozrachunku tego również włączone będzie wynagrodzenie za częściowe lub całkowite zużycie w procesie produkcji mienia, podlegającego reewakuacji.

Rządy układających się stron gwarantują zapłatę z tytułu wyżej wymienionego rozrachunku.

Поскольку поименованные в п. п. 1 и 2 настоящей статьи имущества являются орудиями производства и находились ранее в ведении правительственных или общественных учреждений возвращающего государства, а впоследствии погибли или исчезли не по причине непреодолимой силы (*vis maior*), правительство возвращающего государства обязано возместить таковые предметы в соответственном эквиваленте.

Если указанное в п. п. 1 и 2 настоящей статьи имущество находится во владении третьих лиц, физических и юридических, оно должно быть от них отобрано в целях его реэвакуации.

Равным образом должно быть реэвакуировано по требованию собственников указанное в п. п. 1 и 2 настоящей статьи имущество, находящееся в их владении.

4. Подлежащее реэвакуации на основании п. п. 1, 2 и 3 настоящей статьи имущество может быть по соглашению сторон возвращено и не в натуре, а возмещено в соответственном эквиваленте.

5. По обязательствам, связанным с эвакуированным имуществом, должен быть в течение 18-ти месяцев с момента ратификации настоящего Договора произведен полный взаимный расчет между собственниками реэвакуированного имущества и правительством возвращающего государства.

В частности, расчет этот должен охватывать с одной стороны субсидии, выданные на эвакуацию, ссуды и открытые кредиты, кроме обеспеченных ценными бумагами, а с другой стороны — расходы по эвакуации и претензии за сырье, полуфабрикаты, товары и капиталы, взятые возвращающим государством; равным образом в расчет этот должно быть включено возмещение за частичное или полное использование в процессе производства имущества, подлежащего реэвакуации.

Правительства договаривающихся сторон гарантируют уплату по вышеуказанным расчетам.

Оскільки згадане в п. п. 1 й 2 цього артикула майно є знаряддя до продукції й було раніш у віданню урядових або громадських установ держави, що повертає, а згодом загинуло або знищене не з причини непереборної сили (*vis maior*) уряд держави, що повертає, обов'язується відшкодувати подібні речі відповідним еквівалентом.

Коли вказане в п. п. 1 й 2 цього артикула майно перебуває як власність у третіх осіб, фізичних і правних, його належить від них забрати з метою реєвакуації.

Так само належить до реєвакуації після вимоги власників вказане в п. п. 1 й 2 цього артикула майно, що знаходиться в їх володінні.

4. Майно, належне до реєвакуації на підставі п. п. 1 2 й 3 цього артикула, може бути після порозуміння сторін повернуте й не натурою, а відшкодоване відповідним еквівалентом.

5. В справі зобов'язань, зв'язаних з евакуованим майном, мусить бути протягом 18 місяців з менту ратифікації цього Договору переведений повний взаємний розрахунок між власниками реєвакуованого майна й урядом держави, що повертає.

Зокрема розрахунок цей мусить охоплювати з одного боку субсидії, видані на евакуацію, позички й одкриті кредити крім забезпечених цінними паперами, а з другого боку — видатки в справі евакуації й претензії за сировину, півфабрикати, крам і капітали, взяті державою, що повертає; рівно-ж до розрахунку цього мусить бути додано відшкодування за часткове чи повне використання в процесі продукції майна, належного до реєвакуації.

Уряди укладаючих Договір сторін гарантують виплати згідно з вищепозначаними розрахунками.

Rozrachunek ten nie może wstrzymywać reewakuacji.

6. Koszta reewakuacji w obrębie własnego terytorjum do granicy państwowej ponosi państwo zwracające.

Reewakuacja mienia winna być dokonana bez względu na zakazy lub ograniczenia wywozu i nie będzie obciążona żadnymi poborami i opłatami.

7. W celu wprowadzenia w życie postanowień artykułu niniejszego utworzona zostanie nie później, niż w ciągu 6 tygodni od chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego, Mieszana Komisja Reewakuacyjna na zasadach równości, składająca się z 5 przedstawicieli i niezbędnych ekspertów z każdej strony — z siedzibą w Moskwie.

Obowiązkiem Komisji tej będzie, w szczególności, ustalanie ekwiwalentu w wypadkach, przewidzianych w punktach 3 i 4 artykułu niniejszego, ustalanie zasad rozrachunku właścicieli z rządem strony przeciwnej i nadzór nad jego prawidłowością, wyjaśnianie w razie wątpliwości kwestji przynależności państwowej osób fizycznych i prawnych, oraz, w razie potrzeby, współdziałanie z właściwymi organami rządowymi w odszukiwaniu mienia podlegającego reewakuacji.

Jako dowód dokonanej ewakuacji dopuszcza się nietylko nakazy ewakuacyjne, lecz wszelkie inne dokumenty i dowód ze świadków.

Obie układające się strony zobowiązują się współdziałać w pełni i wszechstronnie z powyżej wskazaną Komisją Mieszaną przy spełnianiu przez nią jej obowiązków.

Nie podlega reewakuacji mienie, należące do osób fizycznych i prawnych państwa zwracającego.

Za rosyjskie, ukraińskie i białoruskie akcyjne lub inne spółki uważa się takie, w których większość akcji lub udziałów, przedstawionych na

Расчеты эти не могут задерживать реэвакуации.

6. Расходы по реэвакуации в пределах собственной территории до государственной границы несет возвращающее государство.

Реэвакуация имущества должна быть произведена независимо от запрещения или ограничения вывоза и не будет отягчена никакими пошлинами и налогами.

7. Для проведения в жизнь постановлений настоящей статьи создается не позже 6-ти недель с момента ратификации настоящего Договора Смешанная Реэвакуационная Комиссия на паритетных началах, состоящая из 5-ти представителей и необходимых экспертов с каждой стороны, с местопребыванием в г. Москве.

На обязанности этой Комиссии лежит, в частности, установление эквивалента в случаях, предусмотренных п. п. 3 и 4 настоящей статьи, установление принципов расчетов собственников с правительством противной стороны и наблюдение за правильностью таковых расчетов, выяснение, в случае сомнений, вопроса о государственной принадлежности лиц физических и юридических, а также, в случае необходимости, содействие соответствующим правительственным органам в розыске подлежащего реэвакуации имущества.

Как доказательство произведенной эвакуации допускаются не только приказы об эвакуации, но всякие другие документы и свидетельские показания.

Обе договаривающиеся стороны обязуются оказывать означенной Смешанной Комиссии полное и всестороннее содействие в исполнении ею ее обязанностей.

Не подлежат реэвакуации имущество лиц физических и юридических возвращающего государства.

Российскими, украинскими и белорусскими акционерными или иными обществами признаются те, большинство акций или паев которых — из

Розрахунки ці не можуть затримувати реєвакуації.

6. Видатки в справі реєвакуації в межах власної території до державної границі несе держава, що повертає.

Реєвакуацію майна належить переводити незалежно від заборон чи обмежень вивозу й її не буде обтяжено ніяким митом і оплатами.

7. Для переведення в життя постанов цього артикула створюється не пізніше як за 6 тижнів з менту ратифікації цього Договору Мішана Реєвакуаційна Комісія на паритетних засадах, складена з 5-х представників і потрібних експертів з кожної сторони, з місцеперебуванням у м. Москві.

На обов'язку цієї Комісії є, зокрема, встановлення еквіваленту в випадках, передбачених п. п. 3 й 4 цього артикула, встановлення принципів розрахунків власників з урядом другої сторони й доглядання за вірністю подібних розрахунків, вияснення, в разі сумніву, питання про державну належність осіб фізичних і правних, а також, в разі потреби, допомога відповідним урядовим органам в розшукуванні належного до реєвакуації майна.

Як ствердження переведеної евакуації допускаються не тільки накази про евакуацію, але всілякі інші документи і вказівки свідків.

Обидві укладаючі Договір сторони обов'язуються чинити означеній Мішаній Комісії повне і всебічне сприяття в виконанню нею своїх обов'язків.

До реєвакуації не належить майно осіб фізичних і правних держави, що повертає

Українськими, російськими й білоруськими акціонерними або іншими товариствами визнаються ті, більшість акцій або паїв котрих—з пред'явле-

ostatniem przed ewakuacją z Polski do Rosji i Ukrainy walnem zgromadzeniu akcjonarjuszów lub udziałowców, należała do obywateli rosyjskich ukraińskich i białoruskich.

Za polskie akcyjne i inne spółki uważa się takie, w których większość akcji lub udziałów, przedstawionych na ostatniem przed ewakuacją z Rosji i Ukrainy do Polski walnem zgromadzeniu akcjonarjuszów lub udziałowców, należała do obywateli polskich.

Przynależność państwowa akcjonarjuszów lub udziałowców do jednej ze stron określa się na podstawie Traktatu niniejszego.

Polska bierze na siebie odpowiedzialność za wszelkie pretensje państw trzecich do Rosji i Ukrainy, jakie mogłyby być do nich zgłoszone z powodu reewakuacji do Polski mienia, należącego do obywateli lub osób prawnych tych państw, przyczem Rosja i Ukraina zachowują sobie prawo regresu do Polski z tego tytułu.

8. Wszystkie żądania reewakuacji mienia winny być zgłoszone do Mieszanej Komisji Reewakuacyjnej w terminie jednorocznym od dnia ratyfikacji Traktatu niniejszego; po upływie tego terminu żadne żądania przez państwo zwracające przyjmowane nie będą.

Decyzja Mieszanej Komisji Reewakuacyjnej zapaść winna w ciągu trzech miesięcy od dnia otrzymania przez nią żądania; reewakuacja mienia winna być dokonana w przeciągu pół roku od chwili decyzji Mieszanej Komisji Reewakuacyjnej; upływ dwóch ostatnich terminów nie zwalnia państwa zwracającego od obowiązku reewakuacji mienia, które było zażądane w terminie właściwym.

A r t y k u ł X V I .

1. Rosja i Ukraina zobowiązują się dokonać z Polską rozrachunku z tytułu legowanych lub darowanych polskim osobom prawom i fizycznym

пред'явленных на последнем до эвакуации из Польши в Россию и Украину общем собрании акционеров или пайщиков—принадлежало российским, украинским и белорусским гражданам.

Польскими акционерными или иными обществами признаются те, большинство акций или паев которых — пред'явленных на последнем до эвакуации из России и Украины в Польшу общем собрании акционеров или пайщиков — принадлежало польским гражданам.

Государственная принадлежность акционеров или пайщиков к той или другой из договаривающихся сторон определяется на основе настоящего Договора.

Польша принимает на себя ответственность за все претензии третьих государств к России и Украине, которые могли бы быть к ним пред'явлены вследствие реэвакуации в Польшу имущества, принадлежащего гражданам или юридическим лицам этих государств, причем Россия и Украина сохраняют по этому титулу право регресса к Польше.

8. Все требования о реэвакуации имущества должны быть заявлены Смешанной Реэвакуационной Комиссии в течение одного года со дня ратификации настоящего Договора; по истечении этого срока никакие требования возвращающим государством приниматься не будут.

Решение Смешанной Реэвакуационной Комиссии должно последовать в трехмесячный срок со дня поступления требования в Комиссию; реэвакуация имущества должна быть произведена в течение полугода с момента решения Смешанной Реэвакуационной Комиссии; истечение двух последних сроков не освобождает возвращающее государство от обязательства реэвакуировать то имущество, которое было своевременно затребовано.

Статья XVI.

1. Россия и Украина обязуются произвести с Польшей расчет по фон-

них на останніх до евакуації з Польщі на Україну й до Росії загальних зборів акціонерів або пайщиків—належала українським, російським і білоруським громадянам.

Польськими акціонерними або іншими товариствами визнаються ті, більшість акцій або паїв котрих—з пред'явлених на останніх до евакуації з Росії й України до Польщі загальних зборів акціонерів або пайщиків—належала польським громадянам.

Державна належність акціонерів або пайщиків до тої чи іншої з укладаючих Договір сторін означається на підставі данного Договору.

Польща бере на себе відповідальність за всі претензії третіх держав до України й Росії, які могли б їм пред'явитися в наслідок реєвакуації до Польщі майна, належного громадянам або правним особам цих держав, при чому Україна й Росія щодо цього заховують право регресу до Польщі.

8. Всі вимоги про реєвакуацію майна повинні бути заявлені Мішаній Реєвакуаційній Комісії протягом одного року з дня ратифікації цього Договору; після цього терміну ніякі вимоги державою, що повертає, прийматися не будуть.

Рішення Мішаної Реєвакуаційної Комісії належить зробити за трьохмісячний термін з дня одержання вимоги в Комісії; реєвакуацію майна належить перевести протягом півроку з менту рішення Мішаної Реєвакуаційної Комісії; вплив двох останніх термінів не звільняє державу, що повертає, від зобов'язання реєкувати те майно, яке було в свій час зажадане.

Артикул XVI.

1. Україна й Росія обов'язуються перевести з Польщею розрахунок по

funduszy i kapitałów, które na mocy postanowień obowiązujących znajdowały się w depozycie, lub na rachunkach w kasach państwowych lub w instytucjach kredytowych byłego Imperjum Rosyjskiego.

2. Rosja i Ukraina zobowiązują się dokonać rozrachunku z Polską z tytułu kapitałów polskich instytucji publicznych, które na mocy postanowień obowiązujących znajdowały się w depozycie lub na rachunkach w kasach państwowych lub w instytucjach kredytowych byłego Imperjum Rosyjskiego.

3. Rosja i Ukraina zobowiązują się dokonać rozrachunku z Polską z tytułu mienia i kapitałów polskiego pochodzenia, które zostały przejęte w zawiadywanie Rządu rosyjskiego i zostały zlikwidowane, bądź złane z sumami skarbowymi, a należały do instytucji i towarzystw społecznych, kulturalnych, religijnych i dobroczynnych, oraz mienia i kapitałów, które były przeznaczone na utrzymanie kościołów i duchowieństwa.

4. Rosja i Ukraina zobowiązują się dokonać z Polską rozrachunku z tytułu specjalnych kapitałów i funduszy, jak również z tytułu kapitałów ogólnopństwowych, przeznaczonych na cele opieki społecznej, które znajdowały się w zawiadywaniu poszczególnych zarządów, a były związane według pochodzenia i przeznaczenia częściowo lub całkowicie z terytorjum lub obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Jako termin ustalenia salda rozrachunków, przewidzianych w punktach 1, 2, 3 i 4 artykułu niniejszego, obie układające się strony zgodziły się uznać dzień 1 stycznia st. st. 1916 roku.

6. W miarę dokonywania rozrachunku z tytułu kapitałów, mających rachunki ze skarbem państwa, winna być przeprowadzona uprzednia likwidacja tych rachunków; sumy asygnowane ze skarbu na zasilenie kapitałów nie będą uważane za dług kapitałów względem skarbu.

дам и капиталам, завещанным или пожертвованным для польских лиц юридических и физических и находившимся в силу обязательных постановлений на хранении или на счетах в государственных кассах или кредитных учреждениях бывшей Российской Империи.

2. Россия и Украина обязуются произвести с Польшей расчет по капиталам польских общественных учреждений, находившимся в силу обязательных постановлений на хранении или на счетах в государственных кассах или кредитных учреждениях бывшей Российской Империи.

3. Россия и Украина обязуются произвести с Польшей расчет по имуществам и капиталам польского происхождения, принятым в заведывание Российского Правительства, ликвидированным или слитым со счетами казны и принадлежавшим общественным, культурным, религиозным и благотворительным учреждениям и обществам, равно как предназначавшимся на содержание церквей и духовенства.

4. Россия и Украина обязуются произвести с Польшей расчет по специальным капиталам и фондам, а также по общеимперским капиталам социального обеспечения, находившимся в заведывании отдельных ведомств и связанным по своему происхождению и предназначению отчасти или целиком с территорией или гражданами Польской Республики.

5. Сроком, на который должно быть установлено сальдо расчетов, предусмотренных в п. п. 1, 2, 3 и 4 настоящей статьи, обе договаривающиеся стороны согласились считать 1 января ст. ст. 1916 года.

6. При производстве расчетов по капиталам, имевшим счета с государственным казначейством, должна быть произведена предварительная ликвидация этих счетов, причем суммы, асигнованные из казны на усиление капиталов, не будут считаться долгом капиталов казне.

фондам і капиталам, заповідженим або дарованим польським особам правним і фізичним, котрі в силу обов'язкових постанов знаходилися в депозиті або на рахунках по державних касах або кредитових установах колишньої Російської Імперії.

2. Україна й Росія обов'язуються перевести з Польщею розрахунок по капиталам польських громадських установ, що знаходилися в силу обов'язкових постанов у депозиті або на рахунках по державних касах або кредитових установах колишньої Російської Імперії.

3. Україна й Росія обов'язуються перевести з Польщею розрахунок по майну й капиталам польського походження, прийнятим до завідування російським урядом, зліквідованим або злитим з рахунками скарбниці й належним громадським, культурним, релігійним і благодійним установам і товариствам, так само як і по майну й капиталам на утримання церков і духовенства.

4. Україна й Росія обов'язуються перевести з Польщею розрахунок по спеціальним капиталам і фондам, а також по загальноімперським капиталам соціального забезпечення, що знаходилися в завідуванні окремих відомств і своїм походженням і метою були звязані по-часті або цілком з територією або громадянами Польської Республіки.

5. Термин, за якій належить встановити сальдо розрахунків, передбачених в п. п. 1, 2, 3 й 4 цього артикула, обидві укладаючі Договір сторони погодилися 1 січня ст. ст. 1916 року.

6. При переведенні розрахунків по капиталам, що мали рахунки з державною скарбницею, належить перевести попередню ліквідацію цих рахунків, при чому суми, асигновані з скарбниці на збільшення капиталів, не будуть вважатися боргом капиталів у скарбницю.

Rosja i Ukraina zobowiązują się w miarę zakańczania rozrachunków, przewidzianych w punktach 1, 2, 3 i 4 artykułu niniejszego, przekazywać Polsce odpowiednie mienie, kapitały i saldo sum w gotowości.

7. Przy dokonywaniu rozrachunku z tytułu kapitałów i funduszków, które znajdowały się w depozycie u skarbu, lub jako wkłady w państwowych lub prywatnych instytucjach kredytowych byłego Imperjum Rosyjskiego, Rosja i Ukraina zobowiązują się uwzględnić na korzyść Polski utratę części siły nabywczej rosyjskiej papierowej jednostki pieniężnej w czasie od 1 października 1915 roku do dnia zakończenia rozrachunku.

Przy dokonywaniu natomiast rozrachunku z tytułu kapitałów specjalnych i funduszków, które znajdowały się w zawiadywaniu oddzielnych urzędów i zlanych z sumami skarbu byłego Imperjum Rosyjskiego, nie uwzględnia się zmiany wartości jednostki pieniężnej.

8. Przy dokonywaniu ostatecznego rozrachunku z tytułu kapitałów specjalnych, funduszków i mienia będzie zwrócone Polsce mienie ruchome, o ile okaże się ono w zawiadywaniu Rządów Rosji i Ukrainy. W tych wypadkach, gdy okaże się, że mienie to zostało przez nie zlikwidowane, będzie ono zwrócone w odpowiednim ekwiwalencie; to ostatnie postanowienie nie stosuje się do rosyjskich papierów wartościowych.

9. Powyższe rozrachunki będą dokonane przez Mieszana Komisję Rozrachunkową, przewidzianą w artykule XVIII Traktatu niniejszego.

Artykuł XVII.

126.
128
1. Rosja i Ukraina zobowiązują się dokonać rozrachunku z Polską z tytułu wkładów, depozytów i kaucji polskich osób prawnych i fizycznych w rosyjskich i ukraińskich państwowych, znacjonalizowanych lub zlikwidowanych instytucjach kredytowych, jak również w państwowych instytucjach i kasach.

По мере завершения расчетов, предусмотренных в п. п. 1, 2, 3 и 4 настоящей статьи, Россия и Украина обязуются передавать Польше соответствующие имущества, капиталы и сальдо наличных сумм.

7. При производстве расчетов по капиталам и фондам, находившимся на хранении в казне или на вкладах в государственных и частных кредитных учреждениях бывшей Российской Империи, Россия и Украина обязуются учитывать в пользу Польши утрату российской бумажно-денежной единицей части ее покупательной силы с 1 октября 1915 года по день окончания расчета.

При производстве же расчетов по специальным капиталам и фондам, находившимся в заведывании отдельных ведомств и слитым со счетами казны бывшей Российской Империи, — изменение ценности денежной единицы не будет учитываться.

8. При производстве окончательного расчета по специальным капиталам, фондам и имуществам Польше будет возвращено движимое имущество, поскольку оно окажется в заведывании Правительств России и Украины. В тех случаях, когда это имущество окажется ими ликвидированным, оно возмещается в соответственном эквиваленте; последнее не относится к русским ценным бумагам.

9. Означенные выше расчеты будут произведены Смешанной Расчетной Комиссией, предусмотренной в статье XVIII настоящего Договора.

Статья XVII.

1. Россия и Украина обязуются произвести с Польшей расчет по вкладам, депозитам и залогам польских лиц юридических и физических в российских и украинских государственных, национализированных или ликвидированных кредитных учреждениях, а также в государственных учреждениях и кассах.

Україна й Росія обов'язуються передавати Польщі відповідні майно, капітали й сальдо сум готівки в міру закінчення розрахунків, передбачених в п. п. 1, 2, 3 й 4 цього артикула.

7. При переведенні розрахунків по капиталам і фондам, що знаходяться в депозиті скарбниці або у вкладах по державних і приватних кредитових установах колишньої Російської Імперії, Україна й Росія обов'язуються зараховувати на користь Польщі втрату російською паперово-грошовою одиницею частин її купівельної сили з 1-го жовтня 1915 року до дня закінчення розрахунку.

• А при переведенні розрахунків по спеціальним капиталам і фондам, що перебували в завідуванні окремих відомств і були злиті з рахунками скарбниці колишньої Російської Імперії — зміни цінності грошової одиниці не буде братися на увагу.

8. При переведенні остаточного розрахунку по спеціальним капиталам, фондам і майні Польщі буде повернуто рухоме майно, оскільки воно буде в завідуванні урядів України й Росії.

В тих випадках, коли це майно буде ними зліквідоване, воно відшкодується відповідним еквівалентом; останнє не стосується до російських цінних паперів.

9. Означені вище розрахунки будуть переведені Мішаною Розрахунковою Комісією, передбаченою в артикулі XVIII цього Договору.

Артикул XVII.

1. Україна й Росія обов'язуються перевести розрахунок з Польщею по вкладам, депозитам і заставам польських осіб правних і фізичних в українських і російських державних, націоналізованих або зліквідованих кредитових установах, а також у державних установах, і касах.

Przy uiszczaniu należności, wynikających z tego punktu, Rosja i Ukraina przyznają polskim osobom prawnym i fizycznym wszystkie te prawa, które były we właściwym czasie przyznane rosyjskim i ukraińskim osobom prawnym i fizycznym.

W stosunku zaś do osób fizycznych przy dokonywaniu wyżej wspomnianego rozrachunku Rosja i Ukraina będą uwzględniały na ich korzyść utratę części siły nabywczej rosyjskiej jednostki pieniężnej od 1 października 1915 roku do dnia zakończenia rozrachunku.

2. Rozstrzyganie spraw o uregulowaniu stosunków prywatno-prawnych między osobami fizycznymi i prawnymi układających się państw, a także rozstrzyganie spraw o uregulowaniu opartych na tytułach prawnych roszczeń osób fizycznych i prawnych do rządu i instytucji państwowych strony przeciwnej i odwrotnie — o ile sprawy te nie są rozstrzygnięte przez Traktat niniejszy — oddaje się Mieszanej Komisji Rozrachunkowej, przewidzianej w artykule XVIII Traktatu niniejszego.

Punkt niniejszy dotyczy stosunków prawnych, które powstały do dnia podpisania Traktatu niniejszego.

A r t y k u ł X V I I I .

1. W celu dokonania rozrachunków, przewidzianych w artykułach XiV, XV, XVI i XVII Traktatu niniejszego, i ustalenia zasad tych rozrachunków w wypadkach nieprzewidzianych Traktatem niniejszym, a także w celu ustalenia wysokości, sposobów i terminów płatności z tytułu pomienionych rozrachunków tworzy się w ciągu 6 tygodni od dnia ratyfikacji Traktatu niniejszego Mieszaną Komisję Rozrachunkową, składającą się z 5 przedstawicieli z każdej strony i niezbędnej liczby ekspertów — z siedzibą w Warszawie.

При возмещении претензий, возникающих на основании этого пункта, Россия и Украина предоставят польским юридическим и физическим лицам все те права, которые в свое время были признаны за российскими и украинскими лицами юридическими и физическими.

В отношении же лиц физических при производстве вышеуказанных расчетов Россия и Украина будут учитывать в их пользу утрату российской денежной единицею части ее покупательной силы с 1 октября 1915 года по день окончания расчетов.

2. Разрешение вопросов о регулировании частно-правовых отношений между лицами физическими и юридическими договаривающихся государств, а также разрешение вопросов о регулировании основанных на юридических титулах претензий лиц физических и юридических к правительству и государственным учреждениям другой стороны и обратно, — поскольку такие вопросы не разрешены настоящим Договором, — передается Смешанной Расчетной Коммиссии, предусмотренной в статье XVIII настоящего Договора.

Настоящим пунктом предусматриваются правоотношения, возникшие до момента подписания настоящего Договора.

Статья XVIII.

1. Для производства расчетов, предусмотренных в статьях XIV, XV, XVI и XVII настоящего Договора, и для установления принципов этих расчетов в случаях непредусмотренных настоящим Договором, а также для определения размера, способов и сроков уплаты по вышеупомянутым расчетам образуется в течение 6-ти недель со дня ратификации настоящего Договора Смешанная Расчетная Коммиссия, состоящая из 5-ти представителей с каждой стороны и необходимого числа экспертов, с местопребыванием в г. Варшаве.

При відшкодуванні претензій, що повстають на підставі цього пункту, Україна й Росія дадуть польським правним і фізичним особам всі ті права, котрі в свій час було визнано за українськими і російськими особами правними й фізичними.

Але що-до осіб фізичних при переведенню вищевказаних розрахунків Україна й Росія будут зараховувати на їх користь втрату російською грошовою одиницею части її купівельної сили з 1-го жовтня 1915 року до дня закінчення розрахунків.

2. Розв'язання питань про регулювання приватно-правових стосунків між особами фізичними й правними держав укладаючих Договір, а також розв'язання питань про регулювання заснованих на правних титулах претензій осіб фізичних і правних до уряду й державних установ другої сторони й навпаки, — оскільки подібні питання не розв'язано цим Договором, — передається до Мішаної Розрахункової Комісії, передбаченої артикулом XVIII цього Договору.

Цим пунктом передбачаються правні відносини, що повстали до менту підписання цього Договору.

Артикул XVIII.

Для переведення розрахунків, передбачених в артикулах XIV, XV, XVI, й XVII цього Договору й для встановлення принципів цих розрахунків у випадках передбачених цим Договором а також для означення розміру способів і терміну виплати по вищезгаданим розрахункам створюється протягом 6-ти тижнів з дня ратифікації цього Договору Мішана Розрахункова Комісія, складена з 5 представників з кожної сторони й потрібної кількості експертів з місцеперебуванням у м. Варшаві.

2. Za datę, na którą winny być przeprowadzone wszystkie rozrachunki, przyjmuje się 1 października n. st. 1915 roku, o ile Traktat niniejszy odmiennie nie stanowi.

3. Wszystkie rozrachunki za wartości rzeczowe ustala się w rosyjskich rublach złotych; w pozostałych wypadkach rozrachunki będą dokonane według zasad, przewidzianych w artykułach XVI i XVII Traktatu niniejszego.

A r t y k u ł X I X .

Rosja i Ukraina zwalniają Polskę od odpowiedzialności za długi i wszelkiego rodzaju inne zobowiązania byłego Imperjum Rosyjskiego, w tej liczbie za zobowiązania, powstałe z emisji pieniędzy papierowych, znaków kasowych, z obligacji, serji i świadectw Skarbu Rosyjskiego, z długów zewnętrznych i wewnętrznych byłego Imperjum Rosyjskiego, z gwarancji, udzielonych wszelkim instytucjom i przedsiębiorstwom, oraz z długów gwarancyjnych tychże i t. p., z wyjątkiem gwarancji, udzielonych instytucjom i przedsiębiorstwom na terytorjum Polski.

A r t y k u ł X X .

Rosja i Ukraina zobowiązują się przyznawać, zgodnie z zasadą największego uprzywilejowania, automatycznie, bez umowy specjalnej Polsce, jej obywatelom i osobom prawnym wszystkie te prawa, przywileje i ulgi, które bezpośrednio lub pośrednio były lub będą udzielone przez nie jakimukolwiek trzeciemu państwu, jego obywatelom i osobom prawnym w dziedzinie restytucji mienia i odszkodowania za straty okresu rewolucji i wojny domowej w Rosji i Ukrainie.

W wypadkach, przewidzianych w ustępie pierwszym artykułu niniejszego, Rosja i Ukraina uznawać będą moc obowiązującą nie tylko dokumentów

2. Сроком, к которому должны быть приурочены все расчеты, принимается 1 октября н. ст. 1915 года, поскольку настоящий Договор не содержит иных постановлений.

3. Все расчеты за материальные ценности устанавливаются в русских золотых рублях; в остальных случаях расчеты производятся на основаниях, предусмотренных в статьях XIV, XVI и XVII настоящего Договора.

Статья XIX.

Россия и Украина освобождают Польшу от ответственности по долговым и всякого рода иным обязательствам бывшей Российской Империи, в том числе возникшим из выпуска бумажных денег, казначейских знаков, обязательств, серий и свидетельств Российского Казначейства, по внешним и внутренним займам бывшей Российской Империи, по гарантиям разным учреждениям и предприятиям, по гарантированным займам таковых и проч., за исключением гарантий по предприятиям и учреждениям на территории Польши.

Статья XX.

Россия и Украина обязуются признавать, согласно принципа наибольшего благоприятствования, автоматически, без особого договора, за Польшей, ее гражданами и юридическими лицами все те права, преимущества и льготы, которые прямо или косвенно были или будут ими предоставлены любой третьей стране, ее гражданам и юридическим лицам в области реституции имущества и возмещения убытков периода революции и гражданской войны в России и Украине.

В случаях, предусмотренных в первом абзаце этой статьи, Россия и Украина будут признавать обязательную силу не только за подлинными документами, удостоверяющими имущественные права польских лиц юридических и физических, но

2. Термином, до якого належить пристосувати всі розрахунки, прийматися 1 жовтня н. ст. 1913 року, оскільки цей Договір не містить інших постанов.

3. Всі розрахунки за матеріальні цінності встановлюються в російських золотих рублях; в решті випадків розрахунки переводяться на підставах, передбачених в артикулах XIV, XVI й XVII цього Договору.

Артикул XIX.

Україна і Росія звільняють Польщу від відповідальності по борговим і всякого роду іншим зобов'язанням колишньої Російської Імперії, в тім числі й по тім, що повстали з випуску паперових грошей, знаків скарбниці, по зовнішнім і внутрішнім позичкам колишньої Російської Імперії, по гарантіям різним установам і підприємствам, по гарантованим їм позичкам і ин., за винятком гарантій по підприємствам і установам на території Польщі.

Артикул XX.

Україна й Росія обов'язуються визнавати, згідно з принципом найбільшого сприяття, автоматично, без окремого договору, за Польщею, її громадянами й правними особами всі ті права, привілеї й вільги, котрі безпосередньо чи посередньо були або будуть ними надані кожній третій країні, її громадянам і правним особам в царині реституції майна й відшкодування страт періоду революції й гоманської війни на Україні і в Росії.

У випадках, передбачених першим абзацом даного артикула, Україна й Росія будуть визнавати обов'язкову силу не тільки Оригінальних документів, стверджуючих право на майно польських осіб фізичних і правних, але й тих документів, які будуть видава-

oryginalnych, stwierdzających prawa majątkowe polskich osób fizycznych i prawnych, ale i tych dokumentów, które wydawane będą przez Komisje Mieszane, przewidziane w artykułach XV i XVIII Traktatu niniejszego.

Artykuł XXI.

Obie układające się strony zobowiązują się, nie później niż w 6 tygodni od dnia ratyfikacji Traktatu niniejszego, przystąpić do rokowań w sprawie umowy handlowej i umowy o kompensacyjnej wymianie towarów; również przystąpić możliwie najprędzej do rokowań o zawarcie konwencji konsularnej, pocztowo-telegraficznej, kolejowej, sanitarnej i weterynaryjnej, a także konwencji co do poprawy warunków żeglugi na drogach wodnych Dniepr-Wisła i Dniepr-Dźwina.

Artykuł XXII.

1. Do czasu zawarcia umowy handlowej i konwencji kolejowej obie układające się strony zobowiązują się dopuszczać tranzyt towarów na poniższych warunkach.

Zasady artykułu niniejszego powinny być podstawą przyszłej umowy handlowej w części dotyczącej tranzytu.

2. Układające się strony przyznają sobie wzajemnie wolny tranzyt towarowy wszystkimi drogami żelaznymi i wodnymi dla tranzytu otwartemi.

Przewóz towarów tranzytujących odbywać się będzie z zachowaniem przepisów, ustanowionych w każdym z układających się państw dla ruchu zarówno na drogach żelaznych jak i wodnych, z uwzględnieniem zdolności przewozowej dróg i potrzeb ruchu wewnętrznego.

3. Przez wolny tranzyt towarowy obie układające się strony rozumieją, że towary przewożone z Rosji lub Ukrainy oraz do Rosji lub Ukrainy przez Polskę, jak również z Polski lub do Polski przez Rosję lub Ukrainę

и за теми документами, которые будут выдаваться Смешанными Комиссиями, предусмотренными статьями XV и XVIII настоящего Договора.

Статья XXI.

Обе договаривающиеся стороны соглашаются не позднее, чем по истечении 6-ти недель с момента ратификации настоящего Договора приступить к переговорам о торговом договоре и договоре о компенсационном товарообмене, равно как возможно скорее приступить к переговорам о заключении конвенции: консульской, почтовой, телеграфной, железнодорожной, санитарной и ветеринарной, а также конвенции относительно улучшения судоходных условий на Днепровско-Вислинском и Днепровско-Западнодвинском водных путях.

Статья XXII.

1. Впредь до заключения торгового договора и железнодорожной конвенции обе договаривающиеся стороны обязуются допускать транзит товаров на нижеследующих условиях.

Изложенные положения настоящей статьи должны лечь в основу предстоящего торгового договора в части, касающейся транзита.

2. Договаривающиеся стороны предоставляют друг другу свободный транзит товаров по всем железнодорожным и водным путям, открытым для транзита.

Перевозка транзитных товаров будет производиться с соблюдением правил, установленных в каждом из договаривающихся государств для движения как по железным дорогам, так и по водным путям, принимая во внимание провозоспособность дорог и нужды внутреннего движения.

3. Под свободным товарным транзитом обе договаривающиеся стороны понимают, что товары, перевозимые из России или Украины, а также в Россию или Украину, через Польшу,

тися Мішаними Комісіями, передбаченіми артикулами XV і XVIII цього Договору.

Артикул XXI

Обидві укладаючі Договір сторони згоджуються не пізніше 6-ти тижнів з менту ратифікації цього Договору приступити до переговорів в справі торговельного договору й договору про компенсаційний товарообмін; рівно-ж яко мога скоріше приступити до переговорів в справі уложення конвенцій: консульської, поштово-телеграфної, залізничної, санитарної й ветеринарної, а также конвенції що-до поліпшення плавних умов на водних шляхах Дніпро-Висла й Дніпро-Західна Двина.

Артикул XXII.

1. До часу уложення торговельного договору й залізничної конвенції обидві укладаючі Договір сторони обов'язуються допускати транзит товарів на нижеследующих умовах.

Засади цього артикула повинні лягти як основа майбутнього торговельного договору в части, що торкається транзиту.

2. Укладаючі Договір сторони надають одна другій право на вільний транзит товарів по всіх залізничних і водних шляхах, одкритих для транзиту.

Перевозка транзитових товарів буде переводитися з захованням правил, встановлених в кожній з укладаючих Договір держав для пересування як залізницями, так і водними шляхами, зважаючи на провозоздатність шляхів і потреби внутрішнього руху.

3. Під вільним товарним транзитом обидві укладаючі Договір сторони розуміють, що товари, які перевозяться з України чи з Росії, а також до України чи Росії через Поль-

nie będą obciążane żadnymi cłami tranzytowymi ani żadnymi innymi z tytułu tranzytu poborami, niezależnie od tego, czy towary te idą przez terytorjum jednej z układających się stron wprost, czy też, po drodze są wyladowywane, czasowo przechowywane w składach, znowu załadowane dla dalszej wysyłki — pod warunkiem dokonywania tych operacji w składach, znajdujących się pod dozorem władz celnych kraju, przez który towary idą tranzytem.

Polska zastrzega sobie swobodę w normowaniu warunków tranzytu dla towarów pochodzenia niemieckiego i austriackiego, wwożonych z Niemiec lub Austrii przez Polskę do Rosji lub Ukrainy.

4. Zakazane są do tranzytu przedmioty uzbrojenia, ekwipunku wojskowego i artykuły wojskowe.

Ograniczenie to nie rozciąga się na przedmioty, aczkolwiek będące artykułami wojskowymi, lecz nie przeznaczone dla celów wojskowych. Dla przewozu takich przedmiotów wymagane jest oświadczenie odnośnego rządu, że nie będą one użyte jako materiał wojskowy.

Wyłączenia są dopuszczalne również w stosunku do towarów, co do których, dla względów ochrony zdrowia publicznego, walki z epizootją i zarazą roślin, mogą być stosowane wyjątkowe środki prohibicyjne.

5. Towary trzeciego państwa, przewożone tranzytem przez terytorjum jednej z układających się stron, przy wwozie ich na terytorjum strony drugiej nie będą obciążane ani innymi, ani wyższymi poborami od tych, któreby należało pobierać od takich samych towarów, przychodzących wprost z kraju ich pochodzenia.

6. Frachty, taryfy oraz inne opłaty za przewóz towarów tranzytujących nie mogą być wyższe od tych, które są pobierane za przewóz takich

равно как из Польши или в Польшу через Россию или Украину, не будут облагаться никакими транзитными пошлинами, ни иными транзитными сборами, независимо от того, следуют ли эти товары через территорию одной из договаривающихся сторон прямо, или же на пути выгружаются, временно останавливаются на складах и вновь нагружаются для дальнейшего следования, под условием производства этих операций в складах, находящихся под надзором таможенных властей страны, через которую товары следуют транзитом.

Польша оставляет за собою свободу нормирования условий транзита для товаров германского и австрийского происхождения, ввозимых из Германии или Австрии через Польшу в Россию или Украину.

4. Запрещаются к транзиту предметы вооружения, военного снаряжения и боевые припасы.

Это ограничение не может быть распространено на предметы, хотя и являющиеся боевыми припасами, но не предназначенные для военных целей. Для провоза таковых товаров требуется заявление соответствующего правительства, что они не будут использованы, как военные материалы.

Изъятия допускаются также для товаров, по отношению к коим, в интересах народного здравоохранения, борьбы с эпизоотией и с заразой растений, могут применяться исключительные запретительные мероприятия.

5. Товары третьего государства, перевозимые транзитом через территорию одной из договаривающихся сторон, при ввозе их на территорию другой стороны не будут облагаться ни иными, ни более высокими сборами, чем те, которые надлежало бы взимать с таких же товаров, прибывающих прямо из страны их происхождения.

6. Фрахты, тарифы и иные за провоз транзитных товаров сборы не могут быть выше таковых, установленных за провоз однородных то-

щу або в Польшу через Україну або Росію не будуть обкладатися ніяким транзитовим чи іншими транзитовими платежами, незалежно від того, чи йдуть ці товари через територію одної з укладаючих Договір сторін просто, чи навантажуються в дорозі, тимчасово переходять на складах і знов навантажуються для дальшого руху, під умовою переведення цих операцій в складах, що знаходяться під доглядом митної влади країни, через котру товари пересуваються транзитом.

Польща залишає за собою свободу нормування умов транзиту для товарів германського й австрійського походження, що ввозяться з Германії чи Австрії через Польшу на Україну чи до Росії.

4. Забороняються до транзиту предмети озброєння, військового знаряддя й бойові припаси.

Це обмеження не може бути поширене на предмети, котрі хоч і є бойовими припасами, але не призначені для військових завдань. Для провозу подібних товарів потрібуться заява відповідного уряду про те, що вони не будуть використані як військові матеріали.

Виятки допускаються також для товарів, відносно котрих, в інтересах охорони народного здоров'я, боротьби з эпизоотією і з пошестію рослин можуть бути вжиті виключні заборонні заходи.

5. Товари третьої держави, що перевозяться транзитом через територію одної з укладаючих Договір сторін, не будуть обкладатися ні іншими, ні вищими платежами як ті, що належало б брати з таких самих товарів, прибуваючих просто з країни її походження.

6. Фрахти, тарифи й інші за перевозку транзитових товарів оплати не можуть бути вищі за оплату, встановлену для перевозки таких самих

samych towarów w komunikacji miejscowej na tym samym szlaku i w tym samym kierunku.

Dopóki frachty, taryfy oraz inne opłaty nie będą pobierane za przewóz miejscowych towarów w Rosji i Ukrainie, opłata za przewóz towarów, idących z Polski i do Polski tranzytem przez Rosję i Ukrainę, nie może być wyższa od opłaty, ustanowionej za przewóz towarów tranzytujących najbardziej uprzewilejowanego kraju.

7. Wobec konieczności należytego urządzenia stacji nadgranicznych w punktach stycznych dróg żelaznych obu układających się stron, wyznacza się czasowo dla ruchu tranzytowego z Rosji i Ukrainy przez Polskę oraz odwrotnie, z Polski przez Rosję i Ukrainę, stacje zdawcze na odcinkach Baranowicze — Mińsk i Równe — Szepietówka, a mianowicie na terytorjum Białorusi i Ukrainy, dla przyjmowania towarów, idących z zachodu, st. Mińsk (do czasu przygotowania st. Niegorełoje) i st. Szepietówka (do czasu przygotowania st. Krywin), a na terytorjum Polski dla przyjmowania towarów, idących ze wschodu, st. Stołbce i st. Zdołbunowo.

Tryb i warunki ruchu tranzytowego będą ustalone w konwencji kolejowej, która zawarta być winna przez obie układające się strony po ratyfikacji Traktatu niniejszego.

Zarazem układające się strony przedsięwzją należyte środki w celu jaknajrychlejszego, w miarę możliwości, przystosowania do ruchu tranzytowego także i innych kierunków z tem, że punkty styczne dróg żelaznych będą ustalone przez osobne porozumienia.

Punktami zdawczemi na granicach obu stron z innymi państwami dla ruchu tranzytowego będą wszystkie stacje nadgraniczne, które są lub będą otwarte dla komunikacji międzynarodowej.

Dla przeładunku towarów tranzytujących, przybywających wodą lub idących na wodę, otwiera się punkt przeładunkowy w Pińsku lub na

варов местного назначения на том же пути в том же направлении.

До тех пор, пока фрахты, тарифы и иные сборы не будут взиматься за провоз местных товаров в России и Украине,—плата за провоз товаров, идущих из Польши и в Польшу транзитом через Россию и Украину, не может быть выше платы, установленной для перевозки транзитных товаров наиболее благоприятствуемой страны.

7. В виду необходимости надлежащего оборудования пограничных станций в пунктах схождения железных дорог договаривающихся сторон, временно назначаются для транзитного движения из России и Украины через Польшу, и обратно из Польши через Россию и Украину, передаточные станции на участках Минск — Барановичи и Шепетовка — Ровно, а именно: на территории Белоруссии и Украины для приема товаров, идущих с запада, ст. Минск (до приспособления ст. Негорелое) и ст. Шепетовка (до приспособления ст. Кривин), а на территории Польши для приема товаров, идущих с востока, ст. Столбцы и ст. Здобуново.

Порядок и условия транзитного движения подлежат установлению в железнодорожной конвенции, имеющей быть заключенной между договаривающимися сторонами после ратификации настоящего Договора.

Вместе с тем договаривающиеся стороны примут надлежащие меры к скорейшему, по возможности, приспособлению для транзитного движения также и других направлений с тем, что пункты смычки сходящихся дорог будут определены особыми соглашениями.

Передаточными пунктами на границах обеих сторон с другими государствами для транзитного движения будут служить все пограничные станции, которые открыты или будут открыты для международных сообщений.

Для перегрузки транзитных товаров, прибывающих водной или следу-

товарів у місцевій комунікації на тім самім шляху і в тім самім напрямку.

До того часу, доки фрахти, тарифи й інші оплати не будуть братися за провоз місцевих товарів на Україні чи в Росії,—плата за провоз товарів, що йдуть із Польщі й до Польщі транзитом через Україну й Росію, не може бути вищою за плату, встановлену для перевозки транзитових товарів до країни, якій найбільше сприяється.

7. Зважаючи на потребу належного впорядкування приграничних станцій в пунктах збігу залізниць обох укладаючих Договір сторін, тимчасово призначаються для транзитового руху з України й Росії через Польшу, й назад з Польщі через Україну й Росію, передаточні станції на ділянках Минск-Барановичі й Рівне (Ровно)-Шепетівка, а саме: на території Білорусії й України для прийому товарів, що йдуть із заходу, ст. Минск (до пристосування ст. Негорелоз) і ст. Шепетівка (до пристосування ст. Кривин), а на території Польщі для прийому товарів, які йдуть зі сходу, ст. Столбці й ст. Здобуново.

Порядок і умови транзитового руху належать до встановлення залізничною конвенцією, що має бути уложена укладаючими Договір сторонами після ратифікації цього Договору.

Разом з тим укладаючи Договір сторони вживуть відповідних заходів до якомога скоршого пристосування для транзитового руху також і інших напрямків з тим, що пункти стику шляхів, які збігаються, буде означено окремими угодами.

Передаточними пунктами на границях обох сторін з іншими державами для транзитового руху будуть служити всі приграничні станції, що відкриті або будуть відкриті для міжнародних зносин.

Для перевантаження транзитових товарів, що прибувають водною або

mijance Prypeć, przyczem w punkcie tym winien być przeprowadzony tor kolejowy do przystani celem podstawiania wagonów dla przeładunku.

Artykuł XXIII.

Rosja i Ukraina oświadczają, że wszelkie zobowiązania, przyjęte przez nie wobec Polski, jak również prawa, przez nie nabyte Traktatem niniejszym, stosują się do wszystkich terytoriów, położonych na wschód od granicy państwowej, określonej w artykule II Traktatu niniejszego, które to terytorja wchodziły w skład byłego Imperjum Rosyjskiego i przy zawieraniu Traktatu niniejszego są reprezentowane przez Rosję i Ukrainę.

W szczególności wszystkie wyżej wymienione prawa i zobowiązania rozciągają się na Białoruś, względnie jej obywateli.

Artykuł XXIV.

Stosunki dyplomatyczne pomiędzy układającymi się stronami zostaną nawiązane natychmiast po ratyfikacji Traktatu niniejszego.

Artykuł XXV.

Traktat niniejszy sporządzony zostaje w języku polskim, rosyjskim i ukraińskim w trzech oryginałach. Przy interpretacji Traktatu wszystkie trzy teksty będą uważane za autentyczne.

Artykuł XXVI.

Traktat niniejszy podlega ratyfikacji i staje się prawomocnym z chwilą wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, o ile on lub jego załączniki nie zawierają postanowień odmiennych.

Ratyfikacja Traktatu niniejszego nastąpi w terminie trzydziestu dni od dnia jego podpisania.

ющих на воду, открывается в г. Пинске или на раз'езде Припять перевалочный пункт, причем в этом пункте к пристани должен быть подведен рельсовый путь для подачи вагонов под перегрузку.

Статья XXIII.

Россия и Украина заявляют, что все обязательства, принятые ими по отношению к Польше, равно как и права, приобретенные ими на основании настоящего Договора, распространяются на все территории, расположенные к востоку от государственной границы, указанной в статье II настоящего Договора, которые входили в состав бывшей Российской Империи и при заключении настоящего Договора были представлены Россией и Украиной.

В частности все вышеупомянутые права и обязательства распространяются на Белоруссию и ее граждан.

Статья XXIV.

Дипломатические отношения между договаривающимися сторонами устанавливаются немедленно по ратификации настоящего Договора.

Статья XXV.

Настоящий Договор составлен на русском, украинском и польском языках в трех подлинных экземплярах.

При толковании его все три текста считаются аутентичными.

Статья XXVI.

Настоящий Договор подлежит ратификации и вступает в силу с момента обмена ратификационными грамотами, поскольку иное не оговорено в самом Договоре или приложениях к нему.

Ратификация настоящего Договора последует в тридцатидневный срок со дня его подписания.

йдуть на воду, одкривається в м. Пиньск або на роз'їзді Припять перевалочний пункт, при чому в цім пункті до пристані надлежить провести рельсовий шлях для подачі вагонів під перевантаження.

Артикул XXIII.

Україна й Росія заявляють, що всі зобов'язання, прийняті ними щодо Польщі, так само як і права, придбані ними на підставі цього Договору, поширюються на всі території, що лежать на сід від державної границі, вказаної в артикулі II цього Договору, які входили в склад колишньої Російської Імперії й при уложенню цього Договору були репрезентовані Україною й Росією.

З-окрема всі вищезгадані права й зобов'язання поширюються на Білорусь і її громадян.

Артикул XXIV.

Дипломатичні стосунки між укладаючими Договір сторонами встановлюються негайно після ратифікації цього Договору.

Артикул XXV.

Договір цей складено українською російською й польською мовами в трьох оргінальних примірниках.

При його інтерпетації всі три тексти вважаються автентичними.

Артикул XXVI.

Цей Договір належить до ратифікації і увіходить в силу з менту обміну ратифікаційними грамотами, оскільки инше не оговорено в самім Договорі або додатках до нього.

Ратифікацію цього Договору буде переведено за тридцятиденний термін з дня його підписання.

Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi w Mińsku w terminie czterdziestu pięciu dni od dnia podpisania Traktatu niniejszego.

Wszędzie, gdzie w Traktacie niniejszym lub w jego załącznikach wymienia się jako termin chwilę ratyfikacji Traktatu Pokojowego, rozumie się przez to chwilę wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

Na dowód czego pełnomocnicy obu układających się stron własnoręcznie podpisali Traktat niniejszy i opatrzyli go swemi pieczęciami.

Sporządzono i podpisano w Rydze dnia osiemnastego marca tysiąc dziewięćset dwudziestego pierwszego roku.

(L. S.) JAN DĄBSKI.

(L. S.) STANISŁAW KAUZIK.

(L. S.) EDWARD LECHOWICZ.

(L. S.) HENRYK STRASBURGER.

(L. S.) LEON WASILEWSKI.

(L. S.) А. ИОФФЕ.

(L. S.) ГАНЕЦКИЙ.

(L. S.) Э. КВИРИНГ.

(L. S.) Ю. КОЦЮБИНСКИЙ.

(L. S.) ОБОЛЕНСКИЙ.

Обмен ратификационными грамотами состоится в г. Минске в сорокапятидневный срок со дня подписания сего Договора.

Повсюду, где в настоящем Договоре или его приложениях упоминается в качестве срока момент ратификации Мирного Договора, под этим понимается момент обмена ратификационными грамотами.

В удостоверение сего уполномоченные обеих договаривающихся сторон собственноручно подписали настоящий Договор и скрепили его своими печатями.

Составлен и подписан в г. Риге марта восемнадцатого дня тысяча девятьсот двадцать первого года,

Обмін ратифікаційними грамотами відбудеться в Миньску за сорокп'ятиденний термін з дня підписання цього Договору.

Всюди, де в цім Договорі або його додатках згадується як термін момент ратифікації Мирного Договору, під цим розуміється момент обміну ратифікаційними грамотами.

В засвідчення цього уповноважені обох укладаючих Договір сторін власноручно підписали цей Договір і зміцнили його своїми печатками.

Складено й підписано в м. Ризі березня вісімнадцятого дня тисяча девятьсот двадцять першого року.

Załącznik № 2
do Traktatu Pokojowego:

W rozwinięciu punktu 7 artykułu VI Traktatu Pokojowego obie układające się strony ustaliły następujące przepisy o wywozie mienia optantów:

Ogólna waga bagażu, oprócz bagażu ręcznego, nie powinna przekraczać 10 pudów na osobę.

Z pomiędzy przedmiotów, których wywóz jest wzbroniony, wolno wywozić:

1. Pieniądze papierowe dowolnej emisji, nie wyżej 100,000 rubli z Rosji i Ukrainy i nie wyżej 200,000 marek polskich z Polski na osobę optującą. Wywóz kwot, przekraczających tę normę, jest możliwy jedynie za specjalnem pozwoleniem.

2. Przedmioty ze złota i platyny wagi nie ponad 25 zołotników każdy, oraz wyroby ze złota i platyny, nie przekraczające ogólnej wagi 25 zołotników, i wyroby ze srebra wagi nie przekraczającej 5 funtów na osobę.

Złote i srebrne zegarki z łańcuszkami i obrączki ślubne, srebrne papierośnice i srebrne damskie woreczki, po jednej sztuce na osobę dorosłą, przyczem wagi tych przedmiotów nie wlicza się do normy, ustalonej punktem niniejszym.

3. Biżuterję z kamieni drogocennych (z djamentów, brylantów, szafirów, szmaragdów i rubinów), których ogólna waga nie przekracza jednego karata. To samo stosuje się do pereł.

4. Przedmioty niezbędne do wykonywania zawodu: robotników, rzemieślników, rolników, medyków, artystów, uczonych i t. p., ponad przepisaną normę wagi, po każdorazowem specjalnem zgłoszeniu.

Приложение № 2
к Мирному Договору.

Додаток ч. 2.
до Мирowego Договору.

В развитие постановлений п. 7 статьи VI Мирного Договора обе договаривающиеся стороны установили следующие правила о вывозе имущества оптантов:

Общий вес багажа, кроме ручного, не должен превышать 10 пудов на каждое лицо.

Из числа запрещенных к вывозу предметов разрешается вывозить:

1. Бумажные деньги любого выпуска, не свыше 100,000 руб. из России и Украины и не свыше 200,000 польских марок из Польши на каждое оптировавшее лицо. Вывоз сумм, превышающих эту норму, допускается лишь с особого разрешения.

2. Золотые и платиновые вещи, весом не более 25 золотников каждая, золотые и платиновые изделия в количестве, не превышающем общим весом 25 золотников на одно лицо и изделия из серебра, не превышающие 5 фунтов на одно лицо.

Золотые и серебряные часы с цепочками и обручальные кольца, серебряные портсигары и серебряные дамские портмоне, по одной штуке на взрослое лицо, причем вес этих предметов не включается в норму, установленную настоящим пунктом.

3. Изделия из драгоценных камней (алмазов, бриллиантов, сапфиров, изумрудов и рубинов), общий вес которых не превышает одного карата. То же относится к жемчугу.

4. При лицах специальных профессий, как то: рабочих, ремесленниках, земледельцах, медиках, художниках, ученых и т. п.—предметы, необходимые им для их профессиональной деятельности, свыше установленной нормы веса по особому в каждом случае заявлению.

В розвиток постанов пункту 7-го артикула VI Мирowego Договору обидві укладаючі Договір сторони встановили слідуючі правила про вивіз майна оптантів:

Загальна вага багажу, крім ручного, не повинна перевищувати 10 пуд в на кожду особу.

З числа заборонених до вивозу річей дозволяється вивозити:

1. Паперові гроші всілякого випуску не вище 100.000 рублів з України і з Росії й не вище 200.000 польських марок із Польщі на кожду особу, що оптувала. Вивоз сум понад цю норму допускається лише з особливого дозволу.

2. Золоті й платинові речі, вагою не більше 25 золотників кожда, золоті й платинові вироби в кількості, що не перевищувала б загальною вагою 25 золотників на одну особу й вироби із срібла, що не перевищують 5 хунтів на одну особу.

Золоті й срібляні годинники з ланцюжками й шлюбні перстні, срібляні портсигари й срібляні дамські портмоне, по одній штуці на дорослу особу, при чому вага цих річей не входить у норму, встановлену цим пунктом.

3. Вироби з коштовного каменю (диямантів, бриліантів, сапфірів, змагдів і рубинів), загальна вага котрих не перевищує одного карату. Те саме стосується до перлів.

4. При особах спеціальних професій, як робітники, ремісники, хлібороби, медики, артисти, вчені й ин.—потрібні їм для їх професійної діяльності понад встановлену норму ваги після особливої в кождім випадку заяви.

Jedną maszynę do szycia na rodzinę.

5. Ciężkie meble w stanie nierozebrany, pojazdy, wozy i sanie, inwentarz żywy, maszyny, części składowe maszyn, narzędzia, przyrządy fizyczne, ciężkie instrumenty chirurgiczne i muzyczne — w tym wypadku, gdy osoba, wykonywująca prawo wyboru, powraca drogą kołową. Przedmioty te nie mogą być tymczasem przewożone kolejami i statkami, wyjąwszy wypadki, przewidziane w punkcie 4 Załącznika niniejszego.

6. Oddzielne przedmioty, posiadające wartość artystyczną lub antyki, które nie są zbiorem i stanowią pamiątkę rodzinną.

7. Produkty żywnościowe w ilości nie wyżej ponad 20 funtów na osobę, w tem mąki lub pieczywa nie więcej niż 8 funtów, produktów mięsnych 5 funtów, produktów mlecznych 3 funty i 4 funty innych zapasów żywnościowych, w tej liczbie nie więcej niż 1 funt cukru i $\frac{1}{4}$ funta herbaty.

8. Wyroby tytoniowe, nie więcej niż 500 sztuk papierosów lub $\frac{1}{2}$ funta tytoniu na osobę powyżej lat 18.

9. Mydło, nie więcej niż 1 kawałek mydła toaletowego na osobę i 1 funt zwyczajnego na rodzinę.

10. Druki, akty, dokumenty, fotografie i wszelkiego rodzaju papiery, zaopatrzone znakiem o przejrzeniu ich przez właściwe urzędy.

11. Manufakturę, wyroby kuśnierskie, skórzane, galanteryjne i inne przedmioty, przeznaczone do użytku osobistego, a nie dla handlu.

12. Waluty zagraniczne za specjalnem pozwoleniem.

13. Papiery procentowe, dywidendowe i obligacyjne rosyjskie, w tej liczbie emitowane przez spółki akcyjne i inne, które działały na terytorjum

Одну швейную машину на семью.

5. Громоздкую мебель в неразобранном виде, экипажи, телеги и сани, живой инвентарь, машины, составные части машин, инструменты, физические приборы, громоздкие хирургические и музыкальные инструменты, — в том случае, если лицо, осуществляющее право оптации, возвращается гужом. Предметы эти временно не принимаются к перевозке по железным дорогам и на пароходах, исключая случаев, предусмотренных пунктом 4 настоящего Приложения.

6. Отдельные предметы, имеющие художественную ценность или предметы старины, поскольку те и другие не составляют коллекции и являются семейной памятью.

7. Предметы продовольствия в количестве не более 20-ти фунтов на каждого человека, в том числе не более 8-ми фунтов муки или хлеба, 5-ти фунтов мясных продуктов, 3-х фунтов молочных продуктов и 4-х фунтов прочих съестных припасов — в том числе сахару не более 1 фунта и чаю не более $\frac{1}{4}$ фунта.

8. Табачные изделия, не свыше 500 штук папирос или $\frac{1}{2}$ фунта табаку на лицо старше 18-ти лет.

9. Мыло, не свыше одного куска туалетного — на одно лицо и 1 фунт обыкновенного — на семью.

10. Печатные произведения, акты, документы, фотографии и всякого рода бумаги, снабженные, пометкой о состоявшемся просмотре их соответственными учреждениями.

11. Мануфактуру, скорняжные, кожаные и галантерейные изделия и другие предметы, предназначенные для личного употребления, а не для торговли.

12. Заграничную валюту по специальному разрешению.

13. Российские процентные, дивидендные и облигационные бумаги, в том числе выпущенные акционер-

Одну машину до шиття на родину.

5. Важку меблю в нерозібранім стані, екіпажі, вози й сани, живий інвентарь, машини, складові частини машин, інструменти, фізичні прилади важкі хирургичні й музичні інструменти, — в тім разі, коли особа, що здійснює право оптації, повертається гужом. Предмети ці тимчасово не приймаються до перевозки залізницями й пароплавами, за винятком випадків, передбачених пунктом 4 цього Додатку.

6. Окремі речі, що мають мистецьку цінність або речі старовини, оскільки ті й другі не становлять колекції й є родинним спомином.

7. Предмети продовольства в кількості не більше 20 хунтів на кожду особу, в тім числі не більше 8 хунтів муки або хліба, 5 хунтів мясних продуктів, 3-х хунтів молочарських продуктів і 4-х хунтів інших припасів до їжі — в тім числі цукру не більше 1 хунту й чаю не більше $\frac{1}{4}$ хунта.

8. Тютюнові вироби, не вище 500 штук папирос або $\frac{1}{2}$ хунта тютюну на особу старішу 18-ти років.

9. Мила не вище одного кавалку туалетного — на одну особу й 1 хунта звичайного — на родину.

10. Друковані твори, акти, документи, фотографії й всякого роду папери, засвідчені поміткою про здійснений перегляд їх відповідними установами.

11. Мануфактуру, кушнірські, шкіряні й галантерейні вироби й інші речі, передзначені для особистого вжитку, а не для торгівлі.

12. Закордонну валюту за спеціальним дозволом.

13. Російські процентові, дивидентові й облигаційні папери, в тім числі випущені акціонерними й инши-

Rosji i Ukrainy, tylko za specjalnem pozwoleniem; również za specjalnem pozwoleniem mogą być wywożone weksle, kwity transportowe i warranty.

14. Galerje, [zbiory] i kolekcje, posiadające wartość artystyczną, za specjalnem pozwoleniem.

ными и иными обществами, действовавшими в пределах России и Украины, только по специальным разрешениям, равным образом по специальному разрешению могут вывозиться векселя, транспортные квитанции и варрантные свидетельства.

14. Галереи, собрания и коллекции, имеющие художественное значение, по специальному разрешению.

ми товариствами що працювали в межах України й Росії, лише за спеціальними дозволами; так само за спеціальним дозволом можуть вивозиться векселі, транспортні квитанції й варанти.

14. Галереї, збірки й колекції, що мають мистецьке значіння, за спеціальним дозволом.

Załącznik № 3
do Traktatu Pokojowego.

INSTRUKCJA WYKONAWCZA
do artykułu XI Traktatu Pokojowego.

1. Przewidziana w punkcie 15 artykułu XI Traktatu Pokojowego Specjalna Komisja Mieszana może utworzyć dla prac w Polsce przedstawicielstwo swoje w Warszawie.

2. Wszystkie żądania o przekazanie archiwów i mienia kulturalnego winny być zgłoszone do Komisji w ciągu jednego roku od dnia utworzenia tej Komisji.

Przekazanie archiwów i mienia kulturalnego winno być zakończone w ciągu dwu lat od utworzenia Komisji. Decyzja Komisji zapaść winna w ciągu 6 miesięcy od chwili otrzymania przez nią żądania, a od chwili decyzji Komisji przekazanie poszczególnych zbiorów i przedmiotów winno być dokonane w ciągu 6 miesięcy; upływ dwu ostatnich terminów nie zwalnia państwa zwracającego od obowiązku wydania przedmiotów, które były zażądane w terminie właściwym.

W razie, gdyby w przyszłości znalazły się przedmioty, nieujawnione w swoim czasie z powodu nieścisłości wykonania przez urzędy zwracające decyzji Komisji, państwu odbierającemu przysługuje prawo otrzymania tych przedmiotów niezależnie od upływu ustalonych terminów.

3. W celu faktycznego przekazania stronie odbierającej należnych jej przedmiotów Komisja przez odpowiednie instytucje rządowe ustala miejsce rzeczywistego przechowywania tych przedmiotów, ich ilość i stan podług

Приложение № 3
к Мирному Договору.

Додаток ч. 3
до Мирового Договору.

Инструкция по выполнению
статьи XI
Мирного Договора.

1. Предусмотренная п. 15 статьи XI Мирного Договора Специальная Смешанная Комиссия, для работ в Польше может учредить свое представительство в г. Варшаве.

2. Все требования о передаче архивов и культурных ценностей должны быть заявлены Комиссии в течение одного года со дня образования этой Комиссии.

Передача архивов и культурных ценностей должна быть закончена в течение двух лет со дня образования Комиссии. Решение Комиссии должно последовать в течение 6-ти месяцев со времени получения требования, а с момента решения Комиссии передача отдельных собраний и предметов должна быть произведена в течение 6-ти месяцев; истечение этих двух последних сроков не освобождает возвращающее государство от обязанности передать предметы, своевременно затребованные.

В случае, если бы впоследствии нашлись предметы, своевременно не обнаруженные из за неточности выполнения возвращающими органами решений Комиссии, получающее государство имеет право на возвращение ему этих предметов, независимо от истечения установленных сроков.

3. Для осуществления фактической передачи соответственной стороне причитающихся ей предметов, Комиссия через соответственные правительственные учреждения устанавливает действительное местонахождение

Инструкція до виконання
артикула XI
Мирового Договору.

1. Передбачена п. 15 артикула XI Мирового Договору Спеціальна Мішана Комісія для праці в Польщі може встановити своє представництво в Варшаві.

2. Всі вимоги про передачу архівів і культурних цінностей повинні бути заявлені Комісії протягом одного року з дня створення цієї Комісії.

Передача архівів і культурних цінностей повинна бути закінчена протягом двох років з дня створення Комісії. Рішення Комісії повинно бути зроблене протягом 6 місяців з часу одержання нею вимоги, а з моменту рішення Комісії передача окремих збірок і річей повинна бути переведена протягом 6 місяців; вплив цих двох останніх термінів не звільняє державу, що повертає, від зобов'язання передати речі, в свій час зажадані.

В випадку, коли б згодом знайшлися речі в свій час не виявлені з причини неточности виконання повертаючими органами рішень Комісії, держава, що отримує, має право на поворот їй цих річей, незалежно від впливу встановлених термінів.

3. Для здійснення фактичної передачі відповідній стороні належних їй річей Комісія через відповідні урядові установи встановлює дійсне місцеперебування цих річей, їх кількість і стан згідно з всіма даними доку-

wszelkich posiadanych dokumentów, jako to: aktów odbiorczych, katalogów, inwentarzy, spisów, repertorjów, wykazów, dzienników kancelaryjnych i t. p.

W razie potrzeby Komisja może delegować do poszczególnych instytucji swoich pełnomocników, którzy łącznie z przedstawicielem danej instytucji na podstawie wyżej wspomnianych dokumentów ustalają obecność i miejsce przechowania tych przedmiotów.

Do chwili faktycznego przekazania przedmioty, podlegające oddaniu, będą zachowane w całości w miejscach ich obecnego przechowywania i bez jawnie niezbędnej potrzeby nie mogą być z nich przenoszone na inne miejsca. O każdym poszczególnym wypadku przeniesienia, spowodowanego taką koniecznością, strona interesowana ma być niezwłocznie zawiadamiana.

4. Przekazanie archiwów, wymienionych w punkcie 5 artykułu XI Traktatu Pokojowego, nastąpi według zasad następujących:

Archiwa, akta i dokumenty urzędów centralnych, ustanowionych w Rosji dla byłego Królestwa Polskiego, przekazane będą w całości Polsce wraz z dotyczącymi ich indeksami, spisami, repertorjami i t. p.

Z pośród aktów i dokumentów innych urzędów, bądź to centralnych, bądź to prowincjonalnych, czy lokalnych, będą wydane Polsce te, które dotyczą byłych okręgów administracyjnych, wchodzących w skład Państwa Polskiego lub tych części ich, które przypadają Polsce na mocy Traktatu Pokojowego. Wyjątek ustala się dla aktów i dokumentów, przechowywanych w państwowych centralnych archiwach, mających znaczenie historycznych zbiorów; z tych archiwów, na żąda-

дение этих предметов, их количество и состояние по всем имеющимся документам, как-то: приемным ведомостям, каталогам, инвентарям, описям, реперториям, спискам, перечням, канцелярским журналам и проч.

В случае необходимости, Комиссия может командировать в отдельные учреждения своих уполномоченных, которые совместно с представителем учреждения на основании вышеуказанных документов устанавливают наличие и местонахождение этих предметов.

Впредь до фактической передачи подлежащих возврату предметов, они имеют оставаться в местах их настоящего хранения и без явно неотложной необходимости не могут быть перемещаемы в другое место. О каждом частном случае перемещения, вызванном такой необходимостью, заинтересованная сторона имеет быть немедленно уведомлена.

4. Передача архивов, упомянутых в п. 5 статьи XI Мирного Договора, должна быть произведена на следующих основаниях:

Архивы, дела и документы центральных учреждений, которые были установлены в России для земель бывшего Царства Польского, передаются Польше полностью вместе с касающимися их указателями, описями, реперториями и т. д.

Из дел и документов других учреждений, как центральных, так и областных и местных будут выданы Польше те, которые касаются бывших административных округов, входящих в состав Польского Государства, или тех частей их, которые переходят к Польше в силу Мирного Договора. Исключение делается для дел и документов, находящихся в центральных государственных архивах, имеющих значение исторических хранилищ; из этих архивов, по требованию заин-

ментами, як прийомні відомости, каталоги, инвентарь, описи реперторії, списки, переліки, канцелярні журнали й ин.

На випадок потреби Комісія може командировати до окремих установ свої уповноважених, котрі разом з представником установи на підставі вищевказаних документів встановлюють присутність і місцеперебывання цих річей.

До фактичної передачі належних до повороту річей вони мають залишатися в місцях їх данного переходування і без ясно невідкладної потреби їх не може бути переміщено в друге місце. Про кожний окремий випадок переміщення, викликаного такою потребою, зацікавлена сторона має бути негайно повідомлена.

4. Передача архивів, згаданих в п. 5 артикула XI Мирного Договору, належить до переведення на таких підставах:

Архивы, акти й документи центральных установ, що були встановлені в Росії для земель колишнього Царства Польского, передаються Польщі повністю разом із показчиками, описами, реперторіями й ин., що їх торкаються.

З актів і документів інших установ, як центральных так і провінціальних і місцевих, буде видано Польщі ті, які торкаються колишніх адміністративних округ, що входять в склад Польської Держави або тих частей їх, що переходять до Польщі в силу Мирного Договору. Виняток робиться для актів і документів, що знаходяться по центральных державних архивах, які мають значіння історичних схованок; із цих архивів, після вимоги зацікавленої сторони, буде видано

nie strony zainteresowanej, będą wydane odpowiednie kopje uwierzytelnione dokumentów, wykonane na koszt strony przekazującej.

• W wypadkach podziału na mocy Traktatu Pokojowego byłych jednostek administracyjnych, stanowych, sądowych czy kościelnych będzie zachowana następująca zasada podziału ich archiwów: archiwa pozostają w byłym swoim centrum; akta, dotyczące się [mniejszych jednostek, mają być wyodrębnione i przekazane właściwej stronie, na przykład przy podziale czy to gubernji, czy też [mniejszej jednostki administracyjnej, archiwum gubernjalne, czy odpowiednie archiwum tej mniejszej jednostki, pozostaje na miejscu, a z nich wydzielają się te akta, które tyczą się każdej następnej mniejszej jednostki, a więc powiatów, gmin i innych jednostek, i przekazują się stronie, w której granice wchodzi odnośna jednostka administracyjna.

Najniższe jednostki aktowe i archiwalne, technicznie niepodzielne, a więc poszczególne tomy, zeszyty i fascykuly nie mogą być w celu podziału rozcinane, prute lub wogóle dzielone. Takie niepodzielne części przekazuje się tej stronie, do której one odnoszą się w większej swej części, z drugiej zaś części strona zainteresowana ma prawo otrzymać uwierzytelnioną kopję. Koszty wykonania kopji obciążają stronę zainteresowaną. Bez zawiadomienia drugiej strony takie tomy, zeszyty lub fascykuly nie mogą być przenoszone ani skartowane.

5. Wszystkie przekazywane według artykułu XI Traktatu Pokojowego przedmioty winny być opakowane i dostarczone do punktów granicznych zgodnie z instrukcjami Komisji. Przekazanie stronie drugiej uskutecznia się na miejscu opakowania wraz ze sporządzeniem protokołów odbiorczo-

тересованной стороны, будут выданы за счет выдающей стороны заверенные копии соответствующих документов.

В случаях раздела по Мирному Договору бывших административных, сословных, судебных и церковных единиц, применяются следующие принципы раздела их архивов: архивы остаются в своем бывшем центре; дела касающиеся меньших единиц, должны быть выделены и переданы соответственной стороне, например, при разделе как губернии, так и меньшей административной единицы, губернский архив или соответствующий архив той меньшей единицы остается на месте, а из них выделяются те дела, которые касаются каждой следующей меньшей единицы, т. е. уездов, волостей и других единиц, и передаются стороне, в границы которой входит соответствующая административная единица.

Мелкие единицы делопроизводства и архивов, технически неудободелимые, как то: отдельные томы или тетради дел и вязки не могут быть, с целью раздела, разрываемы, распарываемы или вообще расчленяемы. Такие неудободелимые части передаются той стороне, к которой они относятся в большей своей части, а с другой их части заинтересованная сторона имеет право получить за свидетельствованную копию. Расходы по снятию копии производятся за счет заинтересованной стороны. Без уведомления другой стороны такие томы, тетради или вязки не могут быть уничтожаемы или перемещаемы.

5. Все передаваемые по статье XI Мирного Договора предметы должны быть упакованы и доставлены к пограничным пунктам по инструк-

на рахунок стороны; що видає завірені копії відповідних документів.

В випадках поділу згідно з Мирним Договором колишніх адміністративних, станових, судових і церковних одиниць, вживаються такі принципи поділу їх архивів; архиви залишаються в своїм колишньому центрі; акти, що торкаються менших одиниць, повинні бути відокремлені й передані до відповідної сторони, наприклад, при поділі як губернії, так меншої адміністративної одиниці, залишається на місці, а з них відокремлюється ті акти, які торкаються кожної дальшої меншої одиниці, цеб-то повітів, волостей і інших одиниць, і передається стороні, в межі котрої входить відповідна адміністративна одиниця.

Дрібні одиниці діловодства й архивів, що технічно незручні до поділу, як окремі томи або зшитки актів і звязки не можуть бути з метою поділу розірвані, розפורені або взагалі розділені. Такі незручні до поділу часті передаються тій стороні, до якої вони стосуються в більшій своїй частині, а з другої їх частини зацікавлена сторона має право одержати посвідчену копію. Видатки в справі відбитки копії переводяться на рахунок зацікавленої сторони. Без повідомлення другої сторони такі томи, зшитки й звязки не можуть бути ні знищені, ні переміщені.

5. Всі речі, що передаються згідно з артикулом XI Мирного Договору, повинні бути упаковані й доставлені до приграничних пунктів згідно

dawczych w dwu egzemplarzach. W celu zabezpieczenia całości przewożonego mienia od miejsca przechowywania do punktów granicznych Komisja winna przedsięwziąć odpowiednie środki.

Na punktach granicznych dokonywa się sprawdzenie pak (całość opakowania, pieczęci i t. p.) i spisuje się akt odpowiedni. W wypadkach naruszenia opakowania lub pieczęci może być dokonane sprawdzenie zawartości. Po przekazaniu transportu na punktach granicznych odpowiedzialność za całość jego przechodzi na państwo odbierające.

6. Dalsze szczegóły wykonania artykułu XI Traktatu Pokojowego oraz instrukcji niniejszej określi sama Komisja.

циям Комиссии. Сдача другой стороне производится в месте упаковки с составлением приемно-сдаточных протоколов в двух экземплярах. Для обеспечения целости перевозимого имущества от места хранения до пограничных пунктов Комиссией должны быть приняты соответствующие меры.

В пограничных пунктах производится осмотр ящиков (целости упаковки, печатей и т. п.) и составляется соответствующий акт. В случаях повреждения упаковки или печатей может быть произведена проверка содержимого. После сдачи транспортного имущества на пограничных пунктах ответственность за целостность несет принимающее государство.

6. Дальнейшие подробности выполнения статьи XI Мирного Договора и настоящей Инструкции должны быть определены самой Комиссией.

з інструкціями Комісії. Здача другій стороні переводиться на місці упаковки зі складенням прийомно-сдаточних протоколів у двох примірниках. Для забезпечення цілості майна, що перевозиться, від місця переховування до приграничних пунктів Комісія повинна вжити відповідних заходів.

В приграничних пунктах переводиться перегляд ящиків (цілості упаковки, печаток і ин.) і складається відповідний акт. В випадках пошкодження упаковки або печаток може бути переведено перевірку укладеного. Після здачі транспорту на приграничних пунктах відповідальність за цілість несе держава, що приймає.

6. Дальші деталі виконання артикулу XI Мирного Договору й цієї Інструкції належить означити самій Комісії.

Załącznik № 4.
do Traktatu Pokojowego.

D z i a ł I.

1. W myśl punktu 1 artykułu XIV Traktatu Pokojowego Rosja i Ukraina zwracają Polsce w naturze lub w ekwiwalencie ogółem 300 parowozów, 260 wagonów osobowych i 8100 wagonów towarowych, poza taborem szerokotorowym, znajdującym się obecnie w Polsce i pochodzącym z rosyjsko-ukraińskiej sieci, w ilości 255 parowozów, 435 wagonów osobowych i 8859 wagonów towarowych.

Ogólna wartość zwracanego taboru zostaje ustalona w sumie 13.149.000 rubli złotych.

Ogólna wartość zwracanego w naturze lub w ekwiwalencie pozostałego, poza taborem, mienia kolejowego określa się sumą 5.096.000 rubli złotych.

2. Z wyżej wymienionego mienia kolejowego Rosja i Ukraina zobowiązują się zwrócić Polsce w naturze:

- a) Tabor kolei szerokości ogólnoeuropejskiej, znajdujący się na rosyjsko-ukraińskiej sieci i nie przerobiony na szerokotorowy, z wyłączeniem jednostek, wycofanych już z inwentarza lub nie nadających się do naprawy z powodu zupełnego ich zniszczenia.
- b) Inne, poza taborem, mienie kolejowe, wskazane przez Mieszana Komisję Reewakuacyjną na podstawie informacji polskiego Ministerstwa Kolei Żelaznych, uzupełnionych danymi rosyjskiego Lu-

Приложение № 4
к Мирному Договору.

Додаток ч. 4
до Мирowego Договору.

Отдел I.

1. Согласно пункта I статьи XIV Мирного Договора Россия и Украина возвращают Польше в натуре или в эквиваленте в общем 300 паровозов, 260 пассажирских вагонов и 8100 товарных вагонов, сверх имеющегося в настоящее время в Польше ширококолейного подвижного состава с российско-украинской сети, в количестве: паровозов 255, пассажирских вагонов 435 и товарных вагонов 8859.

Общая стоимость этого возвращаемого подвижного состава определяется суммой 13,149,000 золотых рублей.

Общая стоимость прочего, кроме подвижного состава, железнодорожного имущества, возвращаемого в натуре или в эквиваленте, определяется суммой 5,096,000 золотых рублей.

2. Из вышепоименованного железнодорожного имущества Россия и Украина обязуются возвратить Польше в натуре:

- a) Подвижной состав общеевропейской колеи, находящийся на российско-украинской сети и не переделанный на широкую колею, за исключением единиц, уже изъятых из инвентаря или не поддающихся ремонту вследствие полного их разрушения.
- b) Прочее, кроме подвижного состава, железнодорожное имущество, указанное Смешанною Реевакуационною Коммиссиею на основании справок Министерства Железных Дорог Польши, пополненных данными

Розділ I.

1. Згідно з пунктом 1 артикула XIV Мирowego Договору Україна й Росія повертають Польщі натурою або еквівалентом загалом 300 паровозів, 260 пасажирських вагонів і 8100 товарних вагонів, зверх ширококолейного рухомого складу з україно-російської сітки, що мається тепер в Польщі, в кількості паровозів 255, пасажирських вагонів 435 і товарних вагонів 8859.

Загальна вартість цього рухомого складу, що повертається, означається сумою 13,149,000 золотих рублів.

Загальна вартість иншого, крім рухомого складу, залізничного майна, що повертається натурою або еквівалентом, означається сумою 5,096,000 золотих рублів.

2. З вищенаведеного залізничного майна Україна й Росія обов'язуються повернути Польщі натурою:

- a) Рухомий склад загальноєвропейської колії, що знаходиться на україно-російській сітці й не перебудований на широку колію, за винятком одиниць, вже усунутих з інвентаря, або тих, що не піддаються ремонту з причини повної їх руйни.
- b) Инше, крім рухомого складу, залізничне майно, вказане Мішанною Реевакуаційною Комісією на підставі справок Міністерства Залізниць Польщі, поповнених даними Народнього Комисаріяту Шляхів Ко-

dowego Komisarjatu Komunikacji, o ile Polska zechce mieć zwrócone sobie to mienie i o ile Rosja i Ukraina uznają za możliwe dla siebie je zwrócić.

- Archiwa, rysunki i modele kolei, które przeszły do Polski, o ile te objekty przechowały się i nie są potrzebne Rosji i Ukrainie. W razie niemożności wydania oryginału dokumentu lub rysunku, Polska ma prawo otrzymania ich kopji na swój rachunek.

3. Wartość taboru, zwracanego w naturze, będzie ustalona według zasad podanych niżej i odliczona od sumy, wskazanej w drugim ustępie punktu 1 Działu I Załącznika niniejszego:

- a) Obliczenie wartości taboru, zwracanego w naturze, [uskutecznia się dla każdej jednorodnej grupy osobno, niezależnie od ilości jednostek w niej zawartych, w ten sam sposób, w jaki obliczono ogólną wartość tego rodzaju taboru (punkt 1 Działu II Załącznika niniejszego).
- b) Ilość taboru, wymagającego naprawy, nie powinna przekraczać następujących norm w całej ilości zwracanego taboru: 50% dla parowozów, 35% dla wagonów osobowych i 20% dla wagonów towarowych.

W razie przekroczenia wyżej wymienionych norm zużycia i uszkodzeń taboru, ten ostatni, na życzenie Rosji i Ukrainy, może być doprowadzony do należytego stanu ich środkami i na ich koszt, w terminach, wskazanych w punkcie 3 Działu II Załącznika niniejszego.

- (c) Za przekroczenie w taborze, zwracanym w naturze, norm zużycia i uszkodzeń tegoż, wskazanych pod literą b punktu niniejszego,

Народного Комиссариата Путей Сообщения России, поскольку Польша пожелает его получить и поскольку Россия и Украина сочтут возможным его отдать.

- с) Архивы, чертежи и модели железных дорог, отошедших к Польше, поскольку таковые сохранились и не нужны в России и Украине. В случае невозможности выдачи подлинника документа или чертежа за Польшей признается право получения за свой счет копии с них.

3. Стоимость подвижного состава, возвращаемого в натуре, будет исчислена на нижеследующих основаниях и вычтена из суммы, указанной во втором абзаце пункта 1 отдела I настоящего Приложения:

- а) Исчисление стоимости подвижного состава, возвращаемого в натуре, производится по каждой однородной группе отдельно, независимо от числа единиц в ней, тем же способом, каким исчислена общая стоимость соответствующего рода подвижного состава (пункт I Отдела II настоящего Приложения).

- б) Количество подвижного состава, требующего ремонта, не должно превышать следующих норм от всего возвращаемого количества: 50% для паровозов, 35% для пассажирских вагонов и 20% для товарных вагонов.

При превышении установленных норм неисправности подвижного состава, последний может быть при желании России и Украины приведен в надлежащее состояние их средствами и за их счет в сроки, указанные в пункте 3 Отдела II настоящего Приложения.

- с) Превышение в реэвакуируемом в натуре подвижном составе норм, указанных под литерой *b* настоящего пункта, Россия

муникації Росії, оскільки Польща забажає його одержати й оскільки Україна й Росія знайдуть можливим його повернути.

- с) Архиви, рисунки й моделі залізниць, що відійшли до Польщі, оскільки вони збереглися й не потрібні на Україні і в Росії. В випадку неможливості видачі оригіналу документа чи рисунку, за Польщею визнається право одержання на свій рахунок копії з них.

3. Вартість рухомого складу, що повертається натурою, буде означено на нижеслідуючих підставах й одлічено від суми, вказаної в другім абзаці пункту 1 Розділу I цього Додатку:

- а) Вирахування вартости рухомого складу, що повертається натурою, переводиться по кожній однородній групі окремо, незалежно від числа одиниць в ній, тим самим способом, яким вирахована загальна вартість відповідного роду рухомого складу (пункт 1 Розділу II цього Договору).

- б) Кількість рухомого складу, що потребує ремонту, не повинна перевищувати слідуючих норм усієї кількості, що повертається: 50% для паровозів, 35% для пасажирських вагонів і 20% для товарних вагонів.

При перевищенні встановлених норм пошкодження рухомого складу, останній може бути при бажанні України й Росії полагоджений їх засобами й на їх рахунок в термини, вказані в пункті 3 Розділу II цього Додатку.

- с) Перевищення норм в рухомім складі, що повертається натурою, вказаних за літерою *b* цього пункту, Україна й Росія

Rosja i Ukraina płacą Polsce, według cen, wskazanych w punkcie 4 Działu II Załącznika niniejszego. Za doprowadzenie zwracanego Polsce taboru przez naprawę tegoż w Rosji i Ukrainie do stanu, przewyższającego normy, wskazane pod literą b punktu niniejszego, Polska zwraca Rosji i Ukrainie koszt tej naprawy według tychże cen.

4. Wartość innego, poza taborem, mienia kolejowego, zwróconego Polsce w naturze, będzie określona przez Mieszana Komisję Reewakuacyjną na podstawie przedwojennych cen inwentarzowych. Wartość ta będzie odliczona od sumy, ustalonej w ustępie trzecim punktu 1 Działu I Załącznika niniejszego.

Dział II.

1. Wartość zwracanego taboru szacuje się w następujący sposób:

a) parowozów — według następującej formuły:

$$x = \frac{m}{A} \cdot (A - B) + n$$

gdzie x oznacza poszukiwaną średnią wartość parowozu,

A — przeciętny prekluzyjny wiek parowozów, wycofywanych z inwentarza, przyjmowany w wysokości 39,5 lat,

B — średni wiek parowozu w dniu 1 stycznia 1921 roku,

m — wartość początkową parowozu według inwentarza,

n — wartość materiałów, otrzymywanych z parowozu po rozbiorce, równą 15% jego ceny inwentarzowej;

b) wagonów osobowych — w wysokości 65% ich ceny inwentarzowej;

c) wagonów towarowych — w wysokości 70% ich ceny inwentarzowej.

и Украина оплачивают Польше по ценам, указанным в пункте 4 Отдела II настоящего Приложения. При приведении подвижного состава, возвращаемого Польше, путем ремонта его в России и Украине, в лучшее состояние против норм, указанных под литерой *b* настоящего пункта, Польша возмещает России и Украине стоимость такого ремонта по этим же ценам.

4. Стоимость прочего, кроме подвижного состава, железнодорожного имущества, возвращаемого Польше в натуре, будет определена Смешанной Реевакуационной Комиссией на основании довоенных инвентарных цен. Стоимость эта будет вычтена из суммы, определенной третьим абзацем пункта 1 Отдела I настоящего Приложения.

Отдел II.

1. Стоимость реевакуируемого подвижного состава определяется следующим образом:

a) паровозов—согласно нижеследующей формуле:

$$x = \frac{m}{A} \cdot (A - B) + n$$

где *x* есть искомая стоимость паровоза,

A —средний предельный срок службы паровозов, исключаемых из инвентаря, принимаемый в размере 39,5 лет,

B —средний возраст паровозов на 1 января 1921 года,

m —первоначальная инвентарная стоимость паровоза,

n — стоимость материалов, получающихся после разборки паровоза, в размере 15% от инвентарной его стоимости;

b) пассажирских вагонов—в размере 65% инвентарной их цены;

c) товарных вагонов—в размере 70% инвентарной их цены.

виплачують Польщі по ціні, вказаній в пункті 4 Розділу II цього Dodatku. При полагодженні рухомого складу, що повертається Польщі, шляхом ремонту його на Україні і в Росії, порівнюючи з нормами, вказаними за літерою *b* цього пункту, Польша відшкодовує Україні й Росії вартість такого ремонту по цій самій ціні.

4. Вартість іншого, крім рухомого складу, залізничного майна, що повертається Польщі натурою, буде означено Мішаною Реевакуаційною Комісією на підставі довоєнних інвентарних цін. Вартість цю буде одлічено від суми, означеної третім абзацем пункту I Розділу I цього Dodatku.

Розділ II.

1. Вартість рухомого складу, що повертається, означається таким чином:

a) паровозів — згідно з нижеслідуючою формулою:

$$x = \frac{m}{A} \cdot (A - B) + n$$

де *x* є шукана вартість паровозу,

A — середній крайній термін служби паровозів, що виключаються з інвентаря, який береться в розмірі 39,5 років,

B — середній вік паровозів на 1 січня 1921 року,

m — первісна інвентарна вартість паровозу,

n — вартість матеріалів, що одержуються після розібрання паровозу, в розмірі 15% з інвентарної його вартости;

b) пасажирських вагонів — в розмірі 65% з інвентарної їх ціни;

c) товарних вагонів — в розмірі 70% з інвентарної їх ціни.

2. Stosunek ilościowy poszczególnych kategorii napraw w zwracanym taborze chorym nie powinien przekraczać norm następujących:

a) w parowozach:

wymagających naprawy głównej	30%
„ „ połączonej z podnoszeniem parowozu	30%
„ „ bieżącej	40%

b) w wagonach osobowych:

wymagających naprawy głównej	35%
„ „ średniej	35%
„ „ bieżącej	30%

c) w wagonach towarowych:

wymagających rewizji perjodycznej lub naprawy głównej (wyłączając odbudowę)	60%
wymagających naprawy bieżącej	40%

Tabor, wymagający naprawy przypadkowej, w zależności od rodzaju uszkodzeń zalicza się do tej lub innej kategorii.

3. Dla naprawy zwracanego taboru w warsztatach Rosji i Ukrainy ustanawia się następujące terminy, licząc od dnia podpisania protokołu oględzin:

a) parowozów:

wymagających naprawy głównej	10 miesięcy
„ „ połączonej z podnoszeniem parowozu	3 miesiące
„ „ bieżącej	10 dni

b) wagonów osobowych:

wymagających naprawy głównej	8 miesięcy
„ „ średniej	4 miesiące
„ „ bieżącej	10 dni

c) wagonów towarowych:

wymagających rewizji perjodycznej lub naprawy

2. Соотношение количества отдельных категорий ремонта в возвращаемом больном подвижном составе не должно превышать следующих норм:

- a) паровозы:
требующие капитального ремонта	30%
требующие ремонта, соединенного с под'емкой	30%
требующие текущего ремонта	40%
- b) пассажирские вагоны:
требующие капитального ремонта	35%
требующие среднего ремонта	35%
требующие текущего ремонта	30%
- c) товарные вагоны:
требующие конвенционного осмотра либо капитального ремонта (кроме возобновления)	60%
требующие текущего ремонта	40%

Подвижной состав, требующий случайного ремонта, в зависимости от рода повреждения причисляется к той или другой категории.

3. Для ремонта возвращаемого подвижного состава в мастерских России и Украины устанавливаются следующие сроки, считая со дня подписания протокола осмотра:

- a) паровозы:
требующие капитального ремонта	10 месяцев
требующие ремонта, соединенного с под'емкой	3 месяца
требующие текущего ремонта	10 дней
- b) пассажирские вагоны:
требующие капитального ремонта	8 месяцев
требующие среднего ремонта	4 месяца
требующего текущего ремонта	10 дней
- c) товарные вагоны:
требующие конвенционного ос-	

2. Співвідношення кількості окремих категорій ремонту в хорім рухомім складі, що повертається, не повинно перевищувати слідуючих норм:

- a) паровози:
потрібуючі капитального ремонту	30%
потрібуючі ремонту разом з підйомкою	30%
потрібуючі біжучого ремонту	40%
- b) пасажирські вагони:
потрібуючі капитального ремонту	35%
потрібуючі середнього ремонту	35%
потрібуючі біжучого ремонту	30%
- c) товарні вагони:
потрібуючі конвенційного перегляду або капитального ремонту (крім повновлення)	60%
потрібуючі біжучого ремонту	40%

Рухомий склад, потрібує випадкового ремонту, в залежності від роду пошкодження зараховується до тої чи другої категорії.

3. Для ремонту рухомого складу, що повертається, в майстернях України й Росії встановлюються слідуючі термини, рахуючи з дня підписання протоколу перегляду:

- a) паровози:
потрібуючі капитального ремонту	10 місяців
потрібуючі ремонту, сполученого з підйомкою	3 місяці
потрібуючі біжучого ремонту	10 днів.
- b) пасажирські вагони:
потрібуючі капитального ремонту	8 місяців
потрібуючі середнього ремонту	4 місяці
потрібуючі біжучого ремонту	10 днів.
- c) товарні вагони:
потрібуючі конвенційного перегля-	

głównej (wyłączając odbudowę) 3 miesiące
wymagających naprawy bieżącej 10 dni

4. Koszta napraw różnych kategorii określają się jak następuje:

a) parowozów:

wymagających naprawy głównej—24% ich ceny inwentarzowej
" " połączonej z podnoszeniem parowozu—
3% ich ceny inwentarzowej
" " bieżącej — 20 rubli złotych

b) wagonów osobowych:

wymagających naprawy głównej — 24% ich ceny inwentarzowej
" " średniej — 14% „ „ „
" " bieżącej — 10 rubli złotych

c) wagonów towarowych:

wymagających rewizji perorydycznych lub naprawy głównej (wyłączając odbudowę)—7,5% ich ceny inwentarzowej
wymagających naprawy bieżącej—6 rubli złotych.

Tabor, wymagający naprawy przypadkowej, zalicza się do odpowiedniej kategorii albo szacuje się osobno według cen z roku 1914.

5. Za brak w parowozach, zwracanych Polsce, części wyjątkowo dużych (zestawy kół, cylindry i t. p.) i za masowy brak części drobnych (narzędzia, armatura i inne) Rosja i Ukraina uiszczają Polsce koszt tych części w tym rozmiarze, w jakim ogólna ich wartość, według cen z roku 1914, będzie przekraczała 5% ogólnego kosztu naprawy wszystkich parowozów, zwracanych w naturze.

мотра либо капитального ремонта (кроме возобновления). . . . 3 месяца
 требующие текущего ремонта . 10 дней

4. Стоимость разных видов ремонта определяется следующим образом:

- a) паровозы:
 требующие капитального ремонта — 24% от инвент. их цены
 требующие ремонта, соединенного с подъемкой — 3% от инвентарной их цены
 требующие текущего ремонта — 20 золотых рублей.
- b) пассажирские вагоны:
 требующие капитального ремонта — 24% от инвентарной их цены
 требующие среднего ремонта — 14% от инвентарной их цены
 требующие текущего ремонта 10 золотых рублей.
- c) товарные вагоны:
 требующие конвенционного осмотра либо капитального ремонта (кроме возобновления) — 7,5% от инвентарной их цены
 требующие текущего ремонта — 6 золотых рублей.

Подвижной состав, требующий случайного ремонта, зачисляется в соответствующую категорию или же расценивается отдельно по ценам 1914 года.

5. За недостачу в возвращаемых в Польшу паровозах исключительно крупных частей (скаты, цилиндры и т. п.) и массовое отсутствие мелких частей (паровозный инструмент, арматура и прочее) Россия и Украина возмещают Польше стоимость таких частей в том размере, в каком общая стоимость их по ценам 1914 года будет превышать 5% от общей стоимости ремонта всех возвращаемых в натуре паровозов.

ду або капитального ремонту (крім поновлення) . . . 3 місяці
 потрібуючі біжучого ремонту . 10 днів.

4. Вартість різних родів ремонту означається таким чином:

- a) паровози:
 потрібуючі капитального ремонту — 24% з інвентарної їх ціни
 потрібуючі ремонту, сполученого з підйомкою — 3% з інвентарної їх ціни
 потрібуючі біжучого ремонту — 20 золотих рублів.
- b) пассажирські вагони:
 потрібуючі капитального ремонту — 24% з інвентарної їх ціни
 потрібуючі середнього ремонту — 14% з інвентарної їх ціни
 потрібуючі біжучого ремонту 10 золотих рублів.
- c) товарні вагони:
 потрібуючі конвенційного перегляду або капитального ремонту (крім поновлення) — 7,5% з інвентарної їх ціни
 потрібуючі біжучого ремонту — 6 золотих рублів.

Рухомий склад, що потребує випадкового ремонту, зараховується до відповідної категорії або розцінюється окремо по ціні 1914 року.

5. За недостачу в паровозах, що повертаються до Польщі, виїмково великих частей (скати, циліндри й ин.) й масову відсутність дрібних частей (паровозний інструмент, арматура й ин.), Україна й Росія відшкодовують на користь Польщі вартість таких річей в тій розмірі, в якій загальна вартість їх по цінах 1914 року буде перевищувати 5% з загальної вартости ремонту всіх паровозів, що повертаються натурою.

6. Koszt zużycia taboru szerokotorowego, zwracanego Polsce w ekwiwalencji, określa się na sumę 120.000 rubli złotych i koszt ten winien być odliczony od sumy, wskazanej w ustępie drugim punktu 1 Działu I Załącznika niniejszego.

D z i a ł III.

1. Wszystkie powyższe pozycje, wyliczone w rublach złotych, należy podwyższyć o 60% z tytułu obniżenia się siły nabywczej złota.

2. Tabor, zwracany w naturze, gromadzi się grupami z danego okręgu w pewnych punktach, gdzie jest oglądany przez pełnomocników Mieszanej Komisji Reewakuacyjnej w tym porządku, w jakim będzie to uznane przez nich za niezbędne, bez szczególnych utrudnień dla miejscowych warsztatów. Komisja kwalifikuje ostatecznie tabor do pewnej kategorii naprawy, szacuje koszt jego naprawy według cen z roku 1914, w razie gdy to okaże się potrzebnem, i sporządza protokół odbiorczy, w którym oznacza kategorie i koszt naprawy oraz koszt brakujących części. Po uskutecznieniu tych czynności jednostki przyjęte kieruje się do pogranicznych punktów zdawczych. W tych punktach powtórnych oględzin nie dokonywa się, tylko porównywuje się stan tych jednostek ze stanem ich, zaznaczonym w protokole odbiorczym.

3. Tabor, zwracany Polsce, winien być w zasadzie wysyłany do punktów pogranicznych jednocześnie z niezbędnymi częściami ruchowymi tak, aby tam mógł być postawiony na szynach. Nie dotyczy to wypadku, gdy części ruchowe — po sprawdzeniu przez miejscową administrację kolejową wskazówek polskiej części Mieszanej Komisji Reewakuacyjnej co do miejsca

6. Стоимость износа ширококолейного подвижного состава, возмещаемого Польше в эквиваленте, определяется в 120,000 золотых рублей и стоимость эта должна быть вычтена из суммы, указанной во втором абзаце пункта 1 Отдела 1 настоящего Приложения.

Отдел III.

1. По всем вышеуказанным пунктам расчета сумма, исчисленная в золотых рублях, должна быть увеличена на 60%, ввиду падения покупательной силы золота.

2. Подвижной состав, возвращаемый в натуре, собирается группами с данного района в отдельных пунктах, где он осматривается уполномоченными Смешанной Реевакуационной Комиссии таким порядком, каким это им будет признано необходимым, но без особых затруднений для местных мастерских. Комиссия относит окончательно подвижной состав к определенной категории ремонта, производит расценку ремонта по ценам 1914 года в случаях, когда это окажется нужным, и составляет приемочный акт, в котором отмечает категорию и стоимость ремонта, а равно и стоимость отсутствующих частей. По окончании этих действий принятые единицы направляются на передаточные пограничные пункты. На означенных пунктах вторичного освидетельствования не производится, а сличается лишь состояние этих единиц с состоянием, указанным в приемочном акте.

3. Подвижной состав, возвращаемый Польше, должен быть, как правило, высылаем на пограничные пункты одновременно с необходимыми ходовыми частями с тем, чтобы он там мог быть поставлен на рельсы. Это не относится до случаев, когда ходовые части после проверки местной железнодорожной администрацией указаний польской части Смешанной Реевакуационной Комиссии о местонахождении этих частей, окажутся,

6. Вартість зношення ширококолейного рухомого складу, що відшкодовується на користь Польщі еквівалентом, означається в 120,000 золотих рублів і вартість ця повинна бути одлічена від суми, вказаної в другим абзаці пункту 1 Розділу I цього Додатку.

Розділ III.

1. По всім вищевказаним пунктам розрахунок вирахований в золотих рублях належить підвищити на 60% падіння купівельної сили золота.

2. Рухомий склад, що повертається натурою, збирається групами з данного району, в окремих пунктах, де він оглядається уповноваженими Мішаної Реевакуаційної Комісії так, як це буде ними визнано потрібним, але без особливих труднощів для місцевих майстерень. Комісія відносить остаточно рухомий склад до певної категорії ремонту, робить розцінку ремонту по цінах 1914 року в випадках, коли це стане потрібним, і складає прийомочний акт, в котрім одмічає категорію й вартість ремонту, рівно-ж і вартість частей, яких бракує. Після закінчення цього прийняті одиниці відряджуються до передаточних приграничних пунктів. На означених пунктах другого огляду не робиться, а зрівнюється лише стан цих одиниць зі станом, указаним в прийомочнім акті.

3. Рухомий склад, що повертається Польщі повинен висилатися, як правило, до приграничних пунктів разом з потрібними ходовими частинами з тим, щоб його там можна було поставити на рельси. Це не стосується до випадків, коли ходові частини після перевірки місцевою залізничною адміністрацією вказівок польської частини Мішаної Реевакуаційної Комісії про місцеперебування цих частей, будуть, по означенню украї-

znajdowania się tych części — okażą się, według orzeczenia rosyjsko-ukraińskiej części tej Komisji, zagubionymi, i gdy zatem tabor będzie zwracać się bez tych części.

4. Obrachunki, wynikające z powodu stanu zwracanego taboru, ustala się w ostatecznej sumie, nie zaś częściowo w miarę zwrotu tegoż.

Dział IV.

Tabor i inne mienie polskich kolei prywatnych, jak również tabor, należący do polskich osób prywatnych, fizycznych i prawnych, ewakuowane z terytorjum Polski do Rosji lub Ukrainy, nie podpadają pod postanowienia artykułu XIV i Załącznika niniejszego, lecz będą reewakuowane na zasadach, ustalonych w artykule XV Traktatu Pokojowego.

по определению российско-украинской части этой Комиссии, утерянными и когда, следовательно, подвижной состав будет возвращаться без этих частей.

4. Расчеты, вытекающие из состояния возвращаемого подвижного состава, устанавливаются по окончательному итогу, а не частично по мере возвращения такового состава.

Отдел IV.

Подвижной состав и прочее железнодорожное имущество частных железных дорог Польши, а также подвижной состав, принадлежащий польским частным лицам юридическим и физическим, эвакуированные с территории Польши в Россию или Украину, под постановления статьи XIV Мирного Договора и настоящего Приложения к нему не подпадают, но реэвакуируются на основаниях, установленных статьей XV Мирного Договора.

но-російської частини цієї Комісії, втрачені і коли, значить, рухомий склад буде повертатися без цих частей.

4. Розрахунки, які випливають із стану рухомого складу, що повертається, встановлюються згідно з остаточним підсумком, але не частково в міру повороту цього складу.

Розділ IV.

Рухомий склад й інше залізничне майно приватних залізниць Польщі, а також рухомий склад, що належить польським особам приватним правним і фізичним, евакуовані з території Польщі на Україну або до Росії постанові артикула XIV Мирного Договору й цього Додатку до нього не підлягають, але повертаються на підставах, встановлених артикулом XV Мирного Договору.

Załącznik № 5
do Traktatu Pokojowego.

PROTOKOŁ DODATKOWY

do artykułu II

TRAKTATU POKOJU

między Polską a Rosją i Ukrainą.

W uzupełnieniu i wyjaśnieniu artykułu II Traktatu Pokojowego obie układające się strony postanawiają co następuje:

1. Wzajemne zobowiązanie stron co do prawa swobodnej żeglugi i spławu oraz korzystania z drogi holowniczej na pogranicznej części rzeki Dźwiny (zachodniej) wchodzi w życie z chwilą podpisania Traktatu Pokojowego.

2. Takich samych praw udziela Polska Rosji, Ukrainie i Białorusi na odcinku rzeki Dźwiny, będącej granicą między Polską a Łotwą.

3. Wykonywanie na pogranicznych i sąsiednich odcinkach rzek robót regulacyjnych i hydrotechnicznych, albo wznoszenie budowli, mogących mieć wpływ na pogorszenie warunków żeglowności na rzekach strony drugiej, nie jest dozwolone bez specjalnego porozumienia z drugą zainteresowaną stroną. To samo dotyczy budowli, które wywołują spiętrzenie wody, rozciągające się poza granicę państwa.

4. W wypadkach utworzenia się w korycie rzeki na pogranicznym lub stanowiącym drogę wzajemnej używalności odcinku naturalnych przeszkód, utrudniających żeglugę i spław albo swobodny odpływ wód, obydwie strony, zobowiązują się, na żądanie jednego z układających się państw,

Приложение № 5
к Мирному Договору.

Додаток ч. 5
до Мирowego Договору.

ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ

к статье II

МИРНОГО ДОГОВОРА

между Россией и Украиной с одной
стороны и Польшей с другой.

В разъяснение и дополнение статьи II Мирного Договора обе договаривающиеся стороны постановляют нижеследующее;

1. Обязательство сторон предоставить друг другу право свободного судоходства и сплава с правом пользования бечевником на пограничном участке реки Западной Двины вступает в силу с момента подписания Мирного Договора.

2. Эти же права Польша предоставляет России, Украине и Белоруссии и в отношении участка реки Западной Двины, являющегося границей между Польшей и Латвией.

3. Производство на пограничных или соседних участках рек выправительных и гидротехнических работ или сооружений, могущих повлечь за собой ухудшение судоходных условий рек на территории другой стороны, — не допускается без особого на то соглашения с другой заинтересованной стороной. То же относится к сооружениям, кои дают искусственный подпор воды, распространяющийся за государственную границу.

4. В случае образования в русле реки, на пограничном или составляющем судоходный путь обоюдного пользования участке, естественных преград, затрудняющих судоходство и сплав или свободный проток воды, обе стороны обязуются, по требованию одного из договаривающихся го-

ДОДАТКОВЫЙ ПРОТОКОЛ

до артикула II

МИРОВОГО ДОГОВОРУ

між Україною і Росією з одної сторони й Польщею з другої.

В доповнення й пояснення артикула II Мирowego Договору обидві укладаючі Договір сторони ухваляють нижчелідуєче:

1. Зобов'язання сторін надати одна другій право вільної плавби й сплаву з правом користування бичевником на приграничний ділянці ріки Західної Двини увіходить в силу з менту підписання Мирowego Договору.

2. Ці самі права Польша надає Україні й Білорусі й щодо ділянки ріки Західної Двини, що є границею між Польщею і Латвією.

3. Переведення на приграничних або сусідніх ділянках рік виправних або гидротехничних работ або будівель, що можуть потягти за собою погіршення плавних умов рік на території другої сторони — не допускається без окремої на те угоди з другою зацікавленою стороною. Те саме стосується до будівель, які дають штучний напор води, що разливається за державну границю.

4. В випадку створення в річищі ріки, на приграничній або тій ділянці, що становить плавний шлях обонільного користування, природніх перешкод, що утрудняють плавбу й сплав або вільне протікання води, обидві сторони обов'язуються, після вімоги одної з укладаючих Договір держав,

usuwać te przeszkody, przyczem ustalanie spowodowanych przez to kosztów i rozdział ich pomiędzy strony zainteresowane określa się w drodze wspólnego uprzedniego porozumienia.

5. Sprawy obwałowania rzek granicznych będą przedmiotem wspólnego porozumienia.

6. Na odcinkach rzek, stanowiących wspólną granicę, układające się strony mają prawo wprowadzania do nich kanałów osuszających, o ile to nie przyniesie szkody stronie drugiej.

Protokół niniejszy stanowi część składową Traktatu Pokojowego, (posiada na równi z nim moc obowiązującą i wchodzi w życie z chwilą podpisania Traktatu Pokojowego.

Na dowód czego pełnomocnicy obu stron Protokół niniejszy własnoręcznie podpisali.

Ryga, dnia 18 marca 1921 roku.

(L. S.) JAN DĄBSKI.

(L. S.) STANISŁAW KAUZIK.

(L. S.) EDWARD LECHOWICZ.

(L. S.) HENRYK STRASBURGER.

(L. S.) LEON WASILEWSKI.

(L. S.) А. ЮФФЕ.

(L. S.) ГАНЕЦКИЙ.

(L. S.) Э. КВИРИНГ.

(L. S.) Ю. КОЦЮБИНСКИЙ.

(L. S.) ОБОЛЕНСКИЙ.

сударств, удалять эти преграды, причем определение связанных с этим расходов и разверстание таковых между заинтересованными сторонами происходит по предварительному между ними соглашению.

5. Вопросы по обвалованию пограничных рек будут предметом обоюдного соглашения.

6. В участки рек, составляющих общую границу, договаривающимся сторонам разрешается вывод осушительных каналов, поскольку это не принесет вреда другой стороне.

Настоящий Протокол является составной частью Мирного Договора, имеет наравне с ним обязательную силу и вступает в действие с момента подписания Мирного Договора.

В удостоверение сего уполномоченные договаривающихся сторон собственноручно подписали настоящий протокол.

г. РИГА, марта 18 дня 1921 года.

усувати ці перешкоди, при чому визначення зв'язаних з цим видатків і розпаювання їх між зацікавленими сторонами відбувається після попередньої між ними угоди.

5. Питання в справі обваловання приграничних рік будуть предметом обопільної угоди.

6. В ділянках рік, що становлять спільну границу, укладаючим Договором сторонам дозволяється вивод висувувальних каналів, оскільки це не пошкодить другій стороні.

Цей протокол є складовою частиною Мирного Договору, має наравне з ним обов'язкову силу й увіходить в силу з моменту підписання Мирного Договору.

В засвідчення цього уповноважені укладаючих Договорів сторін власноручно підписали цей протокол.

РИГА, березня 18 дня 1921 року.

Zaznajomiwszy się z postanowieniami pomienionego Traktatu Pokoju i w myśl upoważnienia, uchwalonego przez Sejm ustawą z dnia 15 kwietnia 1921 roku rzeczony Traktat Pokoju ratyfikuję i oświadczam, że będzie on ściśle wykonywany.

Na dowód czego niniejszy akt ratyfikacyjny został podpisany i opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Działo się w Warszawie dnia szesnastego kwietnia roku tysięcznego dziewięćsetnego dwudziestego pierwszego.

J. Piłsudski

Minister Spraw Zagranicznych:

E. Sapieha

WSCHODNIA GRANICA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

USTALONA PRZEZ TRAKTAT POKOJOWY Z ROS. SOC. FEDER.
REPUBLIKĄ RAD I UKRAIŃSKĄ SOC. REPUBLIKĄ RAD,
PODPISANY D. 18 MARCA 1921 R. W RYDZIE.

DZIENNIK USTAW

ZAŁĄCZNIK 1

DO TRAKTATU POKOJU MIĘDZY POLSKĄ A ROSJĄ I UKRAIŃĄ,
PODPISANEGO W RYDZIE D. 18 MARCA 1921 R.